JAVA-BODE.

NIEUWS-, HANDELS- EN ADVERTENTIE-BLAD VOOR NEDERLANDSCH-INDIE.

Aº. 1861. **Zaturdag, 13 Julij.** **Nº. 56.**

Hoofd-Bureau. Te *Batavia* bij H. M. VAN DORP; te *Samarang* bij DE GROOT, KOLFF & Co. en G. C. T. VAN DORP; te *Soerabaija* bij LE ROY & Co., te *Pasaroean* bij WEIJERMANS & Co., te *Cheribon* bij BLOK & Co.; te *Tagal* bij Mevr. de Wed. G. M. VAN DORT; te *Madioen* bij G. A. HOGENRAAD; te *Padang* bij H. R. VAN WIJK, Rzn.; te *Muntok* bij H. ORTH; te *Amboina* bij A. HARMSEN; te *Makassar* bij W. EEKHOUT & Co. en voor *Nederland* bij J. NOORDENDORP, Pijpenmarkt te Amsterdam.

Prijs per half jaar voor *Batavia* .... *f* 12,50.
" " " " *Java* .... " 15,—.
" " " " *Buitenbezittingen* .... " 17,50.
" " " " *Nederland* .... " 22,50.
De betaling geschiedt vooruit.— Brieven franco.

De JAVA-BODE verschijnt op Woensdag en Zaturdag van elke week, voor posttijd.

De prijs der Advertentiën is 50 cents voor de Vijf woorden.
Bij eerste of meerdere herhaling 25 " " " "
Behalve het Zegel voor den Lande.

Bij deze Courant behooren twee BIJVOEGSELS.

De Mail sluit op Zondag den 14den dezer.

Advertentiën

voor de MAIL-EDITIE van den JAVA-BODE worden aangenomen ter plaatsing tot Zondag, den 14den a. s. des voormiddags 10 uur.

H. M. VAN DORP.

ADVERTENTIEN.

Getrouwd:

J. M. LAUREIJ
met
W. J. VAN BOXEL.

SOERABAIJA, den 22 Junij 1861. (2235)

Getrouwd:

J. W. VAN DIJK
en
C. W. VOORSTEEGH.

TAGAL, 23 Junij 1861.
Eenige kennisgeving. (2233)

Bevallen van een' ZOON, *M. P. Attheer, Trouerbach.*
MAKASSER, 31 Mei 1861. (2282)

Bevallen van eene DOCHTER, Vrouwe *J. M. H. van Berestein, Conrad.*
BATAVIA, 9 Julij 1861. (2281)

Bevallen van een' ZOON, *C. de Nijs Bik, de Perez.*
BATAVIA, 9 Julij 1861. (2251)

Bevallen van een' welgeschapen ZOON, *W. H. Bethbeder*, geliefde echtgenoot van
J. C. TAMSON.
BATAVIA, 10 Julij 1861. (2285)

Op den 22 Mei 1861 overleed te Arnhem, ons geliefd zoontje *Johan Marie*, bijna 10 jaren oud.
R. J. STOK,
(2319) W. D. C. STOK,
SAMARANG 9 *Julij* 1861. *Bosch.*

Op heden ontvingen wij de treurige tijding, dat te Amsterdam is overleden onze vader en behuwdvader, *Barend Hendrik Kloesman*, in den ouderdom van 70 jaren.
J. H. KLOESMAN,
A. C. KLOESMAN
geb. *Kerkhoff*,
A. W. KLOESMAN.
TANAH BATOE, den 31sten Mei 1861. (224[illegible])

Heden overleed, in den ouderdom van 84 jaren, Vrouwe *Petronella Louisa Macaré*, Weduwe *J. M. Graticaas.*

Namens de familie:
A. L. MACARÉ,
Wed. *H. van den Boogaardt.*
BATAVIA, 5 Julij 1861. (2284)

OP DE VENDUTIE

van Maandag den 15den dezer, (Vendutie) worden verkocht:

EEN AUSTRALISCH

RIJPAARD,

pas aangevoerd via Soerabaija.

(2265) VAN SLOOTEN, MORGAN & Co.

VENDUTIE

Op Maandag 15 Julij 1861,
à 2 *pCt. Vendusalaris,*
Op het Plein der Javasche Bank,
door
VAN SLOOTEN, MORGAN & Co.,
van

145
fraaije en groote
Sandelwood
PAARDEN,

waaronder verscheidene RIJPAARDEN en SPANNEN WAGENPAARDEN, alsmede

8 fraaije MERRIEPAARDEN.

Van af heden op voornoemd Plein te bezigtigen.
(2247)

VENDUTIE

Op Dingsdag 16 Julij 1861,
à 4 *pCt. Vendusalaris*
voor het Commissiehuis van
VAN SLOOTEN, MORGAN & Co.,
van diverse

LIJNWADEN,

Gebleekte en Ongebleekte SHIRTINGS, MADAPOLLAMS, DRILLS, CHITZEN, etc.

En ten **11 ure precies** van een OPSTAL, staande op *Rijswijk*, Kampong *Seranie.*
(2246)

VENDUTIE

op Woensdag, den 17den Julij 1861,
voor het Commissiehuis van
JOHN PRYCE & Co.,
à 4 pCt. Vendu-Salaris,
van diverse LIJNWADEN,
400 Stuks kleine en middelsoort Japansche

Nachtspiegels,

400 Stuks groote do. do.
45 pikols Zweedsch STAAFIJZER,
5 " nieuw rood BLADKOPER,
42 kisten roode WIJN, 50 blikken MELK, enz., enz.

Verder van:

2 Kisten inh. 100 ps. gebleekte SHIRTINGS,
20 " " 1004 ps. 5/4 " MADAPOLLAMS,
2 Balen " 300 " ongebl.
10 Kisten " 1000 " 5/4 gebl.
Alles min of meer door zeewater beschadigd. (2255)

OP DE VENDUTIE

van Dingsdag 16 dezer, zullen almede worden verkocht:

C.B. / M.J.	11 bn. à 50 ps.	*Ongebleekte Shirtings.*
"	2 " à 250 ps.	" *Madapollams.*
"	10 kn. à 50 ps.	*Gebleekte* "

(2294) VAN SLOOTEN, MORGAN & Co.

OP DE VENDUTIE

van WOENSDAG den 17den Julij,
zullen alsnog worden verkocht:

3 ENGELSCHE REISWAGENS,

beschadigd aangebragt per »*Enterprise.*"
(2314) JOHN PRYCE en Co.

VENDUTIE

Woensdag 17 Julij 1861,
à 2 *pCt. Vendusalaris*
Op het plein der Javasche Bank
door
Van Slooten, Morgan en Co.,
VAN

125
bijzonder fraaije en groote
Macassaarsche
PAARDEN,

waaronder verscheidene RIJPAARDEN en spannen WAGENPAARDEN. pas aangebragt van Macasser per Ned. Ind. Schip *Anna Margaretha*, hebbende dit schip slechts 9 dagen reis, van af heden voor een ieder op voornoemd plein te bezigtigen.

N. B. Onder bovengemelde paarden zijn er 42 welke 4 voeten en daarboven hoog zijn.
(2293)

VENDUTIE

op Dingsdag, den 16 Julij 1861,
wegens vertrek,
ten huize van den WelEdel Gestrengen Heer
E. R. Goteling Vinnis,
Kapitein der Infanterie, in het KAMPEMENT te WELTEVREDEN,
door

Van Riet & Ter Gouw,

van eenen netten goed onderhouden

INBOEDEL,

bestaande uit:

Tafels, Stoelen, Knapen, Consoles, Canapés, Ledikanten, Waschtafels, Etagères, Speeltafels, Kasten, Buffet, Hang- en Tafellampen, Porcelein- en Glaswerk, 1 IJzeren Geldkist, etc., etc.

Voorts:

PAARDEN en RIJTUIGEN, waaronder een JAGTKAR, eene HANDCHAIS, TUIGEN, etc.
(2260)

VENDUTIE

op DONDERDAG, den 18sten Julij,

voor het Commissiehuis van

J. SPEET,

van

600 stukken superfijne

CAMBRICKS,

Fijne JACONAS, dito DAMES KLEEDEN, geborduurde ZAKDOEKEN, BORDUURWOL, MANSHEMDEN, CORSETTEN, Fransche MADAPOLAM aan stukken van 85 ellen lang en ruim 3 el breed, RIJTUIG LAKEN, Wit PIQUÉ, Engelsch LEDER, 1 WAGEN en 1 BENDIE,

100 vaatjes BOTER,

van superieure kwaliteit.

Op deze VENDUTIE zal voor rekening van de Chinesche vrouw **IO LAIJMIO** worden verkocht:

Een STEENEN WOONHUIS met pannen gedekt,

staande en gelegen in de Chinesche Kamp op de PASSER GLAP, verponding No. 1081,

alsmede:

Een OPSTAL van steen met pannen gedekt,

staande op Gouvernements grond in kampong AIJAM, behoorende aan den Boedel van wijlen de Bengaleesche vrouw HANIPA. (2288)

OP DE VENDUTIE

van Donderdag den 18den Julij,

voor het commissiehuis van

J. Speet,

zal nog zonder reserve, worden verkocht:

18 Brillanten KNOOPEN.
1 Idem. RING met 5 steenen.
2 » HAARPENNEN.
2 » LIDRINGEN.
35 stuks Losse BRILLANTEN, van zuiver water.
1 Pr. gouden ARMBANDEN.
1 » Idem. met juweelen omzet.
(2307)

Donderdag den 18 Julij,

zal

J. SPEET.

voor Rekening van belanghebbenden zonder reserve verkoopen:

1 Doos Inh. $59^1/_2$ kt. DIAMANTEN ROZEN.
1 „ „ 4 ongezette DIAMANTEN weg. $7^5/_8$ kt. (2389)

OP DE VENDUTIE

van Donderdag den 18 dezer

bij

J. SPEET,

zal worden verkocht.

Eene Partij chinesche **Porceleinen Tuinstoelen** en **voetstukken** voor **Bloempotten.**

(2311)

OP DE VENDUTIE

van den 18den dezer,

bij

J. SPEET,

zal mede worden verkocht:

een factuur

KANTOORBOEKEN,

bestaande in

GROOTBOEKEN, JOURNALEN en BIJBOEKEN, welke in geassorteerde koopen zullen worden verkocht.

(2290)

Donderdag den 18 dezer

zal op de **VENDUTIE** bij,

J. SPEET,

zal mede worden verkocht:

BLOEMEN,

WAAIJERS, CHEMISETTES, ZWARTE en WITTE KANT, SORTIES de BAL, KINDERHOEDEN, ZIJDEN HANDSCHOENEN, BORDUUR-PATRONEN,

(2297) en eene menigte andere MODEWAREN.

OP DE VENDUTIE

van Donderdag 18 Julij,

zal als nog worden verkocht, voor het Commissiehuis van

J. SPEET,

de Schoener genaamd ***FATAHOOL-HAIR***, groot ***vijf en Twintig koijangs*** met deszelfs geheel compleeten inventaris, behoorende aan den Arabier SAID IBRAHAM BIN ACHMAD ASRIE (2317)

OP DE VENDUTIE

van DONDERDAG den 18 dezer,

bij

J. SPEET,

zal mede worden verkocht:

158 kisten Japansche Was, 1ste soort en
72 thail Korentje Stofgoud,
115 doz. Koperen Sopha veeren, en
36 doz. Amerikaansche Stoelen.
(2291)

Hout-Vendutie

op VRIJDAG, den 19 Julij 1861, op het HEEMRADENPLEIN, door

(2258) JOHN PRYCE en Co.

Vendutie

op Vrijdag 19 Julij 1861,

voor het Commissiehuis van

GEBRS. ROSELJE & CO.,

VAN:

GLASWERK,

Porcelein, Puike Boter, Japansche Sakki en Schutsels, diverse Lijnwaden, Spreijen, Longcoth, Klamboegoed, Sokken, Wollen Dekens, Japansche Molton, Pantoffels, Valsche Bijjouterien.

En tot sluiting van rekening:

20 Ps. BARÈGE.

(2316) 26 Ps. TOILE DU NORD.

VENDUTIE

Op Maandag den 22 Julij 1861,

zullen de ondergeteekenden op last van den **Britschen Consul**, publiek verkoopen:

eene hoeveelheid van circa 1500 Tonnen Superieure Engelsche

STEENKOLEN,

gelost uit het in avarij liggend schip **Gorilla**.

De STEENKOLEN zullen verkocht worden bij Kavelingen van 1000 picols.

(2264) JOHN PRYCE & Co.

VENDUTIE VAN BOEKEN,

PRENTWERKEN,

PLATEN, PHOTOGRAPHISCHE STEREOSCOPEN en RARITEITEN,

waaronder eene groote Collectie der beste **Hollandlandsche** en **vertaalde Romans**, als: van Toussaint, Sue, Dickens, Marryat en andere, **Plaatwerk** van GAVARNY, etc., te houden in een der lokalen van de SOCIETEIT DE HARMONIE op DINGSDAG den 23sten Julij door den boekhandelaar

(2249) H. M. VAN DORP.

Let wel!

In het laatst van Julij of het begin van Augustus aanstaande, zal ten kantore van den ondergeteekende in het openbaar aan den meestbiedende worden verkocht:

De aan Jhr. F. DE KOCK, toebehoorende en te Pontianak bestaande

ONDERNEMING,

VOOR DEN AANKAP EN HET ZAGEN VAN HOUT.

Deze zaak is inmiddels uit de hand **TE KOOP**, terwijl informatiën te bekomen zijn bij

(2312) F. ALTING MEES.

Op Maandag, den 12 Augustus 1861

zullen de Ondergeteekenden op last van den Britschen Consul voor een der Pakhuizen aan den kleinen boom, publiek verkoopen:

het Engelsch Driemast schip

GORILLA,

groot circa **1200 gemeten tonnen**, alsmede **zeilen, booten, restant provisien** en verdere **inventaris.**

(2315) JOHN PRYCE & Co.

Per IJs-Schip „CROMWELL”

direct van Boston, ontvangen bij de Ondergeteekenden:

VERSCHE VIJGEN,

in kistjes en andere VERSCHE VRUCHTEN in blik PERZIKKEN, ABRIKOZEN, KERSEN, PEEREN, ANNANAS, enz. enz., in kistjes van 1 dozijn.

(2300) ABEELEN, DENNISON & Co.

---

22 Amerikaansche

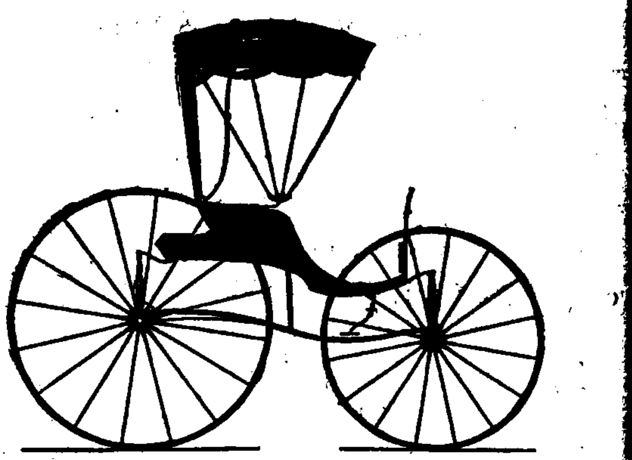

RIJTUIGEN,

meest nieuw model en onderdoordraaijende Voorwielen.

MILORDS,

Vis-à-Vis, Tentwagens,

Handwagens,

KINDERWAGENTES en à deux mains

Ontpakt bij

(2267) CASSALETTE & Co.

AMERIKAANSCH DUCK

en

RAVENS DUCK,

zeer wit en bijzonder geschikt voor Zeilen en voor het filtreren van Suikerrietsap als anderzints.

(2302) ABEELEN. DENNISON & Co.

W. J. OLLAND

Horologiemaker, Batavia.

Reparatie van UUR- en SPEELWERKEN

Assortiment van

Gouden- en Zilveren Horologien

Pendules en Regulateurs.

(227

Pleeten en Verzilverde

AMERIKAANSCHE

IJSKANNEN,

bij

(2306) CASSALETTE & Co.

PHOTOGRAPHISCH ATELIER

RIJSWIJK.

VAN

WALTER WOODBURY.

Dagelijks geopend van half acht tot 12 uur. (2268)

GEZOUTEN
Amerik. Ossen-Tongen.

(2303) ABEELEN, DENNISON & Co.

Water Crackers Beschuit,

in 1/1 en 1/2 blikken.

(2301) ABEELEN, DENNISON & Co.

Per „ Cromwell " ontvangen:

Versch

AMERIKAANSCH MEEL,

Pilot en Scheeps-Brood,

Zout-Vleesch en Spek,

in het Entrepôt verkrijgbaar.

(2304) ABEELEN, DENNISON & Co.

JAVA,

or how to manage a Colony,

door

J. W. B. MONEY,

à *f* 20.—,

Verkrijgbaar bij

(2257) JONN PRYCE & Co.

Ontvangen pr. Seaforth en ontpakt:

350 HANGLAMPEN.
110 KANTOORLAMPEN.
100 MUURLAMPEN.
5 KROONLAMPEN à 6 Lichten.
5 id. » 5 »
5 id. » 4 »
5 id. » 3 »
10 id. » 2 »

in het groot en in detail verkrijgbaar bij

(2305) CASSALETTE & Co.

De Ondergeteekenden verklaren, dat de in den *Java-Bode* en het *Handelsblad*, van Zaturdag den 14den Februarij 1861;

aangekondigde publieke Verkoop van de aan den Heer *G. H. B. L. Rudolph* toebehoorende HUIZEN, ten gevolge van een

***misverstand*,**

in die bladen is opgenomen.

(2313) REIJNST & VINJU.

Berigt.

L. PEBAQUÉ,

Chirurgijn Dentist,

heeft de eer het publiek van Batavia kennis te geven, dat hij met het einde dezer maand het voornemen heeft om naar Samarang en Soerabaija te vertrekken, die geenen die hem nog wenschen te raadplegen worden uitgenoodigd zich te vervoegen in het Hotel L'UNIVERS op Molenvliet.

BATAVIA, 6 Julij 1861. (2266)

Mr. Phillips,

MECHANIEK-DENTIST,

woont op het KONINGSPLEIN bij Gang SCOTT, (2245) ten huize van Mevr. BAIN.

PILLEN CAUVIN.

Geen enkel Geneesmiddel is krachtiger om verstoppingen weg te nemen, die de zoo bestendige oorzaken zijn van de ongesteldheden der vrouwen en van ieder die een zittend leven leiden moet.

Dat zij vooral uitstekende diensten bewijzen bij verkoudheden, aandoeningen der luchtorgen der longen, gal, enz. en bij ontstekingen en koorts, zijn zij vooral bij dit gure weer aan te prijzen.

Thans verkrijgbaar te Samarang bij F. H. PRINGIERS,

te Soerabaija bij DE STURLER en FAGNOTTI,

te Poerwakarta bij A. BÉDIER en bij de Hoofddepôthouders voor den geheelen Indischen Archipel.

(In het groot à Contant rabat).

(2228) GEBRS. BEIJNON.

FAMILY HOTEL.

Nos. 44 & 45 Light House Street.

GALLE.

This ESTABLISHMENT conducted by an **English Gentlewoman** aims expressly at providing respectable Strangers on passage, or making a brief stay; with every attainable requisite for Comfort and Convenience.

House Cool and conveniently situated, Beds clean, Attendance ample, well kept Table, best Wines, Conveyances at hand, Uniform civility maintained, Native Imposition and Trickery discountenanced, Servants well paid and forbidden on pain of dismissal to solicit presents.

Hot and Cold, Salt and Fresh Water Baths as required.

Mrs. BARYBROOKE, Proprietress.

(2201)

Ontvangen:

een factuur puike fijne

ROODE EN WITTE WIJNEN,

waaronder:

St. Julien Médoc
Pauillac Médoc
Margaux Médoc
Chateau Leoville
} in kistjes van 1 dozijn.

Alles van het beroemde merk L. CHADEUIL, te *Bordeaux*.

Portwijn.
Chablis.
Muscat Frontignan vieux.
Malaga wijn.

Verder:

CHAMPAGNE, merk *Aij Moët & Chandon* en andere goede soorten.

Bourgogne Nuits.
Volnay.
Romanée.
Chambertin.
Hermitage Rouge.
Maraschino.
Echte Jamaica Rum.
Haut Sauternes en Barsac.
Old Sherry superior quality.

(2254) WINSSER, DE LANGE & Co.

De ondergeteekenden Agenten voor A. VAN VEEN te *Utrecht*, hebben op nieuw ontvangen een partij van de zoo gunstig bekende

TAFELWIJN.

(2265) VAN SLOOTEN, MORGAN & Co.

Door ontvangst uit Europa,

is de ondergeteekende op nieuw voorzien van

MILITAIRE VERSIERSELEN

en

FANTAISIE-SABELS.

Ook worden ten zijnent vervaardigd alle soorten van KOORDEN, KWASTEN, FRANJES, GARNITUREN voor Geldbeurzen en CANAPE-KUSSENS, TRES-, KNOOP- en HAAK-ZIJDE, GOUD- en ZILVER DRAAD, enz., enz.

EPAULETTEN en FOURAGERES

kunnen van rang worden veranderd en schoongemaakt, zoomede Gouden en Zilveren BORDUURSELS, zoowel voor HH. Officieren als Ambtenaren, dat zeker de verwachting overtreft en tevens jaren even mooi blijft.

L. KUIJK,
Passementwerker, Bazar-Baroe,
Batavia.

(2229)

BOTER en APPELEN in IJS,

thans per *Cromwell* hier aangebragt, zullen binnen weinige dagen worden gelost en alsdan verkrijgbaar zijn bij

(2253) WINSSER, DE LANGE & Co.

De Ondergeteekenden voornemens zijnde den

Rijst-Oogst 1861,

van het land **INDRAMAIJOE-WEST**, bij Inschrijving te verkoopen, brengen ter kennisse van belanghebbenden, dat op MAANDAG den 12den Augustus e.k., tot uiterlijk 's namiddags ten één ure, de INSCHRIJVINGS-BILJETTEN ten hunnen Kantore aangenomen en alsdan in tegenwoordigheid van Inschrijvers geopend zullen worden.

Informatien zijn inmiddels te bekomen bij TIEDEMAN & VAN KERCHEM.

BATAVIA, 10 Julij 1861. (2236)

Ontvangen:

een groot assortiment

PLATEN,

in Vergulde en Zwarte LIJSTEN.

(2256) JOHN PRYCE & Co.

De Heer **J. A. van VEENENDAAL** is van af 16 Mei jl. als **deelgenoot** in onze Firma's opgenomen.

B. VAN LEEUWEN & Co.

BATAVIA, SOERABAIJA, 8 Julij 1861. (2239)

De Trekking der Loterij zal plaats hebben op den 28sten dezer, ten huize van J. KLEIJKAMP.

13 Julij 1861. (2295)

Wordt gevraagd:

een **Opzigter**, over Timmer- en Metselwerk.

Adres uitgever dezes. (2244)

VERHUIZING.

De Ondergeteekende,

Vroedmeesteresse,

vroeger woonachtig op **MOLENVLIET**, is verhuisd naar

Passer Baroe,

Kerklaan, nabij de Nieuwe Kerk.

J. GROENEVELD,

(2243) Geboren *Derksema.*

Katoen-Kultuur.

Een jong MENSCH, van goeden huize, over een matig kapitaal kunnende beschikken, zoekt

EENE PLAATSING

bij bovengenoemden kultuur.

Adres **franco** Nummer dezer Advertentie, Uitgever van dit blad. (2299)

VERLOREN.

Een gouden Armband

met LAVA STEEN, gaande van het *Comediegebouw*, de hulp Willemsbrug over het Koningsplein langs, naar Kebong-Sirie, de eerlijke vinder kan des verkiezende op EENE GOEDE BELOONING rekenen.

Adres Bureau JAVA-BODE, lett. L. (2262)

EEN HEER, in de Stad Werkzaam, verlangt bij eene fatsoenlijke familie een à ***twee ongemeubileerde Kamers*** met den ***kost***, als ook gelegenheid tot Stalling. Opgave van stand en prijs. sub Lt. A. aan het Bureau van dit Blad. (2296)

TE KOOP

eene vertikale Hoogdruk

STOOMMACHINE

van 16 Paardenkracht

EN

SUIKERRIETMOLEN,

uit de *fabriek* van de zoo gunstig bekend staand. firma **Fawcett, Preston & Co.,** *Liverpool*, onlangs aangebragt per ***„Seaforth"***, waarvan de afmetingen zijn als volgt:

DIAMETER DER CIJLINDER, 26 Eng. duimen,
LENGTE „ „ 54 „ „
DIAMETER der Cijlinder (Stoommachine), 14 Eng. dm.
LENGTE „ Slag van „ 42 „ „
DIAMETER „ Stoomketel, 5 Eng. voeten,
LENGTE „ „ 14 „ „

Een waarloos stel SPOORWIELEN, voor de ROLLEN, alsmede:

twee overkompleete KOPPELBOSSEN, voor de zoogenaamde **„double gearing"** aanwezig.

Deze Machine van de fraaiste Constructie en hechtste bewerking, wordt door de ondergeteekenden gegarandeerd.

(2269) MORGAN, MELBOURN & Co.

TE KOOP:

BANKACTIEN.

(2230) J. SPEET.

Te Koop:

Het Huis en Erf,

toebehoorende aan Notaris

J. R. KLEIJN, gelegen aan *Molenvliet* alhier en bewoond door den Raad van Nederlandsch-Indie Jhr. Mr. **van der Wijck.**

Te bevragen bij

(2292) Mr. R. V. HEILIGER.

Men vraagt te koop,

HERTEN,

Adres

(2320) *Postkantoor te Batavia.*

TE KOOP of te **TE HUUR**

Een aan de Groote rivier gelegen PAKHUIS met zolder.

(2286) REIJNST & VINJU.

TE HUUR OF **TE KOOP**

een **HUIS** te ***Bandong***, laatst bewoond door den heer B. PHILIPPEAU.

Informatien bij

(2237) TIEDEMAN & VAN KERCHEM.

Een gemeubileerd Huisje te huur.

Te bevragen

(2248) BUREAU JAVA-BODE.

Gymnasium Willem III.

Het examen en de prijs uitdeeling, bedoeld bij artikel 13 van het Reglement, zullen plaats hebben op ***Maandag 15 Julij, des morgens ten half acht uur.***

Namens het Collegie van Curatoren:

De fd. Secretaris,

(2234) LEVYSSOHN NORMAN.

Nederlandsch-Indische ZEE- & BRAND-ASSURANTIE MAATSCHAPPIJ.

Genoemde MAATSCHAPPIJ is voortdurend bereid tot het sluiten van verzekering tegen schade door

BRAND

te veroorzaken, hetzij op **Suiker-**, **Koffij-**, **Thee-** of andere **Etablissementen** en **Inventaris**, als op **Woonhuizen**, alsmede **Inboedel** en **Meubilair**, waarvan de premie bedraagt tusschen 25 en 75 cents 's jaars voor iedere verzekerde *f* 100,—, afhankelijk van den stand van het perceel en zijne belendingen.

Namens het Bestuur:

P. TIEDEMAN, Jun., *Direkteur.*

F. H. TIEDEMAN, *wd.* „

Agenten op Java:

FRASER, EATON & Co., te *Soerabaija.*

B. KOPERSMIT & Co., te *Samarang*,

SAPORTAS & Co., *Cheribon.* (2276)

Oost-Indische ZEE- EN BRAND ASSURANTIE Maatschappij.

Directeuren hebben de eer ter kennisse van Heeren Deelhebbers te brengen, dat de Balans over het jaar 1860 ten Kantore der Maatschappij, van af heden ter visie zal liggen, gedurende Veertien dagen, alsmede dat de uitdeeling op de Algemeene Vergadering van Deelhebbers te *Amsterdam*, is bepaald;

f 65.— per Aandeel van de zuivere winst.
„ 50.— „ „ Extra uitdeeling van de gereserveerde Brand-Premie.

f 115.— per Aandeel.

Zullende de betaling daarvan alhier geschieden dagelijks van 10 tot 2 ure.

De Directeuren,

G. SUERMONDT,

(2309) A. R. I. CRAMERUS.

INDIE — HOLLAND.

Goederen, Pakketten, Regaal Colis worden met spoed in ontvangst genomen en verzonden, geadresseerd zijnde aan

ROTTERDAM. G. P. ITTMANN & ZOON,

Commissionnairs-Expediteurs,

Agenten voor Nederland der Heeren GEO. W. WHEATLEY & Co, *London*, voor de *Overland Mail and Steamers.*

ROTTERDAM. 23 Januarij 1861. (2277)

Nederlandsch-Indische Zee-en Brand-Assurantie-Maatschappij.

Algemeene Vergadering van stemgeregtigde Deelhebbers op **Vrijdag den 26 Julij** aanstaande, des voor middags ten **Elf ure** ten kantore der Maatschappij, om naar luid van artikel 20 der statuten, de Balans over het **Tiende Boekjaar**, afgesloten **onder ultimo Junij 1861**, te beoordeelen en het **dividend** te bepalen, liggende de Balans inmiddels ter visie.

Namens het Bestuur van voornoemde Maatschappij.

P. TIEDEMAN JUNIOR *Directeur.*

F. H. TIEDEMAN *Waarnd. Directeur.*

Batavia 12 Julij 1861. (2287)

NORTHERN ASSURANCE COMPANY,

gevestigd te LONDON sedert 1836.

Brand- en Levensverzekering.

KAPITAAL GROOT **1,295,760** PONDEN STERLING.

De Ondergeteekenden, Agenten van voornoemde Maatschappij voor Java en de omliggende Nederlandsche Bezittingen, gaan steeds voort met het sluiten van Polissen van Assurantie op de meest billijke en voordeelige voorwaarden op WOONHUIZEN, met het daarin aanwezige AMEUBLEMENT, PAKHUIZEN, GOEDEREN, KOFFIJ-, THEE- en SUIKER-ETABLISSEMENTEN.

(2274) MORGAN, MELBOURN & Co.

Machinerien.

De Ondergeteekenden, Agenten op Java van de Heeren

H. O. ROBINSON & Co.

Ingenieurs te Londen,

hebben de eer te berigten aan Heeren SUIKER-FABRIEKANTEN en verdere belanghebbenden, dat thans bij hen voorhanden is:

EENE AFZONDERLIJKE

SUIKERRIET-MOLEN,

met Cylinders van 54 dm. lang en 28 dm. diameter,

Benevens:

Twee stel dubbele patent Cylindervormige

Suikerpannen,

van 5 stuks ieder met fornuizen en waarlooze stukken, liggende de teekeningen en specificatien ten hunnen kantore ter bezigtiging.

De Heeren **H. O. ROBINSON & Co.**, hunne Etablissementen eene groote uitbreiding gegeven hebbende, zoodat zij in staat zijn aan de voortdurend alom vermeerderende aanvragen van hunne MACHINERIEN te voldoen, kunnen thans iedere order, waarmede men hen zal willen begunstigen, met den meesten spoed ten uitvoer brengen, terwijl de Ondergeteekenden gereed zijn alle orders aan te nemen op

STOOM- en WATER-SUIKERRIETMOLENS, WATERWIELEN, VACUUMPANNEN, STOOM-WERKTUIGEN, CENTRIFUGAAL MACHINES, RIJST- en OLIE-MOLENS, enz., enz., en op aanvrage specificatien en prijs opgaven kunnen verschaffen.

(2202) MACLAINE, WATSON & Co.

DIAMANT-PENNEN,

gewone en met fraai bewerkte houders, van ivoor en parlemoer.

VERGULDE, FLUWEELEN en ZWART HOUTEN LIJSTJES VOOR PHOTOGRAPHIEN.

Marmeren Leitjes, Schrijf-Cassetten, Geldlaadjes.

SEBASTOPOL- en andere FIJNE SPEELKAARTEN.

Voortdurend voorhanden bij den boekhandelaar

(2279) H. M. VAN DORP.

DE PILLEN VAN HOLLOWAY.

Als geneesmiddel vóor galziekten, slechte spijsvertering en aandoening van den lever. De kenteekenen van deze ziekten zijn de volgende: misselijkheid, kramp in de maag, gedruktheid na het eten, gebrek aan eetlust, het zuur, kwijning, neêrslagtigheid des geesten en eene algemeene verzwakking. Het verdrijven van de oorzaak der ziekte is de gewigtigste stap, waarvoor de pillen bijzonder geschikt zijn, vermits dezelve zulke zuiverende en vernieuwende eigenschappen bezitten, dat de lever spoedig hersteld is, de overtollige gal verdreven, de maag versterkt, de geest verlevendigd en de patient volkomen gezond wordt.

Doosjes Pillen à *f* 1.— *f* 3.— *f* 5.—.
Potjes zalf à *f* 1.— *f* 3.— *f* 5.—.

Te Batavia bij S. B. van Kleeff & Co.
„ Banjoemaas „ M. S. Cheriman.
„ Soeracarta „ W. Veldman.
„ Djocjocarta „ Buijn & Co.
„ Salatiga „ F. Kruthoffer
„ Tagal „ Wed. Dort.
„ Cheribon „ W. Galistan.
„ Cheribon „ M. Blok en Co. (2231)
„ Samarang „ H. L. Lijon en Co.
de Groot, Kolff & Co. en de hoofd agenten Soesman & Co.

American *adhesive* ENVELOPES,

per Thousand 20 Roepies.

(2310) H. M. VAN DORP.

Fijn gelinieerd en gequadrupleerd

ANGOULEME POSTPAPIER,

benevens andere soorten WIT, AZURÉ en VERGÉ.

Te bekomen bij den boekhandelaar

(2250) H. M. VAN DORP.

Van de Pers verschenen:

De laatste Aflevering

van de NIEUWE UITGAVE der

INDISCHE WETBOEKEN,

uitgegeven onder toezigt van

Mr. P. F. L. U. LAST,

Raadsheer in het Hoog-Geregtshof van Ned. Indië.

Uithoofde van de meerdere uitgebreidheid die deze Nieuwe Uitgave onder de bewerking heeft gekregen (bevattende dezelve thans 1097 bladzijden en bijgevolg 128 pagina's druks meer dan aanvankelijk berekend en bij prospectus aangekondigd is) acht de ondergeteekende zich verpligt den prijs voor den vervolge ***MET EEN GULDEN*** te verhoogen.

Aan Heeren *Inteekenaren* of hen die zich buiten inteekening reeds nu de eerste aflevering hebben aangeschaft, zal het werk tegen den eenmaal aangekondigden prijs van ***f* 12.**— worden afgeleverd.

Met de inbinding zal intusschen moeten worden gewacht, tot dat de daartoe uit Nederland bestelde geslagen banden, welke binnen kort kunnen worden verwacht, alhier zijn aangekomen.

De Uitgever,

(2280) H. M. VAN DORP.

Voor Militaire Expeditien!

GOBELETS EXPEDITIONNAIRES (lepel, vork, mes en beker in etui, ad . . . *f* 15,—
ZAK-KOMPASSEN . . . *f* 6,— à „ 8,—
GROOTE KOMPASSEN met acurate aurwijzer . . . . *f* 30,— à „ 40,—
SCHRIJF-TROUSSEN, gegarneerd en ongegarneerd . . . . . . *f* 25,— à „ 35,—

Voorts te Koop:

1 PISTOLET GLISSIÈRE, Revolver voor 18 schoten, in fraaijen êtui met de noodige ammunitie voor meer dan duizend ladingen.

Te Batavia bij

(2308) G. KOLFF & Co.

Nederlandsche Staats-Loterij.

Colleete van Mr. C. A. DE VASSY, te *Leijden*,

bij wien in de laatst uitgetrokken 244ste Staats-Loterij zijn gevallen op

No. 14088 een Prijs van *f* 50,000
„ 4555 „ do. „ 20,000.

LOTEN

voor de thans trekkende 245ste Loterij zijn per MAIL ontvangen en te bekomen:

1 HEEL LOT . . . . ad *f* 100.—
1 HALF „ . . . . „ 50.—
1 VIJFDE „ . . . . „ 20.—

te Batavia, bij G. KOLFF & Co.
te Samarang, bij DE GROOT, KOLFF & Co.

(2270)

EERSTE BIJVOEGSEL
behoorende bij den
JAVA-BODE,
van Zaturdag, 13 Julij 1861, N°. 56.

Debiteuren en Crediteuren in den Boedel van wijlen den Adjudant onderofficier d.d. officier, *F. Indorff*, worden verzocht opgave of betaling te doen aan *de Commissarissen in den boedel:*

B. C. VELSINK,
2de Luitenant der Infanterie,
VAN LITH,
2de Luitenant der Infanterie.

GOENONG SITOLI, 2 Julij 1861. (2242)

Het vertrek van de Stoomboot
Palembang Pakket,
Kapitein J. F. SCHEEL,
is bepaald: den 12 Julij naar
Palembang over Muntok,
den 26 Julij naar de
Lampongs (Telok-Betong).

de Agenten,
(2232) BUIJS, JACOBSEN & Co.

STOOMBOOT OENARANG.

Het vertrek dezer Boot naar
Samarang en Soerabaija,
is bepaald:
den 19den Julij des ochtends ten 8 ure.
Nadere Informatiën bij
(2271) *de Agenten,*
LANDBERG, BEZOET DE BIE & Co.

STOOMBOOT OENARANG.

Met deze Boot op 19 dezer des morgens ten 8 ure van hier naar
SAMARANG en SOERABAIJA
vertrekkende wordt PASSAGE aangeboden naar
Cheribon en Pecalongan.
Nadere informatiën bij
de Agenten,
(2318) LANDBERG, BEZOET DE BIE & Co.

Stoomvaart in den Indischen Archipel.

Het vertrek der Stoomschepen in iedere maand gedurende het jaar 1861, is geregeld als volgt:

VAN BATAVIA.

naar MUNTOK, RIOUW en SINGAPORE, den 1sten en 15den.
naar SAMARANG en SOERABAIJA, den 7den, 15den, 22sten en 29sten.
naar BILLITON, PONTIANAK en SINGKAWANG, den 8sten.
naar BENKOELEN en PADANG, den 23sten.

VAN SOERABAIJA.

naar MAKASSAR, TIMOR-KOEPANG, DELHI en de MOLUKKEN, den 13den.
naar BAWEAN en BANJERMASING, den 27sten.

Nadere inlichtingen te bekomen bij
W. CORES DE VRIES, te *Batavia* en te *Soerabaja.*
B. KOPERSMIT & Co., te *Samarang.*
(2272)

Passage naar Nederland,

wordt aangeboden met het Snelzeilend Ned. Fregatschip
STAATSRAAD VAN EWIJCK,
Kapitein F. DE WINTER,
uitmuntend Ingerigt tot den overvoer van Passagiers, en voerende eenen geëxamineerden DOCTOR. Het Schip zal denkelijk in het laatst van **Augustus** vertrekken.
Nadere informatiën te bekomen bij
de Agenten,
(2283) MACLAINE, WATSON & Co.

PASSAGE NAAR AMSTERDAM,

wordt aangeboden met het Nederlandsch Bark Schip **ELIZE HENRIETTE,** Kapitein P. J DETERDING, welke bodem in het einde dezer maand de reis naar genoemde plaats zal aanvaarden.
Nadere informatien te bekomen bij
de Agenten,
(2238) PAINE, STRICKER & Co.

Naar Samarang direct

wordt VRACHT en PASSAGE aangeboden met het Ned. Ind. Schip
ELLEN,
Kapitein WENTHOLT.
Nadere informatiën te bekomen bij
de Agenten,
(2298) B. KOPERSMIT & Co.

Voor den overvoer van Passagiers en Goederen naar
SAMARANG,
Direct,
wordt aangeboden het wel bekend Nederlandsch Indisch Schip
MARIA HENRIETTE,
Gezagvoerder J. WINTER, om in de laatste helft dezer maand te vertrekken.
(2252) B. KOPERSMIT & Co.

Het Cultuurstelsel.

Vrijheid, onvoorwaardelijke opheffing van elke belemmering, welke aan de vrijheid in den weg staat, niet slechts binnen den engeren kring van het individu, maar ook op het ruimer gebied van het volksleven is sedert den aanvang dezer eeuw het moeijelijk verworven erfgoed, en thans de onverbiddelijke eisch geworden van alle beschaafde volken.

Vooral dan klinkt deze eisch hoog, wanneer het de grondwettige vaststelling geldt der volksvrijheden, en rijk zijn de hedendaagsche geschiedboeken aan voorbeelden welke getuigen van den ijver, waarmede de volken de voogdij der regeringen trachten te beperken, en persoonlijke regten en vrijheden te verruimen.

Deze drang naar vrijheid heeft de Nederlandsche volksvertegenwoordiging er toe geleid bij de beraadslaging over de instandhouding van het Indisch Cultuurstelsel, aan de Regering de verklaring te ontlokken, dat dit stelsel van *dwang* en *voogdij* niet het laatste woord zou blijven in het Nederlandsch-Indisch staatsregt, maar dat ook daar de *persoonlijke vrijheid* de sluitterm zijn zou der maatschappelijke ontwikkeling.

Ter voldoening aan dien eisch schreef de wetgever van het Regerings-reglement de laatste alinea ter neder van artikel 56. Zij houdt mitsdien de erkentenis in der Regering dat in Indie de volken en individuen zich op dezelfde wijze ontwikkelen als in het Westen.

Zij dwalen dus die in art. 56 het voorschrift lezen, dat de Indische volken door de Regering tot vrijheid zullen worden *opgeleid.*

Trouwens een zoodanig voorschrift zonde eene zielkundige ongerijmdheid wezen.

Vrijheid, zedelijke vrijheid is een toestand waartoe een volk evenmin kan worden *opgeleid* als een individu; zij kan slechts door eigene krachtsinspanning verworven worden, en zoolang deze ontbreekt, is vrijheid ondenkbaar. Eene regering kan het besef der voordeelen van vrijen arbeid niet bij eene bevolking ontwikkelen, (gelijk de Minister van Kolonien art. 56 interpreteert), maar de bevolking kan slechts door *eigene* ontwikkeling tot dat besef geraken.

Geschonkene ontwikkeling is even als geschonkene vrijheid eene *Contradictio in terminis:* het zijn begrippen die elkander uitsluiten.

Wij achten reeds op dezen grond de ministeriele opvatting van art. 56 bedenkelijk.

De Minister van Kolonien van dit gronddenkbeeld uitgaande, zegt: »Wij hebben te doen met twee rigtingen: oplossing van het Cultuurstelsel in vrijen »arbeid, en oplossing in de particuliere industrie. De »regering staat de eerste rigting voor: zij verlangt »dat de dwangarbeid in het Cultuurstelsel, door op»leiding van de bevolking, plaats make voor vrijen »arbeid; zij wenscht dan de voordeelen daaruit te »trekken en aan zich te houden" — en zulks — »door »overeenkomsten met de bevolking te sluiten."

Ter aanprijzing der rigting wijst de Minister op het stelsel in Bengalen, »waar *opium* geteeld wordt »geheel in overeenkomst tusschen het Gouvernement »en de bevolking-".

De uitvoerlijkheid van het stelsel al eens aangenomen, krachtens welk de regering met de millioenen landbouwers afzonderlijke overeenkomsten zou moeten sluiten, zoo is het toch ontwijfelbaar zeker, dat de vrijwilligheid dezer overeenkomsten meer schijnbaar dan wezenlijk zijn zou.

De Minister beroept zich op de papaver-aanplant in Britsch-Indie.

Ter erlanging der 70 millioen gulden welke het Britsch-Indisch Gouvernement uit de papaver-cultuur put, sluit het Britsch bewind door bemiddeling van den *collector* overeenkomsten met de bevolking.

De graaf de Warren zegt er van: »moge ook al de »landbouwer niet letterlijk gedwongen worden zijn »akker met papaver te beplanten, hij is echter inder»daad niet bestand tegen den heimelijken aandrang van »den *collector*, dien duizend middelen ten dienste staan, »om den planter te kwellen en bij bepaald verzet tot »planten te noodzaken. Is de landbouwer eenmaal »papaver-planter geworden, alsdan moet hij zich te »vreden stellen met den prijs, welken de Staat als zijn »uitsluitende afnemer, goed vindt hem toe te kennen."

Bij zulk een stand van zaken kan er van *vrijen arbeid* inderdaad geen sprake wezen, en kan het aangewezen voorbeeld niet gelukkig gekozen heeten.

Nu eenmaal Britsch-Indie bij de behandeling van den vrijen arbeid is ter sprake gebragt, is het welligt niet onbelangrijk, met een woord het standpunt aan te wijzen, hetwelk het vraagstuk van vrijen arbeid daar heeft ingenomen. Want ook in Britsch-Indie is de mogelijkheid van vrijen arbeid een vraagstuk geworden, dat met het bestaan der Britsche magt te zamenhangt.

(*Wordt vervolgd.*)

B.

Britsch-Indische Spoorwegen.

Het rapport over de spoorwegen in Indië voor het jaar 1860, door den Heer Juland Danvers, secretaris van dat departement, is thans gepubliceerd. Op den 31 December waren 842 mijlen geopend, zijnde een vermeerdering van 208 gedurende de laatste twaalf maanden. Van deze 842 mijlen zijn er 100 met dubbele en 742 met enkele spoorlijnen. De belangrijkste der laatst voltooide afdeeling is die van den Oostelijken spoorweg tusschen Gynthea en Rajmahal, waardoor Calcutta dus met den Ganges is verbonden, en een gevaarlijke rivierreis van 230 mijlen wordt vermeden. In het afgeloopen jaar zijn geen concessies voor nieuwe lijnen toegestaan, en de Oude Company is opgeheven, waardoor de 227 mijlen geprojecteerde spoorweg van de East Indian Railway Company (van Allahabad naar Jubbulpore) 240 van de Punjaub Company (van Delhi naar Lahore) en 183 van de Great Indian Peninsula and Madras Companies (van Sholapore naar Bellary) uitgesteld zijn. De uitgestrektheid der thans in aanleg zijnde lijnen bedraagt 2932½ mijl, waarvan men denkt dat in den loop van dit jaar 1853½ mijlen gereed zullen komen en de rest in 1862. Dit zal den grooten zijtak van Calcutta naar Delhi bevatten. Het aantal personen aan de thans geopende lijnen werkzaam bedraagt 18,789, waarvan 1137 Europeanen en de rest Inlanders, daar het gebruik dezer laatsten steeds voordeeliger is, zoodat velen thans reeds betrekkingen vervullen, vroeger door Europeanen bekleed, als stationsopzieners, enz. Er is nog een plan gemaakt voor een lijn om het land van Guicowar in verbinding te brengen met Bombay en Burroda, en een ander om de fransche stad Karricall op de kust van Madras te verbinden met de groote Zuid-Indische lijn. Dit zijn evenwel vreemde werken, en liggen buiten regtstreeksche bemoeijenis van het indisch gouvernement, hoewel dit de zaak wenscht te vergemakkelijken. De belangrijkheid van het aanleggen van gewone wegen als aderen voor de spoorweglijnen trekt zeer de aandacht, en het gouvernement van Madras heeft den aanleg van drieënveertig wegen, ter gezamentlijke lengte van 1083 mijlen, goedgekeurd. De gewone snelheid van de indische treinen is van 20 tot 25 mijl per uur. De jaarlijksche inkomsten waren op 30 Junij ll. 318,310 £, en zullen denkelijk vóór 30 Junij des volgenden jaars gestegen zijn tot 400,000 £, maar ofschoon de opgaven des handels voldoende zijn, kan het cijfer toch niet naauwkeurig worden opgegeven, totdat alle kosten van elke lijn bepaald zijn opgegeven. Zoo waren bv. de kosten voor den Oost-Indischen spoorweg berekend op 12,000 £ per mijl, maar nu schijnt het wel 16,000 £ te worden, zoodat er, in plaats van 802,950 £ opbrengst om netto 5% winst te geven, benoodigd is een opbrengst van 1,100,000 £.

Van de 3,123,500 passagiers op de indische lijnen zijn er vijf gedood. Op het einde der vorigen jaars bedroeg het aantal actiehouders van indische spoorwegen 17,118, waarvan alleen 336 geboren Indiërs. Het bedrag voor de voltooijing van alle toegestane lijnen wordt op 56 millioen £ begroot, waarvan evenwel moet afgetrokken worden het bedrag der vervallen lijnen, 7 millioen £, zoodat het werkelijk bedrag 49 millioen £ bedraagt. Van deze som was op den 30sten bevorens, het einde van het indisch officiele jaar, 34,396,445 £ aanwezig, zoodat nog 14 à 15 millioen £ moest gevonden, waarvan ten minste 8 millioen £ zal worden verkregen in de twaalf maanden, eindigende met 30 April 1862. Van deze acht millioen zullen zes in Indië besteed worden.

(*Tijd v. s.*)

Ingezonden.

Aan
den Redacteur van
den Java-Bode.

Mijnheer de Redacteur!

Ik kom u met een vraag lastig vallen.

Reeds sedert jaren ziet men langs de kalie besaar rondventers van ververschingen, zoogenaamde *toekang ouër*, die tot groot gerief zijn van het inlandsch en chineesch publiek. Zij stallen gewoonlijk hunne ververschingen uit voor tokos of vendulokalen en zijn daar in de gelegenheid op eene vreedzame en nuttige wijze in hun dagelijksch onderhoud te voorzien.

Gisteren zag men in eens een aantal policiedienaren deze *toekang ouër* verdrijven tot groote ergernis der bedienden en koelies van de Europeesche kooplieden, welke thans genoodzaakt zijn zich geheel aan het einde van het chinesche kamp van ververschingen te voorzien.

Zoudt gij, Mijnheer de Redacteur, mij ook kunnen mededeelen of de policie tot zulk een handelwijze geregtigd is?

Achtend noem ik mij

Uw. Dw. Dienaar
H.

Batavia, 13 Julij 1861.

De Policie is zeer zeker geheel ongeregtigd tot het verdrijven of verwijderen van openbare rondventers en *toekang ouër* van wegen of pleinen, en verdient zulk een maatregel, indien zij ook al van de Policie mogt zijn uitgegaan, niet slechts afkeuring, maar mag men verwachten dat daarmede niet worde voortgegaan.

Red.

BEGROOTING VOOR KOLONIEN.

(*Slot.*)

De heer *Mijer*: Mijnheer de Voorzitter, ik heb mij verpligt geacht voor eenige oogenblikken het woord te vragen, omdat ik bij eene gelegenheid als deze, waar niet alleen de begrooting van het departement van kolonien, maar het gansche ministeriele programma van 23 April jl. wordt besproken, wensch te kennen te geven, dat ik met levendige belangstelling heb vernomen de mededeeling door den minister van buitenlandsche zaken op dien dag aan deze kamer gedaan, meer bijzonder voor zooveel betreft de rigting, welke dit kabinet op koloniaal gebied zich voorstelt te volgen. Ik zeg met levendige belangstelling, omdat ik geloof, dat hetgeen daarin voorkomt, een nationale wensch uitdrukt, namelijk behoud van het bestaande koloniaal stelsel, waardoor de heerschappij van het moederland in Nederlandsch-Indie wordt geschraagd, de rust en veiligheid in Indie worden gewaarborgd en daarenboven aan het moederland groote directe en indirecte voordeelen worden verzekerd. Ik heb dan ook behoord tot die leden der kamer, waarvan in § 4 van het Voorloopig Verslag gezegd wordt „dat zij geheel instemden met den lof, in de ministeriele mededeeling aan de werking daarvan toegezwaaid, en zich overtuigd toonden, dat een zoo zeer in de maatschappelijke instellingen op Java geworteld stelsel, in het belang der Javanen-zelven niet verlaten mag worden." Niet zonder bevreemding heb ik in deze zitting vernomen, dat er een strijd zou bestaan tusschen die mededeeling van den minister van buitenlandsche zaken van 13 April, en hetgeen voorkomt in de Memorie van Beantwoording van den minister van kolonien op het verslag der kamer omtrent de begrooting van die kolonien, thans aan de orde. Ik zeg: niet zonder bevreemding, omdat de minister van buitenlandsche zaken bij zijne bedoelde mededeeling in de meest stellige bewoordingen verklaard had, dat hetgeen hij van het behoud onzer koloniale instellingen en van de rigting, welke door dit kabinet op koloniaal gebied zou gevolgd worden, gezegd had, volkomen overeenstemt met de zienswijze van al zijne ambtgenooten. Ik heb dien ten gevolge aandachtig gelezen en overwogen hetgeen door den minister van kolonien in zijn antwoord aan deze kamer is gezegd ten aanzien van die algemeene punten, welke behandeld waren in de mededeeling van den minister van buitenlandsche zaken, en hoe zeer ik gaarne toegeef, dat de minister van kolonien, ook naar aanleiding van hetgeen in het voorloopig verslag dezer kamer voorkwam, omtrent die punten in meer bijzonderheden getreden is (hetgeen trouwens ook meer tot zijn eigenlijken werkkring behoort) zoo moet ik toch verklaren, dat ik in hetgeen door den minister van kolonien ten aanzien van die ook door zijn ambtgenoot van buitenl. zaken vermelde onderwerpen gezegd is, volkomen overeenstemming heb gevonden met hetgeen door dezen hier verklaard was de rigting van dit kabinet te zijn.

Ik zal om dit te betoogen slechts een paar punten aanroeren. In de eerste plaats wijs ik op de algemeene beginselen van ons koloniaal stelsel. De minister van buitenlandsche zaken had in de mededeeling van 23 April gezegd, dat uit de verwerping van het XIde hoofdstuk der staatsbegrooting voor 1861 niet kon worden afgeleid, dat de meerderheid der kamer niet overeenstemde met de beginselen van koloniaal bestuur van den toenmaligen minister van kolonien. Nevenzaken kunnen daartoe geleid hebben, maar de groote beginselen, waarnaar die minister van kolonien Nederlandsch Indie wenschte bestuurd te zien, werden, meende hij, door de meerderheid dezer kamer niet gewraakt. Om die reden, dat is omdat door die meerderheid andere beginselen, dan toen door den minister van kolonien werden beleden, werden gehuldigd, was de begrooting niet verworpen en kon zij niet verworpen zijn, want daarover had geene beraadslaging plaats gehad. De minister had wel uitvoerig gesproken, maar was niet wedersproken en, nadat de minister zijne rede voorgedragen en zich omtrent eenige bijzondere onderwerpen, door leden dezer kamer besproken, verklaard had, is het budget in stemming gebragt en verworpen. Maar de koloniale beselen van den minister, bijzonder omtrent het op Java te volgen cultuur- en industriestelsel, zoowel historisch als theoretisch in het breede door hem uiteengezet, hebben toen geen onderwerp van discussie uitgemaakt in dien zin, dat de meerderheid zich daarover bepaaldelijk zou hebben verklaard, zoodat het bij de verwerping van hoofdstuk XI der staatsbegrooting niet is gebleken, dat die beginselen door de meerderheid der leden van deze kamer waren verworpen.

Wel verre dat ik nu in de memorie van beantwoording van den tegenwoordigen minister van kolonien iets aantref, hetgeen de mededeeling van den minister van buitenlandsche zaken zou wederspreken, zou ik zeggen, dat de minister van kolonien niet alleen het door zijn ambtgenoot vooropgestelde niet wederspreekt, maar zelfs bevestigt. Ik lees toch in § 1 van de memorie van beantwoording, dat de kamer niet moet aannemen dat deze regering beginselen zou voorstaan, lijnregt in strijd met die welke de toenmalige minister van kolonien in zijne rede van 14 Dec. ll. heeft ontwikkeld. Daaruit mag redelijkerwijs worden afgeleid, dat deze minister in het algemeen Nederlandsch-Indie naar die beginselen van zijn voorlaatsten voorganger wil besturen; beginselen, die natuurlijk volkomen moeten overeenstemmen met de voorschriften van het reglement op het beleid der regering van Nederlandsch-Indie, dat bij de wet is vastgesteld.

Een tweede punt, waaromtrent ik overeenstemming aantref tusschen de ministers van buitenlandsche zaken en van kolonien, betreft de instandhouding der gouvernements-cultures, algemeen bekend onder den naam van het cultuurstelsel. De toenmalige minister van kolonien had het cultuurstelsel zeer in bescherming genomen. Hij wilde dat stelsel in het belang van de inlandsche bevolking, in het belang van den moederstaat handhaven; hij wilde het zuiveren van de misbruiken die er aankleven, met het tweeledig doel, èn om dat stelsel in stand te houden zooals voorgeschreven wordt in de 1ste alinea van art. 56 van het regerings-reglement, èn om het voorbereiden voor den toestand, bedoeld bij de laatste alinea van datzelfde artikel. De minister van buitenl. zaken verklaart dat het pligtmatig is, dat het cultuurstelsel, dat ons politiek bestaan in zoo hooge mate schraagt, dat onze finantien in zoo hooge mate steunt, dat zoo veel bijdraagt om volkswelvaart in den moederstaat te verspreiden, maar hij voegt daarbij, dat het goed en billijk is, dat men in Nederl. Ind. meer en meer lette op hetgeen dáár de welvaart en de zedelijke verbetering kan doen toenemen; dat het goed en billijk is, dat men er zich op toelegge, de voornaamste grieven tegen het cultuurstelsel weg te nemen, en dat men (natuurlijk met het oog op art. 56 van het regeringsreglement voor Nederl. Ind. en speciaal op de zooveel besprokene zesde alinea) aan de sluimerende krachten, die zich naar vrijen arbeid en vrije industrie uitstreken, een uitweg geve.

En wat zegt nu de minister van kolonien. Die minister zegt: „Wat dat reglement, naar opvatting der regering, in art. 56 voorschrijft, komt kortelijk hierop neder, dat het stelsel van cultures door doelmatige verbeteringen moet worden opgeleid tot vrijwilligen arbeid, OPDAT de staat de voordeelen, die hij nu uit den verpligten arbeid geniet, eenmaal uit den vrijen arbeid der bevolking trekke." Hetgeen de minister van kolonien hier zegt komt, dunkt mij, zakelijk overeen met hetgeen door den minister van buitenlandsche zaken gezegd was. Deze kan andere woorden gebezigd hebben, maar de beteekenis, de bedoeling van beide is volkomen dezelfde. Dwaal ik in dit opzigt, dan zal de minister van kolonien mij zeer aan zich verpligten door mij eenige opheldering daaromtrent te geven. Het is ook mijne overtuiging, dat het ligt in de bedoelling van art. 56 om de op hoog gezag ingevoerde cultures in stand te houden, en om gelijk de minister aanmerkt, te trachten door doelmatige verbetering den toestand voor te bereiden, waarvan sprake is in de laatste alinea van dat artikel. Of die middelen zullen leiden tot de uitkomsten, die de wetgever zich daarmede voorgesteld heeft, de tijd zal het moeten leeren. Er zijn er die het gelooven, er zijn er die het nog niet gelooven. Maar de minister van kolonien heeft er zeer te regt bijgevoegd dat die overgang tot, ik zou bijna zeggen die vervanging van de op hoog gezag ingevoerde cultures door vrijwilligen arbeid dat gevolg hebben moet dat de staat uit den vrijen arbeid der bevolking diezelfde voordeelen zal hebben, die hij nu uit haren verpligten arbeid geniet. Ik geloof dat de regering op dit oogenblik bij de toepassing van art. 56 niets anders te doen heeft dan die door den minister van kolonien genoemde „doelmatige verbeteringen" eerlijk en zorgvuldig aan te wenden. Maar het ligt niet in de hand van den minister van kolonien of van eenigen minister ter wereld, om à priori te bepalen, dat die middelen de beoogde uitkomsten zullen ten gevolge hebben.

Ik sprak straks van ongeloovigen. Wat mij betreft, ik kom er rond voor uit, dat ik geloof, dat die toestand van vrijen arbeid niet zal kunnen worden verkregen dan ten gevolge eener hervorming van de maatschappelijke huishouding der Javasche bevolking.

Niet zonder eenige bevreemding heb ik vernomen, dat de leden der vergadering die het woord voerden, hunne bijzondere goedkeuring schenken aan de rigting, welke de tegenwoordige minister van kolonien blijkens zijne memorie van beantwoording zich voorstelt te volgen. Ik zeg: met eenige bevreemding, omdat ik die leden tot dusver dikwerf tegenover mij geplaatst heb gezien. Ten einde die bevreemding te regtvaardigen, zal ik wederom op enkele punten wijzen.

In de eerste plaats wijs ik op de vaststelling van de koloniale begrooting bij de wet. Ten dien aanzien bestaat er, hoop ik, geen verschil van gevoelen tusschen den minister van buitenlandsche zaken en dien van kolonien, want de minister van buitenlandsche zaken heeft zich in zijne mededeeling over de kolonien omtrent dit punt niet uitgelaten. Maar de zienswijze van de leden der kamer, die ik hier bedoel, is bekend. Deze verlangen, dat de koloniale begrooting worde vastgesteld bij de wet. Ik weet, dat een vorig minister van kolonien dit beginsel ook heeft uitgedrukt in een wetsontwerp, aan deze kamer aangeboden. Dit wetsontwerp is onderzocht in deze kamer en nog niet ingetrokken; maar uit nadere mededeelingen van dien minister is gebleken, dat hij althans aan zijne vroegere meening in dit opzigt niet bleef vasthouden, en ik geloof, dat die minister, indien het hem ware vergund geweest dit wets-ontwerp in openbare discussie te behandelen, zou verklaard hebben, ten deze van opinie veranderd te zijn en niet meer te wenschen, dat de koloniale begrooting zou worden vastgesteld bij de wet. Ook ik verklaar een groot tegenstander van dit beginsel te zijn, niet bloot op grond van theoretische beschouwingen, maar in de eerste plaats op grond van het artikel der grondwet, dat aan den koning het opperbestuur over de kolonien toekent. Dat opperbestuur zal wel niet kunnen worden uitgeoefend zonder beschikking over de daartoe dienstige geldmiddelen: en indien nu de staten-generaal met den koning die geldmiddelen vaststellen, is de koning in dat opperbestuur van die twee takken der wetgevende magt afhankelijk. Dit is mijn eerste argument.

Het argument in de memorie van beantwoording aangevoerd zou ik slechts in de tweede plaats noemen. Het is namelijk dat daardoor de werking van het koloniaal bestuur in Indie, een onderdeel van het opperbestuur in Nederland, zal worden belemmerd. Dan, hoe men ook over dit beginsel denke, dit is zeker, dat de verklaring van den minister van kolonien in de 3de paragraaf van zijne memorie: „dat hij niet kan toegeven aan den wensch van hen die de koloniale begrooting willen vastgesteld hebben door den wetgever in het moederland," voorzeker niet strookt met het gevoelen van die leden, die hun genoegen hebben betuigd over de rigting, door den minister te volgen.

Een tweede punt betreft den uitweg te geven aan den vrijen arbeid en aan de vrije industrie. Ik meen, dat de tot dusver door die leden, welke met mij in de opvatting van art. 56 van het regerings-reglement van gevoelen verschilden, het beginsel werd voorgestaan, dat men naast de op hoog gezag ingevoerde cultures, en wel binnen of naast het gebied waar ze bestaan, zou kunnen plaatsen vrijen arbeid en vrije industrie. Bij eene vroegere gelegenheid heb ik aangetoond, dat zoo iets in lijnregten strijd was met de bedoelingen van den stichter van het cultuurstelsel en ook met het regerings reglement; bij de discussie waarover zeer duidelijk door de regering is te kennen gegeven, dat zij zich moest verklaren tegen het opnemen in dat reglement van twee lijnregt tegen elkander inloopende stelsels: regeling van en beschikking over den arbeid der ingezetenen door het hoog gezag, en vrije arbeid; dus tegen ineensmelting van gouvernementscultures met die van particulieren, omdat dit noodwendig moest leiden tot slooping van de op gezag van het gouvernement ingevoerde cultures geschikt voor de Europesche markt.

Nu lees ik in § 14 van de memorie van beantwoording van den minister van kolonien, dat hij zal geven eene eerlijke toepassing aan art. 60 van het regerings-reglement voor Nederlandsch-Indie, waarbij gezegd werd, dat de regering den landbouw en de nijverheid zal aanmoedigen, maar welk artikel eigenlijk handelt van andere soorten van landbouw en nijverheid dan reeds waren behandeld bij het voorafgaand art. 56, hetwelk van de gouvernementscultures gewaagt. En de minister van kolonien verklaart zeer bepaaldelijk — en ik heb dat met zeer veel genoegen gelezen — dat hij aan de particuliere industrie ontwikkeling zal geven, maar eene zoodanige, welke niet zal schaden aan de gouvernementscultures.

Ik geloof dat de meening van den minister, dat ook op Java bepaalde streken, waar geene schadelijke verwikkelingen met de gouvernementscultures te vreezen zijn, kunnen worden aangewezen voor de particuliere, juist is en ik zie daarin een krachtig middel, om de op hoog gezag ingevoerde cultures in stand te houden en tevens de ondernemingszucht van particulieren aan te moedigen. Maar ik meende, dat de leden der kamer, die voor mij het woord voerden, daarover geheel anders dachten dan de minister van kolonien, dat zij ineensmelting van gouvernements- en particuliere cultures verlangden.

Er is echter een punt, waaromtrent bij mij twijfel gerezen is of daarover wel die volkomene overeenstemming tusschen de ministers van buitenlandsche zaken en van kolonien bestaat, die ik ten aanzien van andere hoofdbeginselen van ons koloniaal bestuur bij deze beide raadslieden der kroon meen te hebben opgemerkt. Het betreft het handhaven van het consignatiestelsel, ingevoerd met een tweeledig doel; vooreerst, om hier te lande te hebben de groote markt der koloniale producten; en ten tweede, om die producten met de Nederlandsche schepen herwaarts over te voeren. De minister van buitenlandsche zaken heeft in zijne mededeeling va[n] 23 April zoo stellig mogelijk uitgedrukt dat hij hier te lan[d] wenscht te behouden de markt van tropische producten, waarv[an] ik het denkbeeld verbonden heb dat hetgeen te dien aanzi[en] bestond in den regel, dat is onder gewone omstandigheden, [zal] voortduren.

Maar nu lees ik in de memorie van beantwoording van d[en] minister van kolonien, onder § 17: „De regering is van oorde[el] dat aan den verkoop van producten in Indie eenige uitbreiding k[an] worden gegeven, mits daarbij met omzigtigheid te rade gaande." I[k] zou zeer gaarne van den minister van kolonien vernemen, binne[n] welke grenzen hij in dezen denkt te handelen. Ik acht ten di[en] aanzien eene zeer stellige verklaring van den minister in de t[e]genwoordige omstandigheden hoogst noodzakelijk, nu met iede[ren] dag het tijdstip nadert, waarop beslist zal worden, of wij het co[n]signatie stelsel al dan niet zullen behouden. De regering heeft zic[h] het regt voorbehouden, om dat consignatiestelsel te handhaven, ma[ar] bezit ook de bevoegdheid om er van af te wijken. Ik kan aa[n]nemen dat er buitengewone omstandigheden kunnen voorkome[n] dat de regering meer producten in Indie zou moeten verkoope[n] dan tot dusverre geschiedde; de behoefte van de koloniale scha[t]kist en andere overwigtige redenen kunnen daarvoor bestaan, ma[ar] het komt mij voor, dat de belangen van den Nederlandschen ha[n]del en scheepvaart in gewone omstandigheden dringend eische[n] dat dit stelsel in zijn hoofdbeginsel worde gehandhaafd. Het ve[r]koopen van producten in Indië is door de voorstande[rs] van dat stelsel meermalen beschouwd als een middel t[ot] prijs-verhooging der koloniale producten, maar ik betwijfel, of d[at] doel wel altijd zou worden bereikt, want tegenover die mogelijk[e] prijs-verhooging staat toch eene mogelijke prijsvermindering, wel[ke] zich voorzien laat ten gevolge van het tusschentijds aanvoeren [en] aan de markt brengen van producten, geschikt voor de buite[n]landsche markt. Ik voor mij-zelven ben overtuigd dat, wanne[er] de regering over groote massa's producten te beschikken heeft en d[ie] verkoopt, geen ander stelsel zoo vele en zoo groote voordeel[en] aanbiedt als dat der groote periodieke veilingen, die sedert ve[el]tig jaren hier te lande met zulke voordeelige uitkomsten plaats he[b]ben. Wat door de regering hier te lande van de hand gezet word[t] wordt verkocht naar vaste en algemeen bekende regels, waarop [de] handel zich kan voorbereiden, en waarop hij dus zijne speculati[ën] kan bouwen, en al wordt soms door een zamenloop van onvoorzie[ne] en min gunstige omstandigheden op den verkoop van die product[en] verloren, en derhalve de beoogde winst niet behaald, dan m[ag] dat stelsel niet daarom alleen worden verlaten, daar die omsta[n]digheden meestal van voorbijgaanden aard zijn, en spoedig pla[ats] maken voor meer gunstige, maar vooral omdat het consignatiestel[sel] de strekking heeft om den Nederlandschen handel en scheepva[art] te voeden, en alzoo in onmiddelijk verband staat met de hoo[fd]bron van onze nationale welvaart.

Ik zou, ter voorkoming van misvatting, zeer gaarne van d[en] minister vernemen, welke zijne bepaalde meening zij omtrent d[e] aangelegenheid, waarbij ik verklaar met genoegen gezien te he[b]ben, dat hij in den verkoop van producten in Indie met omzi[g]tigheid denkt te werk te gaan.

Een enkel woord omtrent hetgeen de minister van buitenlandsche [za]ken gezegd heeft ten aanzien van de rigting welke voorgesteld is [...] te staan tegenover die, welke de tegenwoordige regering zich vo[or]stelt te volgen en waarop ook gedoeld wordt in het voorloopig v[er]slag dezer kamer, zoo zelfs dat gezegd wordt, dat die rigting daa[r] met den naam van „omverwerpingszucht" bestempeld, in de ka[mer] geene tolken vindt.

Het is mijne gewoonte niet bij de behandeling van staatsa[ken] gelegenheden te letten op personen. Ik heb het altijd betre[urd] wanneer dit geschiedde. In eene andere betrekking heb ik in d[e] kamer de meening uitgedrukt dat het niet de vraag was wie n[...] gezegd of verrigt had, maar wel wat gezegd of gedaan was, [...] dat ik in dit opzigt volkomen deel in hetgeen deswege ook d[oor] den geachten afgevaardigde uit Amsterdam is gezegd.

Hetgeen ik nu aanvoeren zal, doe ik dan ook zonder aanscho[uw] op een bepaald persoon in deze kamer. Maar het heeft mij [ver]wonderd dat minister van buitenlandsche zaken er niet o[n]schroomd voor is uitgekomen dat ook in deze kamer niet door [...] man, maar door vele leden en ook die welke niet gewoon zijn [aan] de openbare discussie over koloniale zaken deel te nemen, [...] bestaande koloniale stelsel de bestaande koloniale instellingen wor[den] veroordeeld. Verdeeld toch is de meenig van velen in deze ka[mer] omtrent de beginselen, voor het bestuur van Nederlandsch-Indi[e te] volgen. En hoezeer door den geachten afgevaardigde uit Ams[ter]dam te regt is gezegd, dat wij niet over de koloniale aang[ele]genheden kunnen spreken als of er nog geene wet van begins[elen] bestond, is het toch bewezen, dat het bestaande Indisch regeri[ngs]reglement, dat men wel eens als de grondwet voor Nederland[sch] Indie heeft aangemerkt, als ontwerp is genoemd eene „misl[uk]te proeve," en dat bij de beraadslaging over dat ontwerp de [...] is geslaakt, dat het der wetgevende magt in Nederland nog een[s] gegund zou zijn een reglement op het beleid der regering [van] Nederlandsch-Indie daar te stellen.

Ik lees voorts in het verslag dezer kamer van 1856 op het [ver]slag over het beheer en den staat der Overzeesche Bezitt[ingen] over 1851 — 52, dat de meening werd voorgestaan, dat, in[dien] het gouvernement zijn handel en zijne cultuur liet varen, [het] opbrengst der belastingen door ontwikkeling van de vrije in[dus]trie zou toenemen, terwijl de uitgaande regten op gouverneme[nts]producten, die thans niet door de koloniale kas worden geno[ten,] bij veronderstelde even groote producten door vrije cultuur[-] expliotatie in de koloniale kas zouden vloeijen, en ook bij afsc[haf]fing van het cultuurstelsel de landrente meer dan thans zoude [op]brengen door invoering daarvan in de Preanger regentschappen [en] in de residentien Madioen en Kediri. Deze meening wordt [dui]delijk nog veel sterker uitgedrukt in het Verslag der kamer o[p] de begrooting van hoofdstuk XI voor 1861, waarbij verkl[aard] wordt, dat de koloniale instellingen geworteld moeten zijn in [...] van het moederland en gebragt moeten worden tot een stelsel[ma]tig geheel; want dat dit zou strekken tot bestendiging van [...] bloei der overzeesche gewesten, terwijl de uitkomsten, die wij van het stelsel verkrijgen volstrekt niet moeten worden toegesc[hre]ven aan de werking der bestaande koloniale instellingen. Ik [ge]loof dus, dat de minister van buitenlandsche zaken volstrekt [...] (om een gemeenzaam woord te bezigen) in de lucht heeft gescher[md] toen hij als bestaande wees op eene andere, geheel tegenove[rge]stelde rigting, dan hij wenschte te volgen.

Mijnheer de Voorzitter, ik eindig met de uitdrukking van [...] vertrouwen, dat de bij deze gelegenheid gevoerde gedachten[wis]seling over het te volgen stelsel van koloniaal bestuur de reger[ing] moge steunen in de door haar aangenomen rigting, zoo als [...] door mij wordt opgevat; eene rigting, overeenkomstig de vo[or]schriften der wet, berekend om de heerschappij van het moe[der]land over de kolonien in stand te houden, rust en veiligheid [in] Indie te waarborgen, groote en directe voordeelen aan den m[oe]derstaat te verzekeren, en bij dit alles uitnemend geschikt om [on]ze Indische bezittingen in bloei en welvaart te doen toenemen.

De heer *van Goltstein*: Mijne heeren, ik zal eenige woor[den] moeten in het midden brengen naar aanleiding van de rede[voe]ring die door den minister van Buitenlandsche Zaken is gehou[den.] Mij zijn de gegeven ophelderingen over de ministeriele mede[dee]ling welkom geweest, omdat vele daarin voorkomende pu[nten] voor mij duister waren gebleven.

Het is natuurlijk, dat bij de behandeling der begrooting [van] het depart. van kolonien, de koloniale staatkunde wordt ter sp[rake] gebragt; maar minder natuurlijk is het dat te dier gelegen[heid] ook de algemeene staatkunde der regering wordt behandeld, [want] dan moet dit noodwendig in het voorbijgaan en zeer oppervla[kkig] geschieden, en kan men te dien aanzien ook niet volkomen[e] zekerheid komen. Men kan dus van een lid dezer kamer [niet] vergen met die algemeene staatkunde in te stemmen, en ter [ge]legenheid der koloniale begrooting een votum van vertrouwen [aan] de regering te schenken.

Evenmin kan mijns inziens zulk een votum van vertrouwen ten opzigte der koloniale politiek te dezer gelegenheid aan dit ministerie worden geschonken. Wat behelst toch het wetsvoorstel waarop onze goedkeuring wordt ingeroepen? Het behelst eenige uitgaven ten behoeve der kolonien, welke in dit land worden gedaan en zoo ver strekt de goedkeuring der kamer op deze wet, dat zij aan den minister de zorg toevertrouwt voor het doen dier uitgaven. Maar daaraan te willen verbinden een votum van vertrouwen in de koloniale politiek der regering, is, mijns inziens, te veel gevergd. Men kan zich te dien aanzien niet beroepen op hetgeen heeft plaats gehad bij de vroegere afstemming der koloniale begrooting, omdat bijzondere omstandigheden zich daarbij voordeden, die het uitbrengen van zulk een votum vorderden. Er was tusschen deze vergadering en den toenmaligen minister van kolonien over alle punten gehandeld, welke de koloniale belangen betroffen, en toen nu die minister er van zijne zijde op aandrong dat in de goed- of afkeuring der kamer mogt gelegen zijn een votum van vertrouwen of van wantrouwen, toen kon men tot het uitbrengen van een votum overgaan. Hoe kon men nu, vraag ik, bij deze gelegenheid, nu een nieuwe minister van kolonien is opgetreden, wiens politiek men nog niet kent, uit wiens latere handelingen moet blijken welke rigting de zijne is, zoodanig votum van vertrouwen van de vergadering willen afdwingen? ik althans zal mijne goedkeuring schenken aan de voorgedragen begrooting, maar met voorbehoud of ik al dan niet zal kunnen instemmen met de koloniale staatkunde welke door den minister van kolonien zal worden gevolgd. Er moeten nog verscheidene punten in het licht worden gesteld, welke voor mij niet duidelijk zijn. Ik zal hier enkel wijzen op de algemeene staatkunde, voor zoover zij in verband staat met de koloniale, en ik zal enkele punten opgeven, welke mij toeschijnen die algemeene staatkunde te karakteriseren.

Liberaal ten aanzien van de binnenlandsche, behoudend ten opzigte van de koloniale staatkunde. Ziedaar het eigenlijke punt, hetwelk de politiek van dit kabinet kenschetst. Naar mijne opvatting is die tegenstelling verkeerd. Men moet liberaal zijn ten opzigte van de binnenlandsche en ten opzigte van de koloniale staatkunde. In beide moet een stelsel van ontwikkeling, van vooruitgang, van verbetering en hervorming worden omhelsd; in geen van beide moet het stelsel van behoud en van stilstand worden aangenomen; die afscheiding acht ik niet behoorlijk geregtvaardigd. Zoo schijnt het mij toe, dat de natie verlangt dat eene vooruitgaande en liberale staatkunde en voor het binnenland en voor de kolonien worde voorgestaan. Te dien aanzien ben ik verpligt op te merken, dat het mij verwonderd heeft, dat de regering in die mededeeling meer dan eenmaal deze vergadering van de natie heeft afgescheiden, en dat meermalen daarin voorkomt, ook ten aanzien van de koloniale staatkunde, dat het stelsel, hetwelk door de regering voorgestaan wordt, het moge dan ook niet in den geest dezer vergadering liggen dan toch in den geest der natie ligt. Zoolang deze vergadering bestaat, moet zij door de regering worden erkend als de grondwettige vertegenwoordigster der natie. Twijfelt de regering daaraan, of meent zij dat eene andere stemming onder de natie wordt aangetroffen dan in deze vergadering heerscht, dan is het natuurlijk, dat zij het middel te baat neme dat de Grondwet aanbiedt. Maar wat zou men anders van zoodanige voorstelling kunnen zeggen, dan dat zij eene bedreiging in zich bevat welke gewis geen invloed op deze vergadering zal kunnen uitoefenen?

Zoo schijnt het mij ook toe, dat de regering te ver gaat, wanneer zij zegt dat de natie het twisten moede is en dat thans *gehandeld* moet worden. Dat verwijt, dat tot deze vergadering gerigt wordt, als of zij den tijd zou verloren hebben met twisten, zonder bedacht geweest te zijn om tot *handelingen* over te gaan, schijnt mij toe niet wel geregtvaardigd te zijn. Want indien er getwist is, dan is er getwist over de algemeene belangen, over hunne miskenning door de regering, over hunne eerbiediging, die men van de regering verlangt.

Dat twisten is daarenboven in het wezen eener constitutionele regering gelegen. Want zoo men daartoe niet overgaat, dan is er niets anders uit te denken dan eene regering, die geheel uit eigen inzigten handelt, geene tegenspraak duldt en het twisten verwerpt.

Zonderling acht ik het ook dat, wanneer de regering de verschillende beginselen heeft voorgesteld die achtereenvolgens door de ministeriën omhelsd werden, zij eindelijk tot het besluit komt dat het beginsel dat door haar voorgestaan wordt, aangenomen moet worden, omdat anders geen uitzigt bestaat om tot eenig ander beginsel over te gaan.

Dat denkbeeld schijnt mij niet aannemelijk toe, want al moge ook het beginsel, dat de regering voorstaat, niet het ware zijn, al moge het niet de goedkeuring verwerven van de vertegenwoordiging, dan geloof ik toch niet dat het uitzigt afgesloten is om tot een ander beginsel over te gaan, dat beter den bijval dezer vergadering zal kunnen verwerven.

Wanneer ik ook het oog sla op de voorstelling der verschillende partijen, welke de regering heeft doen optreden, dan schijnt het mij toe dat geene volledige voorstelling daarbij in het oog gehouden is. Er wordt gesproken van eene schroomvallige, van eene gematigde, van eene zuiver grondwettige partij. Terwijl de beide eerste de goedkeuring der regering niet kunnen wegdragen, zoo wordt de laatste voorgesteld als de bovendrijvende partij der meerderheid, welke de regering meent te vertegenwoordigen. Het is het denkbeeld der regering om in den geest van die partij het beheer te voeren, en zij kenschetst zich dus als eene partijregering, als eene regering der meerderheid. Zou het nu in het denkbeeld der natie liggen, dat het gouvernement regere in het belang van eene partij? Zou zij niet veeleer wenschen dat geregeerd worde met het denkbeeld om eene bevrediging tusschen de verschillende partijen tot stand te brengen?

De voorstelling der regering van de verschillende partijen is niet volledig, want zij heeft vergeten de materialistische partij te noemen, de partij die vroeger het bewind in handen heeft gehad en welke zich voorstelde om door het voorstaan van bijzondere belangen zooveel mogelijk het algemeen belang uit het oog te doen verliezen. Die materialistische partij is niet uit het bewind verdwenen, maar is gedeeltelijk daarin opgenomen. Zoo hebben wij in stede van eene zuiver liberale regering eene gemengde regering gekregen, bestaande uit hen, die tot de partij der liberalen en tot de partij der materialisten behooren, eene fusieregering, eene regering die dit ministerie als magteloos kenschetst.

Ik heb lang genoeg stilgestaan bij de algemeene staatkunde, zoo als die in de ministeriële mededeeling is gekenschetst. Indien ik daarover mijn gevoelen mededeelde, geschiedde dit om aan de regering de gelegenheid te verschaffen die inlichtingen te geven, welke zij ons heeft toegelegd.

Ik ga thans over tot de koloniale staatkunde. Ik zal slechts bij twee punten stilstaan: het stelsel van behoud en de comptabiliteitswet.

Het stelsel van behoud is ons in dier voege voorgesteld, dat het zou neêrkomen op het behoud van het abnormaal stelsel, het stelsel dat in Nederlandsch Indie heerscht en moet strekken tot schraging van het oppergezag en tot verzekering der directe en indirecte voordeelen die daaruit voortvloeijen. Mij komt het juist voor, dat wij bedacht moeten zijn om het abnormaal in het normaal stelsel te doen overgaan. Dewijl ik ten dien aanzien niet genoeg met de gesteldheid der bezittingen bekend ben moet ik daaromtrent het gevoelen inroepen van een staatsman wiens nagedachtenis nog in levendig aandenken bij deze vergadering is, en die zich in dien zin duidelijk heeft uitgesproken: die de noodzakelijkheid heeft aangetoond van niet bedacht te zijn op het behoud van dat abnormaal stelsel, maar daarop, om het in een normaal stelsel te veranderen. De regering, zeide hij, is koopman, fabrikant handelaar; maar dat behoort niet tot haren werkkring. Zij moet de nijverheid beschermen zonder zich met hare verschillende takken in te laten.

Wat betreft het ander punt, de comptabiliteitswet, ik moet erkennen dat het antwoord der regering mij niet bevredigend voorkomt, omdat de zaak op dezelfde hoogte is geweest bij de vorige regering. Deze zaak wekte steeds eene hooge mate van belangstelling op. Het is reeds vele jaren vóór de grondwetsherziening het streven der vergadering geweest, om het toezigt der vertegenwoordiging op de koloniale finantien te vestigen. Die aandrang is zoo groot geweest, dat de regering genoodzaakt is geweest, daaraan eenigermate toe te geven. Er is eene staatscommissie benoemd, bestaande uit leden van de beide kamers der staten-generaal, van den raad van state en van de algemeene rekenkamer, om toezigt uit te oefenen op de uitgaven en inkomsten van Nederlandsch Indie. Ik heb bij de oprigting dier commissie mijn gevoelen kenbaar gemaakt, dat zoodanig toezigt onvoldoende was. Men is vervolgens, bij gelegenheid der grondwetsherziening, overgegaan tot de bepaling dat de regeling der comptabiliteit bij de wet zou plaats hebben, en daaronder moest noodwendig begrepen worden, de regeling van de inkomsten en uitgaven dier Nederlandsche bezitting. In dien zin is eén voorstel aan de kamer ingediend, waarbij de Indische begrooting op eene ruime schaal zou worden onderworpen aan de goedkeuring der wetgevende magt. Later is men van dat denkbeeld teruggekomen: de regering heeft begrepen dat er te veel zwarigheden bestonden tegen het ten uitvoer leggen van dat denkbeeld; — en waarin bestonden nu die bezwaren? Er zouden zich ligt buitengewone omstandigheden kunnen voordoen, waardoor onvoorziene uitgaven werden gevorderd. Maar dat bezwaar kon immers worden te boven gekomen, indien voor zoodanige buitengewone omstandigheden de vrijheid tot het doen van die onvoorziene uitgaven wierd verstrekt, zoodat op de verantwoordelijkheid van den gouverneur-generaal daartoe zou worden overgegaan, terwijl inmiddels de bepalingen voor de gewone uitgaven moesten blijven gehandhaafd. Dit bezwaar, hetwelk zoo zeer bij de regering woog, was dus niet onoverkomelijk en de regeling van de comptabiliteit bij de wet, zoo als ook de grondwet vordert, kon op die wijze tot stand komen.

Het is eene bepaling der grondwet, welke ten uitvoer moet worden gelegd, en welker ten-uitvoer-legging zóó zeer noodzakelijk is dat, zonder dat dit gedaan wordt, de beraadslaging over de begrooting van ons land zelf slechts eene bloote formaliteit wordt, Want indien aan de regering wordt overgelaten om vrij te beschikken over de inkomsten van onze bezittingen en om daaruit de uitgaven te doen, die zij vermeent te moeten doen, dan verdwijnt de inlandsche begrooting voor een groot deel in het niet, dan verliest zij kracht, omdat buiten die begrooting om door de regering uitgaven kunnen worden gedaan ten beloope van vele millioenen.

Het heeft mij dus leed gedaan dat van de zijde der regering geen uitzigt hoegenaamd is geopend, dat te dien aanzien aan het verlangen der vertegenwoordiging zal worden voldaan.

Het zijne deze beide punten welke ik kortelijk vermeend heb te moeten in licht stellen. Ik wensch in geenen deele den nieuw opgetreden minister van kolonien tegen te werken: integendeel, ik wensch hem zooveel mogelijk te ondersteunen, ik ben van zijne regtschapenheid, van zijne kunde, van zijn naauwgezet pligtbesef overtuigd; maar ik wenschte er evenzeer te kunnen bijvoegen, dat ik ten volle overtuigd was, dat hij ten opzigte van de koloniale politiek den regten weg had ingeslagen. Ik verkeer te dien aanzien nog in twijfel, en wanneer ik mijne goedkeurende stem aan de begrooting schenk, zal het zijn voorbehoudens mijn nadere gevoelens over de koloniale vraagpunten.

De heer *Mackay*: ik sluit mij, Mijne Heeren, aan het laatste gezegde van den laatsten spreker aan. Wij zijn gelijk meer is gebeurd, ook met den vorigen minister van kolonien uitgenoodigd een votum van vertrouwen uit te brengen, en dat wel bij gelegenheid van de behandeling der begrooting over de kolonien een votum van vertrouwen aan het geheele kabinet. Dat is te veel gevergd, omdat hier alleen de begrooting van het departement van kolonien wordt behandeld; omdat wij een minister van kolonien hebben, die ons in de memorie van beantwoording toezeggingen heeft gedaan, die nog uitgevoerd moeten worden. Men heeft veel gesproken van wat men wenscht te doen en van den weg dien men zou volgen, maar mijne heeren, de weg is afgebakend, het regeringsreglement geeft dien duidelijk aan. De geheele zaak, wat de koloniale politiek betreft, komt op uitvoering aan. Het regeringsreglement heeft de bakens gesteld langs welke men zeilen moet, het komt er op aan hoe men zeilt.

Men heeft reeds eene wijziging van gevoelen in dat *hoe* opgemerkt, en inderdaad de minister van buitenlandsche zaken heeft mij dezen morgen verwonderd en tevens niet verwonderd. Verwonderd, omdat hij zich op koloniaal gebied afgescheiden heeft van een bondgenoot, met wien hij, zoo als ik meende, altijd gestemd heeft, en wiens koloniale politiek ik hem nooit heb hooren bestrijden, — van een bondgenoot, met wien ik meende, dat de spreker uit Amsterdam, aan wien de minister van buitenlandsche zaken zich wil aansluiten, nagenoeg homogeen is. Hij heeft mij niet verwonderd omdat ik mij — indien ik het zoo mag uitdrukken — het politiek gedrag van den minister herinner, die ons voor eenigen tijd verklaard heeft van zijne vrienden te zijn afgescheiden en later weder tot zijne vrienden te zijn teruggekeerd. Nu moet ik vragen: in welke phase zijn wij nu? Indien het karakter van dit kabinet volgens den minister van buitenlandsche zaken is hetgeen in het programma voorkomt — geen gemengd ministerie — dan is het, gelijk wij dat zouden noemen, een liberaal ministerie. Maar indien ik in de mededeeling gelezen had „zal men andermaal trachten verschillende, in zeker opzigt onvereenigbare elementen in een ministerie bijeen te brengen? Of zal men in meerdere homogeniteit een waarborg zoeken voor betere zamenwerking”? zonder van de personen te weten, dan geloof ik, dat ik op eene andere zamenstelling zou gerekend hebben en indien ik nu weder verder lees: „In tegendeel, ware liberaliteit onderscheidt zich daarin van doctrinaire strengheid, dat zij de omstandigheden telt en weegt en bereid is daaraan opofferingen te doen. Ware liberaliteit schuwt de dwingelandij in al hare vormen,” dan zou ik grond hebben gehad om de tegenwoordige combinatie te verwachten. Dit wil ik zeggen, dat bij de zamenstelling van een kabinet met eene kleur het die kleur altijd ontleent aan zeker individu, zeker hoofd. Meer zeg ik omtrent dit punt niet.

De minister van buitenlandsche zaken heeft verklaard, dat hij het, wat de koloniale politiek betreft, geheel eens is met de politiek van den minister van kolonien, gelijk die voorkomt in de memorie van beantwoording. Intusschen heeft men verschil meenen op te merken tusschen die memorie en de mededeeling van de regering. Ik wil daarover niet twisten, maar alleen aan den minister mededeelen dat ik mij houd aan de memorie van beantwoording, omdat ik hier deze begrooting voor mij heb, en dus stemmen zal voor de begrooting met hare memorie van beantwoording, indien ik namelijk geen bezwaar heb in enkele daardoor voorkomende posten, hetgeen nog zoo zeker niet is. Ik stem dan voor de begrooting, in verband met de memorie die er bij behoort, en niet in verband met de mededeeling van den minister van buitenlandsche zaken.

Over de koloniale politiek heb ik mij vroeger uitgelaten en behoef het dus thans niet te doen. Ik behoor tot degenen die ontwikkeling rekenen tot een zedelijken pligt, zoodat, al ware zij niet bij het reglement voorgeschreven, zij toch zou behooren bevorderd te worden. Ik behoor tot degenen die verlangen, dat de ontwikkeling gelijk sta met het cultuurstelsel, waarvan reeds niets meer overgebleven is dan de koffij en de suiker, en met de suiker zijn wij welligt spoedig eene andere phase ingetreden. Wij kunnen en moeten dus ruimer zijn, en de vrees voor meerdere ruimte op dat gebied geloof ik dat meer eene hersenschim zal worden, omdat wij bij andere naburen, die ons op de vingers zien en op ons letten, eene behoefte zien aan uitbreiding waaraan wij te gemoet moeten komen, zoowel in het zuiden als in het noorden van onze Oost.

Men zegt dat er in Engeland een boek uitkomen zal of uitgekomen is van zekeren schrijver Money, hetwelk het bestuur van Nederland op Java hoogelijk prijst, zoowel de wijze van het inzien der voordeelen, als van het administeren der bezittingen des rijks. Dat boek hoop ik te lezen en ik geloof dat wij er veel uit zullen kunnen leeren: maar één ding zullen wij er nooit uit kunnen leeren, of liever één ding zal er niet in kunnen bestreden worden, dat het in de rigting der Voorzienigheid en in den pligt van het moederland ligt, om een volk, dat aan dat moederland is toevertrouwd, te ontwikkelen en niet bloot te administreren en te exploiteren.

Mijne heeren, ik zal niet spreken over de Indische begrooting en de comptabiliteit. Slechts een enkel woord over het verband tusschen het opperbestuur en de geldmiddelen. Ik kan namelijk niet gelooven dat, wanneer deze kamer het oog houdt op de koloniale geldmiddelen, er in het minst wordt te kort gedaan aan het opperbestuur, den koning toevertrouwd.

Eindelijk eene politieke beschouwing. De minister van buitenlandsche zaken heeft straks vernomen, dat men heeft gewezen op zijn stelsel van parlementaire minderheid en parlementaire meerderheid. Ik heb mij nooit zoo gelukkig gevoeld als in dezen ganschen strijd, omdat ik in al de jaren dat ik lid dezer kamer was, altijd, ook tegenover mijne tegenstanders, heb geteld niet het getal stemmen, niet de meerderheid of de minderheid, maar onze beginselen, en dat aan den kant van die meerderheid, die zeker numeriek veel sterker was dan de onze, er altijd een eerlijke en loyale strijd is gevoerd over die beginselen. Dat dus de regering met goede, fiksche beginselen te voorschijn trede, dan zal niet alleen de regering worden gesterkt, maar het geheele beginsel van gezag gesteund. Beroept men zich echter op eene parlementaire meerderheid of minderheid en handhaaft men — wat hier meermalen ter sprake is geweest — het meerderheids beginsel tegenover het autoriteits-beginsel, dan moet men daarin consequent zijn, of het stelsel is fautief. Ik zal van mijne zijde zorgen dat dit stelsel gaaf en zuiver blijve, en dan mag ik niet nalaten de opmerking te herhalen, dat de minister van buitenlandsche zaken niet tot de meerderheid, maar tot de minderheid behoort: immers wanneer wij de stemmen in deze kamer nagaan.

Ik zal verder niet spreken over de zamenstelling van dit kabinet, noch over de vraag in hoe ver leden van het vroeger kabinet in het tegenwoordige mogten overgaan; maar aan den tegenwoordigen minister van buitenlandsche zaken mag ik zeggen, dat hij, die aan een vorig minister, den *premier*, zulke scherpe verwijten heeft gedaan als minister der minderheid, zich niet moet verwonderen dat thans ditzelfde verwijt tot hem gerigt wordt.

Mijne heeren, ik heb meer gezegd dan mijn voornemen was. Ik eindig, mijne verklaring herhalende en niet sprekende noch van sympathie noch van antipathie, noch van vertrouwen, noch van wantrouwen. Ik zal de begrooting aannemen als ik er geen *vice* in vind, omdat ik dezen minister de gelegenheid wil geven om te vervullen wat hij hier beloofd heeft, om bewijzen te geven van die bekwaamheden, die hem worden toegeschreven.

De heer *van Zuylen van Nijevelt* minister van buitenlandsche zaken: Ik moet onmiddelijk wijzen op eene onjuiste voorstelling, waaraan de vorige spreker zich heeft schuldig gemaakt. Hij heeft met verwondering vernomen dat ik niet zou geweest zijn de bondgenoot op koloniaal gebied van den afgevaardigde uit Almelo. Hij heeft gezegd: al de votums, door u uitgebragt, zijn daar om het tegendeel te bewijzen. Ik moet dit toeschrijven aan een minder naauwkeurig geheugen van den geachten spreker. Indien hij zich de moeite had gegeven om na te gaan de stemmingen die hier hebben plaats gehad, niet nu, maar gedurende het geheele tijdsverloop dat ik de eer had lid dezer kamer te zijn, hij zou hebben ontwaard dat ik steeds in een anderen zin gestemd heb dan de afgevaardigde uit Almelo. Ik heb steeds gestemd voor elke begrooting van het departement van kolonien, zonder eenige uitzondering, voor de begrooting van den minister Pahud, voor die van den minister Mijer en dat op oogenblikken waarop ik aan de meeste andere hoofdstukken mijne stem heb geweigerd. De afgevaardigde uit Almelo heeft behoudens, naar ik meen, eene enkele uitzondering, nimmer zijne stem aan eenige begrooting van kolonien gegeven. Ik doe een beroep op onderscheidene leden dezer vergadering, die zeer wel weten dat ik in de meeste opzigten verschilde met den afgevaardigde uit Almelo. Ik ben niet wat men noemt eene koloniale specialiteit, en een regtmatig gevoel van bescheidenheid heeft mij tot dusver teruggehouden over koloniale onderwerpen te spreken; maar ik heb daarom toch eene overtuiging, en die overtuiging is steeds gekant geweest tegen de rigting van den afgevaardigde uit Almelo. Indien ik thans voor het eerst openlijk voor mijn gevoelen ben uitgekomen, het is omdat ik bij de uiteenzetting der beginselen van de regering dat gewigtig punt niet stilzwijgend kon voorbijgaan.

De geachte afgevaardigde uit Arnhem (de heer *Mackay*) heeft gezegd: de minister van buitenlandsche zaken had eenmaal verklaard zich te hebben afgescheiden van zijn voormalige vrienden en daarna wederom verklaard tot die vrienden te zijn toegetreden, in welke phase leven wij nu? Ik vraag wanneer heb ik die verklaring gegeven? Ik heb meen ik, gezegd, dat ik eenmaal niet geaarzeld heb mij af te zonderen om een ministerie te ondersteunen dat mij voorkwam die ondersteuning te verdienen: het is het ministerie waarin onder anderen de geachte afgevaardigden uit Zutphen en Amersfoort zitting hadden. Feitelijk heb ik mij toen afgezonderd, en ik meen daardoor een bewijs te hebben gegeven van zelfstandigheid, die ik niet dacht dat door den spreker uit Arnhem zou worden afgekeurd. Maar de verklaring, waarvan hij spreekt, is door mij niet gegeven. Het zou overigens op dit oogenblik minder de vraag moeten zijn, of ik mij van voormalige vrienden heb afgescheiden, dan wel of zij zich van mij hebben afgewend.

De geachte spreker heeft beweerd, dat men consequent moest zijn; men kon hier niet liberaal en in de kolonien behoudend zijn. Ik geloof dat ik hetzelfde den geachten spreker te gemoet zou kunnen voeren. Het is mij altijd voorgekomen, dat niet alleen hij, maar ook enkele zijner meer speciale vrienden het omgekeerde doen van hetgeen thans aan dit kabinet wordt verweten. Zij zijn liberaal in hunne koloniale politiek, maar zijn zij het ook hier te lande?

De spreker heeft herhaald was reeds gezegd was, dat dit ministerie is het ministerie der minderheid. Is dit zoo, voeg de daad bij het woord: stem deze begrooting af. Indien gij dat niet doet, dan is uwe bewering ongegrond. Wij vragen niet een votum van vertrouwen zooals de geachte afgevaardigde uit Amersfoort meent, een votum van vertrouwen geeft zich en wordt niet afgevraagd. Maar wij vragen dat er een votum worde uitgebragt dat eene beteekenis heeft. Ik heb den geachten spreker uit Amersfoort met verwondering hooren zeggen, dat hij zou stemmen voor deze begrooting omdat daarin louter posten van uitgaaf voorkomen, waartegen hij geen bezwaar heeft; maar waarom heeft die spreker dan de vorige begrooting verworpen? Toen, zegt hij, waren er bijzondere omstandigheden en andere redenen. Ik vraag: zijn er dan nu geene bijzondere omstandigheden aanwezig? Bevindt men zich nu niet op een keerpunt? Omtrent twee hoofdpunten is eene pertinente verklaring door de regering afgelegd geene begrooting bij de wet en behoud van het cultuurstelsel. Die dat niet met ons eens zijn behooren deze begrooting te verwerpen of daarvan op eene andere wijze te doen blijken. Doen zij dat niet, zoo zal men geregtigd zijn dit als een bewijs van onmagt te beschouwen. Zij die deze begrooting aannemen, maar medegewerkt hebben om de vorige te verwerpen, toonen dat de grond hunner oppositie niet lag in het koloniaal stelsel van den toenmaligen minister, maar in andere redenen, die zij nu als opgeheven beschouwen.

De heer *van Bosse*: Een enkel woord, mijne heeren, in antwoord op een paar bedenkingen, die dezen morgen gemaakt zijn. Ik zal niet in het breede treden in eene nieuwe beschouwing van hetgeen de minister van buitenlandsche zaken inzonderheid heeft behandeld. De minister heeft ons verzocht aan te halen in welk opzigt geacht moest worden verschil te bestaan tusschen de mededeeling van 23 April en de memorie van antwoord. Ik zal dit punt niet in het breede ophalen, maar wanneer zoo vele sprekers, onder anderen ook de spreker die den minister onmiddelijk is voorafgegaan, uitdrukkelijk zeggen dat zij op zijn zachtst genomen de memorie van antwoord dan toch beschouwen als eene editio emendata van de redevoering van 23 April, dan geloof ik dat het schier overbodig is nog breedvoerig het bewijs te leveren, dat er inderdaad verschil tusschen die twee stukken bestaat. Althans, mijne heeren, — en dat is het hoofdpunt dat ik wensch te behandelen — in de memorie van antwoord vindt men geen schijn of schaduw van dat verwijt, dat dan toch aan de kamer gerigt werd in de mededeeling, dat zij den tijd vruchteloos sleet met het twisten over koloniale aangelegenheden; onvruchtbaar twisten noemde de minister van buitenlandsche zaken het zoo even. Onvruchtbaar zou ik het niet durven noemen. Want wat is het gevolg geweest van die discussie? Zoô dikwijls — ik ben geen dupe geweest van die taktiek — een van die punten in de kamer ter sprake kwam, die niet alleen hier,

maar ook bij de natie aanstoot gaven, dan zag men den volgenden dag een stortvloed van brochures en dagbladartikelen, die niet klaagden over een onregt dat de kamer zou gepleegd hebben maar over hare inmenging en aanmatiging dat zij zulke dingen aan den dag durfde brengen. Het waren altoos de belanghebbenden die over dat twisten klaagden. En daarom deed het mij leed in de mededeeling van 23 April dat woord gevonden te hebben.

Maar onvruchtbaar was dat twisten niet. Dat zal ik altijd tegenspreken. Want zeer zeker, zoo iets dan hebben die discussien gestrekt om de herhaling van soortgelijke voorvallen tegen te gaan. En het mogt al geen schitterend feit zijn dat in de geschiedboeken van de natien opgeteekend wordt, maar het zal altijd in herinnering blijven bij hen, die in het belang van de publieke moraliteit er prijs op stellen, dat men hier in deze kamer op dat terrein heeft durven strijden en inderdaad met goed gevolg gestreden heeft.

De minister heeft zijne bevreemding te kennen gegeven dat ik die lid ben geweest van het kabinet van 1858, over dualistische politiek klaag. Hij meende toch dat het ook de politiek was van dat kabinet liberaal te zijn in Europa en behoudend bezuiden den evenaar. Ik zou bijna durven vragen aan den minister wat hij verstaat onder het stelsel van behoud in Indie. Ik geloof wanneer wij hetgeen hij het stelsel van behoud en ik het liberale stelsel in Indische zaken noem, naast elkander leggen, die beide stelsels eene ontzaggelijke gelijkenis op elkander hebben. Dit is echter zeker dat toen het kabinet van 1858 optrad, de schaal meer náar de liberale zijde overhelde dan op dit oogenblik het geval is.

De minister wees er op dat het kabinet van 1858 drie jaren heeft bestaan. Ik vraag aan den minister of de transformatie die dit kabinet in 1860 heeft ondergaan, niet groot genoeg was om te beweren dat zijn bestaan slechts twee jaren heeft geduurd. Met die transformatie is een geheele ommekeer ontstaan juist op koloniaal terrein. Wanneer ik in herinnering breng dat hetgeen op koloniaal terrein de minister behoudend en ik liberaal noem veel gelijkenis heeft; wanneer ik herinner dat dit stelsel met het optreden van het ministerie van 1858 in praktijk werd gebragt, dan geloof ik dat de bevreemding van den minister zal ophouden wanneer ik klaag over dualistische politiek.

Het laatste punt eindelijk is de eisch van den minister, dat zij, die zich voor deze begrooting verklaren, daardoor te kennen zullen geven zich in alle opzigten, wat de koloniale staatkunde betreft, met de politiek van dit ministerie te vereenigen. »Zoo gij u met de koloniale politiek niet vereenigt stemt dan de begrooting af, zeide de minister. Zoo gij niet tegenstemt, ik zal het u later als een bewijs van zwakheid voor de voeten werpen." Ik kan deze uitdaging evenmin aannemen als sommige vorige sprekers.

De minister is niet de eenige die dit punt ter sprake heeft gebragt. Ook de afgevaardigde uit Zwolle stelde dien eisch aan verscheidene leden der vergadering. Hij verwonderde er zich over dat leden der kamer van wie het bekend is dat zij het stelsel voorstaan dat de koloniale begrooting door de wet moet vastgesteld worden, zich verklaarden ten gunste van de memorie van beantwoording, waaruit bleek dat de regering althans omtrent dit punt een anderen weg dacht in te slaan. Op mijne beurt moet ik mij verwonderen een gunstig oordeel over die memorie ook van dien spreker vernomen te hebben. Ik meen dat er in die memorie eenige punten voorkomen, waarover die spreker zich en als minister van kolonien en als lid van deze kamer anders heeft uitgelaten, bijv. het regelen van de Indische pensioenen bij de wet; het regelen van de uitgifte der cultuurcontracten door de wet; het brengen van uitgaven voor Suriname, voor de akademie van Delft en soortgelijke op de begrooting. Die handeling van den afgevaardigde uit Zwolle herinnert aan de handeling van den scheepskapitein die wanneer hij vreest het schip te zullen verliezen een gedeelte van de lading over boord werpt in de hoop het overige te zullen behouden.

Diezelfde spreker heeft ons ook zijn gevoelen doen kennen over de vraag of de koloniale begrooting al dan niet behoort bij de wet geregeld te worden. Wij hebben een argument gehoord, dat de spreker tot staving van zijn gevoelen heeft bijgebragt en nog al vreemd klonk, en dat ons zeker ver heen zou leiden. De spreker meent omdat het opperbestuur over de kolonien door de grondwet aan den koning is opgedragen, dat het daarom ook noodwendig is dat de koning de vrije beschikking hebbe over de koloniale geldmiddelen. Want zeide hij zonder geldmiddelen is geen opperbestuur mogelijk. Maar diezelfde grond zou al tegen onze begrootingen kunnen aangevoerd worden. Er staat in de grondwet, wat dit land betreft, dat de koning het opperbestuur over de geldmiddelen heeft. Zou daarom nu de koning vrijelijk over die geldmiddelen mogen beschikken en de staten-generaal daar geheel buiten moeten blijven. Ik herinner ook nog aan het voorschrift der grondwet dat de koning oorlog verklaart of vrede sluit en het opperbestuur heeft over den wa'e's'aat en de buitenlandsche aangelegenheden. En zou men in al die punten de kamer niet behoeven te kennen wat de gedmiddelen betreft? Ik geloof dat op de kracht van dat argument veel af te dingen is. Ik ben, het is bekend een voorstander daarvan, dat de koloniale begrooting worde vastgesteld door de wet. Maar wanneer de kwestie eenmaal zal ter sprake komen, hoop ik dat wij van den minister van kolonien betere argumenten zullen hooren, dan die welke dezen morgen zijn bijgebragt. Om nu evenwel over dergelijke punten en over het cultuurstelsel in het algemeen door het votum over deze begrooting eene volledige adhaesie te kennen te geven aan hetgeen de regering dienaangaande als haar gevoelen blootlegt, gaat te ver. Die twee punten zijn nu niet in deze vergadering ter sprake gebragt. Geene der partijen heeft tot nog toe de gelegenheid gehad om haar gevoelen over die twee belangrijke punten in het breede uiteen te zetten. Vordert dus niet dat wij, onze stem uitbrengende over de begrooting, daardoor u te kennen geven dat wij nu afzien van ons gevoelen omtrent de koloniale begrooting, op de gronden door den geachten spreker uit Zwolle bijgebragt. Vergt niet dat wij ons nu geheel en al nederleggen bij elke uitlegging, die men geeft aan hetgeen in de memorie van beantwoording is gezegd omtrent het cultuurstelsel. Ik zeg het den sprekers, die voor mij over dit punt het woord hebben gevoerd, na: mijne stem voor de begrooting kan geene andere beteekenis hebben dan deze: ik heb met genoegen gelezen de memorie van beantwoording: de toon van openhartigheid, die daarin doorstraalt, bovenal het beginsel waarvan de minister uitgaat, dat het niet goed is het regt van de vertegenwoordiging in kennisneming van koloniale zaken te zeer te beperken, boezemen mij het vertrouwen in dat wij over andere punten met den minister van kolonien zullen kunnen handelen en wanneer wij dan aan de groote zaken zullen gekomen zijn waarvan sprake is dan zullen wij elkander overtuigen of niet. Maar zeker zal het daarom niet noodig wezen een afkeurend votum uit te brengen over het geheel van de koloniale staatkunde.

Het is onder die verklaring dat ik nogmaals herhaal, mijne stem te zullen geven aan de begrooting vóor het departement van kolonien.

De heer *Mackay*: Een enkel woord ter mijner eigene regtvaardiging. Ik heb gemeend den minister er straks op te kunnen wijzen, dat hij met zijne bondgenooten in koloniale aangelegenheden in den regel gestemd had. De minister heeft dit ontkend en beweerd, dat hij alle begrootingen voor kolonien had aangenomen. Het doet mij veel genoegen den minister zooveel waarde te zien hechten aan eene stemming over eene begrooting. Maar nu moet ik toch doen opmerken dat de minister van buitenlandsche zaken verleden jaar niet alleen heeft gestemd tegen de begrooting van zijnen tegenwoordigen ambtgenoot van binnenlandsche zaken, doch die zelfs bestreden. Bij de zamenstelling van het kabinet schijnt die stemming dus niet van overwegend gewigt te zijn geweest, en in den loop van dit jaar zullen wij eene begrooting ontvangen van de homogene ministers van buitenlandsche en van binnenlandsche zaken. Ik kan al de overige stemmingen in koloniale aangelegenheden niet nagaan, maar ik heb juist voor mij liggen het zittingjaar 1856-1857, waarin eenige zaken van belang voorkomen. Zoo heeft bijv. op den 12den December 1856 de heer *van Bosse* omtrent de cultuurcontracten eene motie gedaan, die ik kortheidshalve niet voorlees, maar die ik de krasse motie zal noemen: tegen die krasse motie stond eene zachtere van den heer *Baud* over. Onder de stemmenden voor de krasse motie vind ik den naam van den minister van buitenlandsche zaken, niet onder die voor de zachte.

Bij gelegenheid van de behandeling van het drukpers-reglement, op 2den Mei 1857, heeft de heer *Hoynk van Papendrecht* eene motie voorgesteld; ik noem ze weder eene krasse motie, en de heer *Groen van Prinsterer* eene zachtere. Ik vind den naam van den minister van buitenlandsche zaken onder de eerste, niet onder de laatste motie.

Ik zeg dit niet uit oppositielust, maar omdat ik waarlijk altijd ter goeder trouw gemeend heb dat de minister van buitenlandsche zaken op koloniaal gebied met zijne bondgenooten homogeen was. Op mijne geheele rede schrijve de minister het motto: honny soit qui mal y pense. — Maar dit neemt niet weg, dat nu de minister zich hier van een zijner oude bondgenooten afscheidt, ik mijn gevoelen mededeel en verklaar, dat ik vroeger van zulk eene scheiding niets gemerkt heb, en de aangehaalde stemmingen mij voorkomen mijne meening te bevestigen.

De minister heeft beweerd dat hij nooit verklaard had dat hij zich van zijne politieke vrienden had afgescheiden. Ook hierop moet ik mij regtvaardigen en daartoe voorlezen wat de minister op den 16den Julij 1860 hier heeft gesproken: „Ik meen het bewijs te hebben gegeven dat ik op politiek terrein geen exclusivisme huldig en dat ik eenmaal niet geaarzeld heb mij af te zonderen van vroegere vrienden om een ministerie te ondersteunen, dat mij voorkwam overeen te stemmen met den wensch der overgroote meerderheid der natie." Let wel *der natie*. Op deze zinsnede heb ik gedoeld, en ik meen dat ik door deze aanhaling volkomen geregtvaardigd ben in hetgeen ik in mijne eerste rede deed opmerken.

De minister heeft gesproken van zijne bescheidenheid, die hem weêrhield zich te mengen in discussien over Indische aangelegenheden. Ik heb mij zelven nooit van onbescheidenheid beschuldigd wanneer ik mij mengde in Indische aangelegenheden; integendeel; ik heb mij steeds verpligt geacht mijn gering talent ook in koloniale zaken aan te wenden. Was het vroegere lid te bescheiden om te spreken, de minister houdt zijne meening niet terug. De mededeeling van den 23sten April loopt grootendeels en hoofdzakelijk over Indische zaken, en ik verheug er mij over. Ik voor mij zie geen onderheid in dezen tusschen de bescheidenheid van een minister en de bescheidenhied van een lid der kamer. Elk spreekt naar de mate zijner kennis; naar de mate van zijn pligt, naar de mate van zijne overtuiging.

Eindelijk: wanneer ik wel begrepen heb, heeft de minister gezegd: wees liberaal in het westen gelijk in het oosten; wees liberaal in Nederland gelijk in Indie. Ik hoop hier te zijn wat ik geweest ben, vrijheid vragende, vaak naar vrijheid zwoegende, niet altijd vrijheid verkrijgende. Meent de minister, dat ik nog geene vrijheid genoeg vraag, en zet hij de deur zoo wijd open, dan hoop ik daarvan gebruik te maken en hem de sprekendste bewijzen van mijn echt liberaal zijn te geven.

De heer *van Zuylen van Nyevelt*, minister van buitenlandsche zaken: Het is wel eene persoonlijke kwestie, maar ik meen toch verpligt te zijn de aandacht der kamer er op te vestigen, dat de beide bewijzen van den spreker niets bewijzen.

Ik heb gestemd voor eene motie, waarbij de wensch werd uitgedrukt, dat de cultuurcontracten mogten worden geregeld bij de wet. Ik heb later mijne stem gegeven aan eene motie, waarbij de wensch werd uitgedrukt, dat de drukpers zou worden beheerscht door eene wet, — welnu, mijne heeren; in het programma wordt zoowel het een als het ander toegezegd; wat ik toen wenschelijk achtte, blijft ik dus op dit oogenblik voorstaan. Ik begrijp inderdaad de strekking niet van de redenering van den geachten spreker.

NEDERLANDSCH-INDIE.

BATAVIA.

Het Ned. barkschip *Vriendentrouw*, kapt. D. Grevelink, is op zijne reis van Pasoeroean naar Batavia aan den grond gezeild op de klip van Pamanoekan en heeft een gedeelte der lading over boord moeten werpen om vlot te geraken.

Woensdag nacht 10 op 11 Julij heeft er weder een zeer brutale diefstal met inbraak plaats gehad ten huize van den Heer S........ K....... op Kebon Siri. Het is te hopen dat het onze ijverige politie moge gelukken de daders in handen te krijgen en zij alsdan genoegzaam bewijs zal vinden om hen te kunnen straffen.

Wij vernemen dat men meer dan een mansvracht gestolen heeft, en kunnen er geene hoogte van krijgen, op welke wijze de dieven het gestolene hebben vervoerd, zonder door de zoo waakzame gardoes en patrouilles te zijn opgemerkt.

Aangekomen Vreemdelingen.

van 9 tot 12 JULIJ 1861.

MARINE-HOTEL. A. J. van Marle, v. Bandong. — Zadelhoff en Echtgenoot, v Buitenzorg. — Deterding, v. Bantam.

JAVA HOTEL. M. F. Schaap, v. Indramaijoe. — Coehoorn, v. d. Reede. — Grevelinck, v. Passoeroean. — Roels, v. Samarang.

HOTEL DES INDES. Heijmerks, v. Soerabaija. — Lobrij, v. Probolingo.

HOTEL WILLEM II. C. W. Floris, v. Samarang. — Lenting, uit het Hospitaal.

Aangekomen Passagiers te Batavia.

VAN 10 TOT 12 JULIJ 1861.

Met de Ned. Ind. stoomb. Palembang Packet, Kapt. J. F. Scheel, de heer Abels en jongeheer Veist van Cheribon.

Met het Ned. Ind. stooms. Koningin der Nederlanden, Kapt. E. Lewis, de hh. Sloet, echtg. en 3 kinderen, Guardeau, J. van Witterland, G. Leijdenroth, de Dieu Stierling, Kruijmel, Leijder, Rotz, Ipes, de Kapts. Ruempol en Roels, Offic. van adm Sooijer, Mevrouw Guijot, Mejufvr. Grevelink en Rijk en 1 kindje, 2 kinderen van den heer van der Zwaan en Z. M. troepen van Soerabaija via Samarang.

Van Bondowosso (residentie Bezoeki) schrijft men ons.

In deze afdeeling waar de tabaks-cultuur in de laatste jaren zoo belangrijken omvang heeft verkregen, bestaat het plan tot oprigting eener vereeniging ter bevordering der tabaks cultuur, waarbij reeds eenige der voornaamste fabrikanten zijn toegetreden.

De Heer F. A. Enklaar, in Nederland als practisch en wetenschappelijk landbouwer zeer gunstig bekend en sedert eenigen tijd in voormelde afdeeling gevestigd, heeft te dier zake de ondervolgende circulaire doen afgeven.

Aan
Heeren Eigenaren en Administrateurs van Tabaks-ondernemingen in de Residentie Bezoeki.

Uit eene vergelijking der tabakskultuur in deze residentie met die in Europa en in het bijzonder in Nederland, is het mij gebleken, dat daarin in vele opzigten verschillen bestaan en tevens, dat de opbrengsten van eene gegeven uitgestrektheid gronds in deze streken naauwelijks een derde bedragen van die daar ginds. — De in vele opzigten zeer uiteenloopende toestanden der kultuur in Nederland en Indie, maken het voorzeker onmogelijk, om alles wat dáár geschiedt, hier over te brengen, maar toch is het mijne overtuiging, dat men door gemeenschappelijke zamenwerking in dezelfde rigting en door het geven van voorbeelden, waaruit de inlandsche bevolking de voordeelen der betere kultuur kan zien, de produktie aanmerkelijk zou kunnen verhoogen, ja welligt verdubbelen.

Om daartoe te geraken zou ik onder anderen het volgende aanbevelen en wenschen te beproeven:

1° Het beter bewerken, het bemesten en zorgvuldiger behandelen der zaadbeddingen.

2° Het gebruik van zaaizaad, dat niet op de plaats-zelve geteeld is.

3° Het ontbieden der zaden van en het nemen van proeven met alle mogelijke vreemde tabaksoorten, zoowel uit America en Europa als van Manilla.

4° Het beter bewerken en zooveel mogelijk bemesten van den grond, waarop de tabak zal worden uitgeplant. Om dit laatste mogelijk te maken zou ik er niet alleen op willen werken om de bevolking alles te doen verzamelen, wat mestwaarde bezit, maar vooral ook haar trachten over te halen, om hare eigene excrementen niet verloren te doen gaan.

5° Het planten van den tabak op walletjes (zooals in Nederland) of op hoopen (zooals in Virginia.

6° Het hierdoor mogelijk geworden digter poten van den tabak (in Nederland zet men op de 500 □ R.) roeden (een bouw) 50,000 planten en hier slechts ça. 10,000.

7° Het achtereenvolgend oogsten der bladeren, in plaats van de geheele plant in eens, en wel eerst het *zandgoed* (onderste bladeren), daarna het *aardgoed* (middelste bladeren) en eindelijk het *bestgoed* (bovenste bladeren). Hierdoor zou men niet alleen de kwantiteit vermeerderen, maar ook de kwaliteit zeer verbeteren.

Gaarne erken ik dat het veel moeite zal kosten om al deze wijzigingen, die ik als stellige verbeteringen beschouw, ingevoerd te krijgen en dat er welligt verscheidene jaren zullen moeten verloopen, alvorens men dit doel volkomen bereikt zal hebben, — maar ik geloof tevens dat men door gemeenschappelijk overleg en handelen zeer veel doen kan.

Het is uit dien hoofde, dat ik, zoowel in het belang der ondernemers, als in dat der inlandsche bevolking, de vrijheid gebruik aan uwe aandacht te onderwerpen, of het niet nuttig zou wezen eene *Vereeniging ter bevordering der tabakskultuur in de Residentie Bezoeki* tot stand te brengen, die eenige malen 's jaars zoowel de opzigters als de ondernemers en administrateurs bij elkander bragt om gezamenlijk de belangen van dezen zoo hoogst gewigtigen tak van kultuur te bespreken, de uitkomsten van genomen proeven bekend te maken en door wrijving van gedachten nieuwe denkbeelden ter bereiking van het vóorgestelde doel uit te lokken.

Ik zou tot dat einde de contributie zoo laag gesteld wenschen te zien, dat niemand daardoor kon worden afgeschrikt om Lid der vereeniging te worden, hoezeer zij, die er het grootste belang bij hebben ook eene verhoogde bijdrage zouden kunnen geven, ter bestrijding der onkosten, die aan de te nemen proeven noodzakelijk verbonden zijn. — Als punt van zamenkomst ware Bondowosso welligt het gunstigst gelegen.

Het zou mij aangenaam wezen door teekening van Uwen naam in eene der onderstaande kolommen met uw gevoelen omtrent dit voorstel bekend te worden gemaakt. Mogten zóóvelen er zich vóór verklaren, dat de vereeniging tot stand kan komen, dan hoop U nader een dag voor te stellen tot het houden eener bijeenkomst.

Particuliere berigten deelen het volgende mede omtrent de *Zuid- en Oosterafdeeling van Borneo*: Gedurende de maand Junij bleef de rust op de hoofdplaats Bandjermassing ongestoord, de handel en scheepvaart waren levendig.

Den 28 kwam alhier ten anker het stoomschip *Java*, overbrengende den staf en een Inlandsche kompagnie van het 7e Bat. Inf. en den 30 arriveerden met de mailboot eenige officieren en troepen.

In de afdeeling Martapoera hadden eenige vijandelijkheden plaats. Nabij den berg Pamatong op de grens der afd. Tanah Laut hadden de muitelingen een negental versterkingen opgerigt, die bezet werden door een 300tal met geweren gewapende opstandelingen; zonderling kwam dit berigt, daar men gedurende den laatst verloopen tijd uit deze afdeeling bijna van geene muitelingen hoorde, toen men vermoedde dat de korporaal opnemer Neijerlie die van uit Bandjermassing was uitgegaan om de Maloeka rivier met hare takken en daarna den weg van Batti Batti tot Mengappan optenemen of door de vijanden was opgeligt of met zijn geheel vrij sterk escorte door hen was vermoord. Werkelijk bevestigde zich later na de verovering der versterkingen op den Pamattong dat Neijerlie nabij de plaats waar de vijand geposteerd was door het hoofd van die kampong met geheel zijn escorte op een verraderlijke wijze door eene overmagt was overvallen en vermoord.

Den 6den Junij rukte van uit Martapoera eene kolonne van 50 bajonetten en een mortier onder den kapitein Scheepens tegen den Pamattong op, terwijl een troep van 35 bajonetten onder den adj. onder off. van Straten van de Tanah Laut den vijand in den rug zoude attaqueeren; de laatste kolonne was het eerste aangekomen en had reeds een viertal kleine werkjes genomen, toen de kolonne Scheepens verscheen, alsnu werden gemeenschappelijk de overige bentings genomen de vijand gedekt door eene rivier hield goed stand; de 1ste Luit. de Bruin en de 1ste Luitenant kwartiermeester Velde beproefden met eene tirailleur linie de Passiranam rivier te doorwaden en de aan de overzijde gelegen werken te veroveren; doch de snelle stroom en diepte der rivier noodzaakten hen terug te trekken; de Lt. de Bruin kreeg bij die gelegenheid twee schoten in de zijde, terwijl nog drie soldaten die hunne officieren onmiddelijk waren gevolgd insgelijks verwond werden, eenige worpen waarvan velen hun doel troffen deden den vijand eenigzins deinzen, waardoor de Lt. kwartiermeester Velde gedekt door het artillerie vuur spoedig de hoofdversterking meester was. Een overgang nabij deze versterking gaf den Lt. Velde gelegenheid de Passariman met zijne kolonne over te trekken en de overige vijandelijke werken in gemeenschap met den adj. onderoffic. van Straten en zijne troepen nog vier bentings te nemen, die spoedig werden vernield. Uit vier rijen palissaden waren de versterkingen zamengesteld, eene hoofdredoute werd op iedere zijde door kleinere werkjes in de flank gedekt, de vlugtende vijand werd vruchteloos in het ondoordringbare bosch vervolgd, één doode bleef op de plaats achter, terwijl eenige wapens ons in handen vielen, een stuk van een kapmes met het nommer van een der manschappen behoorende tot het escorte van Neijerlie werd insgelijks gevonden, onder de opstandelingen werd een ontdekt, die op den top van den Pamattong stand met een gouden payong boven het hoofd, doch op den eersten granaatworp vlugtte.

Het scheen dat de vijand dit punt echter niet wilde verlaten, daar de 1ste Lt. van Oort die op den 11den met eene kleine patrouille van uit Mengappan naar Kiram op marsch was, en zijn weg door den bergpas van Passieraman leidde, op het onverwachts op eenige nieuw opgerigte bentings der muitelingen stootte. Een hevig vuur kreeg deze kolonne waardoor een Inlander sneuvelde en de Lt. van Oort met nog 7 sol-

daten werden gewond; te zwak om met kracht te handelen, besloot de Lt. van Oort op Allang terug te trekken en van daar het voorgevallene den kommandant te Martapoera mede te deelen. Deze patrouille had in last te Kiram een naauwkeurig onderzoek omtrent Neijerlie in te stellen, doch werd daarin verhinderd.

Den 19den werd met drie kolonnes nogmaals tegen de op nieuw opgerigte vijandelijke versterkingen opgerukt, de eene sterk 100 bajonetten met een houwitser en een mortier onder den kapitein Scheepens van uit Martapoera, de tweede onder den Lt. Cavaljé sterk 50 bajonetten en 1 mortier uit Mengappan en eene derde van uit Tanah Laut onder den 1sten Lt. Prinsen, sterk 40 bajonetten, terwijl den 18den de Lt. van Sorgen reeds naar Boekit Brasma Ketjil was gemarcheerd om op den dag van aanval zich met 25 man nabij Soengeij Allang in hinderlaag te leggen om aldaar de vlugtende muitelingen afbreuk te doen.

Te 11 uren bereikte de kolonne Scheepers de vijandelijke sterkte, zond 2 kolonnes af om de werken die den bergpas bestreken in den rug te nemen, hetgeen den L. Ferwerda gelukte. Tegelijk dat deze eene palissadering des vijands in den rug aanviel, bestormde de kapt. Scheepens in het front de hoofd-benting en was er spoedig meester van; juist op dat oogenblik vertoonde zich de kolonne Cavaljé op den kruin van den Pamattang, nam daar twee versterkingen en dreef den vijand al dalende voor zich uit, die op den troep onder een Europ. sergeant stootte, die hen eenig verlies toebragt en verder geheel op de vlugt dreef, twee uit klipsteen vervaardigde versterkingen, doch onbezet door den vijand. vernielde insgelijks die onderofficier. De Lt. Prinsen met zijne kolonne was door een gids op eene verkeerd punt gebragt, waar juist een groot gedeelte muitelingen is ontsnapt. De kolonne Ferwerda ontmoetende bestormde hij met deze de vijandelijke flankdekkingen; na een uur strijd was onze troep alle de versterkingen weder meester en werden ten tweedenmale hun werken vernield, de Lt. van Sorgen had in zijne hinderlaag geen vijand ontdekt, het wel gerigte artillerievuur, bestuurd door den 1sten Lt. der art. van den Hoek, heeft hiertoe veel bijgedragen en bragt een panischen schrik onder de opstandelingen, 2 granaat worpen waren juist in een der bentings gesprongen, en toch scheen de vijand gelegenheid te hebben gehad zijne dooden en geblesseerden in zijne overhaaste vlugt mede te voeren. Van onze zijde waren 4 soldaten gewond door kogels en 2 door randjoes; latere stellige berigten melden dat de vijand bij deze attaque 40 dooden en 47 geblesseerden had. Na den strijd werd na alle zijden het terrein doorzocht, doch spoorloos scheen de vijand in het digte bosch verdwenen, de gezamentlijke troepen betrokken op ¼ uur afstands van de kampplaats het bivak en werden dien nacht niet verontrust.

Den volgenden morgen vertrokken de kolonnes onder de Lts. Cavaljé en Prinsen naar hunne versterkingen Mengappan en Batti-Batt. Op groote distantie werd nu en dan nog een schot op hen gelost, de 2de Lt. van Sorgen werd teruggeroepen, zijne onderhebbenden strekten tot geleide van den offic. van gezondheid en de gekwetsten die dien dag nog te Martapoera aankwamen.

Den 21sten vertrok de kapt. Scheepens met 50 bajonetten naar Kiram, terwijl een gelijk aantal op het bivak achterbleef; het defilé der Pamattong passeerende werden weder drie vijandelijke versterkingen ontdekt, in front werd de vijand beschoten om eene kleine afdeeling onbemerkt eene omtrekking te laten doen, de omtrekking ontwarende vlugtten de muitelingen in allerijl, slechts een 20 man waren zij sterk, doch allen met vuurwapens gewapend; eene versterking die van het bivak was afgezonden werd opgedragen deze werken te vernietigen en het terrein te doorzoeken, hetgeen echter tot geen resultaat leidde. De kapitein Scheepens vervolgde zijn marsch naar Kiram; te vroeg ontdekt, ontvlugtten de bewoners, alle woningen werden doorzocht, doch geene voorwerpen van den opnemer Neijerlie of zijn escorte gevonden. Tot straf der trouweloosheid werd deze plaats vernield; het bivak werd weder bereikt, en keerde deze kolonne den 22sten te Martapoera terug.

Den 24sten deed eene bevolkingspatrouille waarbij eenige Inl. soldaten eene verkenning en vond weder een drietal versterkingen op den Pamattong en veroverde die zonder veel tegenstand, de kapt. Boudier vertrok toen met 25 bajonetten derwaarts en doorzocht nog eenige dagen, doch zonder vijandelijke ontmoetingen, den omtrek van den Pamattong.

Den 26sten rukte eene kolonne onder L. Ferwerda sterk 50 bajonetten met den Regent en 50 volgelingen naar Boekit Brasma Ketjil om den muiteling Gaman die in de nabijheid dier plaats een benting had opgeworpen om ons de communicatie met Mengappan en Martapoera te beletten, van daar te verdrijven, Hij bereikte de muitelingen na eene Soengeij te hebben doorwaad in den rug, terwijl de Regent in het front stormde; zoo onverwacht werd aldaar de vijand overvallen dat men 12 geweren benevens eenige andere wapens op hem veroverde, hij vlugtte naar alle zijden; deze versterking werd verbrand en zonder verlies keerde onze troep te Martapoera terug.

In het district Riam kanan viel niets vijandelijks voor. Het gerucht dat Mohamad Said, Antassari's zoon, met een groot aantal volgelingen af zoude komen om Mengappan of Martapoera aantevallen heeft zich niet bevestigd; men veronderstelt dat Said de vermetelheit daartoe niet heeft; de padi van de opstandelingen in die omstreken is vernietigd en de bevolking keert dagelijks terug en vestigt zich in vereenigde kampongs.

De Hadji Matalie uit de Tanah Laut keerde met zijne volgelingen naar zijne kampongs terug, deze persoon heeft aldaar veel aangewend om de bevolking te doen terugkeeren.

De kapt. van Vloten heeft het milit. kommando te Mengappan, den 1sten Lt. Oorts overgegeven, om een ander kommando te aanvaarden.

Onze versterking te Mataraman van de Riam kiwa werd door eenige muitelingen in den nacht van den 22 beschoten; eene uitgezondene patrouille berigtte dat een troep opstandelingen zich in de kampong had vertoond, de vrouw van den pembekkel had medegevoerd, en gedreigd had weder te komen; op het zien onzer soldaten namen zij echter in allerijl de vlugt, de bevolking die in de ladang verdwenen was keerde spoedig daarna in hare woningen terug; ten einde niet meer onverwachts te worden overvallen zijn door de bevolking wachten uitgesteld om te spoediger bij aanvallen de militaire hulp interoepen.

Van uit Moengoe Thaijor en in het district Margassarie worden verscheidene patrouilles uitgezonden, enkele muitelingen werden opgespoord, en vele zwervenden naar hunne kampongs teruggebragt.

In de afdeeling Tanah Laut heerscht voortdurend gewenschte rust, wel waren geruchten in omloop dat een hoofdopstandeling met eenige volgelingen zich weder aldaar had vertoond, doch dit heeft zich niet bevestigd.

Van de Barito-rivier hoort men dat Antassari zich nog steeds in de kampong Tongho aan de Mantallat ophoudt; na den terugkeer der hulptroepen van Bekompaij scheen op het vernemen van dat berigt, onder de hulptroepen van Sronij en Palteij die de kolonne onder den Majoor Schuak vergezelde, moedeloosheid te ontstaan. Den 15den verliet deze kolonne Tomeang Laijang en bereikte langs een hoogst moeijelijken weg den 26sten de kampong Toeda Hadjan, gedurende dien togt steeds door de muitelingen beschoten van uit bedekt of boschachtig terrein die na het lossen van hun salvo naar elders vloden en nergens bleven stand houden, wij bekwamen eene menigte geblesseerden vooral onder de hulptroepen, waardoor alsdan anderen hunne vrachten vivres wegwierpen en vlugtten. Te Hadjan besloot de Majoor Schuak terug te trekken, zwaar geblesseerden en meer andere wederwaardigheden noodzaakten dien Hoofdofficier hiertoe. Met vlotten werd de Soengij Aijoe afgezakt na vooraf Hadjie te hebben vernield; gedurende die geheele vaart werd de kolonne nog van achter boomen door de muitelingen beschoten, overal waar mogelijk werd gedebarkeerd, doch alsdan vlugtten de muitelingen, de troepen moesten zich behelpen met raauwe vivres, daarbij was de munitie bijna verbruikt; bij een worp uit een mortier die op een vlot was vastgemaakt brak het touw en verdween het in de diepe Aijoe, en alle moeite om dit geschut terug te erlangen, mislukte. Drie dagen werden al worstelend doorgebragt en eindelijk op den 2 Junij in de Barito gedebouqueerd, aldaar werd de kolonne door het stoomschip *Boni* opgenomen en gevoed. Ons verlies was ook nog al beduidend: 1 serg. majoor sneuvelde, terwijl nog eenige fuseliers, het aantal is ons onbekend het leven lieten; de kapt. Soelker kreeg twee kogelwonden, de adj. onderoffi. Wijndels één, terwijl verscheidene flankeurs en fuseliers wonden bekwamen. Een flankeur kreeg een kogelschot door het hoofd, lostte daarna nog een paar schoten op zijne bestokers, kreeg toen nog een schampschot in den arm, en tegen alle verwachting is de man bijna hersteld.

Eenige Siangers met hunne vlotten achter gebleven kregen nog vele dooden en gekwetsten, eene latere opgave wil, dat er nog 60 uit hunne negorij ontbreken. 15 waren uit de handen der opstandelingen ontsnapt, nog velen waren als pandelingen bij Antassari en hoopten eveneens eerstdaags te ontsnappen, den 5den kwam de kolonne Schuak op Mengkatib en den 6den op Bandjermassing terug.

De kapitein Bruigom die daarna met eene kolonne in het Karrausche gezonden werd om dit landschap voor zijn verraad te straffen, drong wegens den hoogen waterstand slechts tot Rengkan kattan door, en had weinig beduidende vijandelijke ontmoetingen; een militaire post te Telang werd opgerigt om het ons getrouwe hoofd van Siong Soeto die bevreesd was voor de wraak der Doessonners te beschermen. De gevlugte bevolking uit Patteij keert langzamerhand terug.

Uit de afdeeling Amoenthaij valt weinig te melden, alles is daar schijnbaar rustig, aanhoudend wordt vooral uit onze versterking te Tabalong en Moeara Aijoe gepatrouilleerd met het doel de bewoners tot terugkeer over te halen en in vereenigde kampongs te doen vestigen, hetgeen met vrucht werd bekroond; nergens had men vijandelijkh den ontmoet.

Van uit Pringieu deed de kapt. Schneider een togt naar Tewador en beroofde de muitelingen van eenigen levensvoorraad; bij het naderen van genoemde plaats verdween de bevolking, een stelde zich te weer, die het met zijn leven moest boeten.

Onze versterking te Rantowan in het Alleijsche werd op een nacht beschoten, doch zonder vrucht, een kanonschot was voldoende, om de bestokers te verdrijven; verscheidene patrouilles werden in den omtrek gemaakt, doch hadden slechts zelden ontmoetingen met den vijand, zoo hij al ergens in kleine hoopjes was, verdween hij op het zien der onzen.

Ook van uit Bovabeij-ie en Pantau-Hembawang werd onvermoeid den omtrek afgepatrouilleerd om de zich nu en dan vertoonende stroopende benden die zelfs onze postloopers aanvielen te verdrijven, overal vlugtten de muitelingen op de nadering onzer soldaten. Den 18 Junij trof eene patrouille onder den 1sten Lt, van Haaften eene palissadering aan nabij den weg van Pantai-Hambawang naar Borabeij-ie en ontving daaruit op eens onverwacht een 20tal schoten; met den looppas werd de versterking genomen en vlugtten de lafaards als immer, geen verlies hadden wij onze zijde.

In het district Kendangan keert de bevolking dagelijks terug, enkele stroopende benden die zich hier of daar vertoonen worden onmiddelijk nagezeten en het schijnt dat de omtrek geheel van vijanden gezuiverd is.

Uit Sampit kwamen geruststellende berigten ter hoofdplaats.

Van de Kapoeas schijnt het gerucht dat de boven doessonners in het noordelijk gedeelte van dat landschap gevallen waren niet bevestigd, althans deed de civiele gezaghebber dier streek met de *Boni* een togt op die rivier en vond alles even rustig, ook van de Kabaijan hoort men niets bijzonder, een 12tal hoofden heeft zich alhier vertoond en hunne trouw aan het gouvernement beëedigd.

De kapitein van Oijen is wegens ziekte in zijn civiel en militair gezag in de afdeeling Amonthaij door den kapitein van Vloten tijdelijk vervangen, eerstgenoemde officier zal naar Java vertrekken ten einde bij eenige rust zijne gezondheid te herkrijgen.

Onophoudelijk vallen vele regens hetgeen de troepen door den hoogen waterstand dikwijls belet goed te manoeuvreren, met verlangen hopen wij op droogte; door de aankomst van het 7de Bat. gelooft men dat er groote zaken op til zijn.

De *Suriname* deed in den loop der maand een togt naar Koeteij en bragt het berigt ter hoofdplaatse aan dat de Sultan van Koeteij in het laatst van Julij een tweeden togt tegen Antassari in den boven Doesson zoude ondernemen.

Watersnood in Nederland.

Opgave van ontvangen giften ten behoeve der noodlijdenden door den watersnood in *Nederland.*

Ontvangen bij 's lands kas te:

Batavia	*f*	471.—
Preanger Regentschappen	»	226.75
Cheribon	»	15.—
Tagal	»	485.—
Soerabaija	»	290.50
Madura	»	322.—
Bezoeki	»	1599.50
Bandjoewangi	*f*	110.—
Kadoe	»	500.95
Soerakarta	»	4367.—
Sumatra's Westkust	»	1371.30
Lampongs	»	35.50
Palembang	»	457.68½
Westerafdeeling van Borneo	»	128.50
Zuid- en Oost. van Borneo	»	87.20
Makasser	»	160.—
Timor	»	8.—
	f	7725.88½
Bedrag der vorige opgaven	»	27751.05
Totaal der tot heden ingekomen opgaven	*f*	35456.91½

BATAVIA, den 6den Julij 1861.

De Directeur van Financien,
J. W. C. DIEPENHEIM.

Batavia. — Omtrent de verrigtingen der ingenieurs G. Bosse en A. van Kerkwijk, belast met de werkzaamheden tot herstel van den telegraafkabel tusschen Batavia en Singapore, zijn wij in staat gesteld het navolgende mede te deelen.

Nadat de schroefstoomer *de Draak* ter hunner beschikking was gesteld, voorzien van 6¾ Engelsche mijl nieuwe kabel (deep sea), om den kabel in dat gedeelte van straat Banka, waar hij vaak door ankeren van schepen en andere oorzaken beschadigd wordt, te verleggen en onder den modderigen wal van Sumatra te brengen, is men begonnen met den kabel van 176¼ tot 179½ mijl van Batavia, zijnde 11 à 8 mijl bezuiden Lucipara, dus over eene lengte van 3¼ mijl op te nemen en die in eene W.-N.-W. -rigting te verleggen, voorts daaraan de 6¼ mijl medegenomene nieuwe kabel te splitsen en deze verder N.-W. uit te leggen, op eene diepte van twee vademen.

Bij het opnemen van die 3¼ mijl kabel bleek het, dat, waar deze lag, de bodem uit blaauwe en zachte modder bestaat, even als die van Sumatra's Oostkust, en dat de kabel in die modder niet door schelpen omgroeid, maar zuiver, in een uitmuntenden toestand en zoo goed als nieuw gebleven is.

Na deze opname keerde *de Draak* naar Batavia terug, om de in de nabijheid van die plaats zich bevindende breuken in den kabel te herstellen. Van af de monding der Moeara baroe (het landingspunt van den kabel) tot op ongeveer 40 mijl van Batavia, W.-Z.-W. van Poelokatok, bedroeg het aantal breuken niet minder dan 20, met welker herstelling een geruime tijd is verloren gegaan. Opmerkelijk is het, dat deze zich alleen bevinden in den deep sea kabel, terwijl de geheele lijn van bezuiden de Agnita-eilanden tot bezuiden Middelburg en Amsterdam, waar shore-end kabel ligt, op geene enkele plaats is beschadigd. Van de deep sea kabel, die tot het opsporen en herstellen der breuken, over de aangegeven lengte van 40 mijlen, nagenoeg geheel is onderloopen geworden, was op sommige plaatsen de ijzeren omkleeding geheel verdwenen of wel zeer dun geworden. Eene beschouwing der beschadigde draden gaf de overtuiging, dat hier aan geene vernietiging door mechanische oorzaken moet worden gedacht, maar dat deze aan chemische inwerkingen moet worden toegeschreven. Zeer schadelijk aan de ijzeren omkleeding van den kabel zijn sommige soorten van mollusken, die zich daaraan hechten en vermoedelijk een scherpbijtend vocht afscheiden, dat het ijzerdraad spoedig aangrijpt en oplost.

Op de reede van Batavia was de kabel ter dikte van 3 à 4 strepen met eene korst omgeven van geringe hardheid, doch geheel afgescheiden van den omringenden modder. Onder deze korst was de kabel geheel onbeschadigd en de ijzerdraden zoo blank als of zij gepolijst waren. Op de beschadigde plaatsen is de kabel met ijzerdraad versterkt en met goemoeti-touw omwoeld, omdat zich daaraan geene schelpen vasthechten.

Men koestert de gegronde hoop, dat de kabel weldra over zijne geheele lengte hersteld zal zijn, en na ontvangst van zekere werktuigen tot bekleeding in een voldoenden toestand gehouden zal kunnen worden.

— In de beide laatste door het bestuur der Natuurkundige Vereeniging in Nederl.-Indie gehoudene vergaderingen zijn benoemd: tot dirigerend lid, het gewoon lid dr. P. L. Onnen te Batavia, tot gewone leden de heeren dr. W. Hendriks, geneesheer nabij 's Gravenhage, C. Scheffer, hoofdingenieur en J. de Haas, ingenieur voor den scheepsbouw in Indie, zoomede F. W. M. van Hogenstraten, officier van gezondheid te Batavia.

Cheribon. — Op den 1sten Julij des namiddags omstreeks een uur is het atappen dak van het indigo-kookhuis te Lebak wangi in de afdeeling Koeningen geheel afgebrand. Vonken, die uit den schoorsteen op het dak zijn neergekomen, zijn oorzaak van den brand geweest,

Gelukkig heeft zich het vuur niet aan het atappen

dak van het daastbij gelegen pak- en drooghuis medegedeeld, zoodat behalve de schade aan het dak geene andere is geleden.

Alleen heeft de neervallende asch een kooksel van 316 koekjes min of meer verontreinigd. Door het opzetten van hulpdaken boven den ketel, de perstafels en de zeefbakken is echter reeds gezorgd, dat in de werkzaamheden voor de fabrikatie van indigo aldaar geenerlei stremming te vreezen is.

Soerakarta. — Ten vervolge op het voorkomende in ons nommer van 29 Junij jl. betreffende de epizoötie in de residentie Soerakarta, kan worden medegedeeld, dat de ziekte zich ook sedert eenigen tijd in het regentschap Ampel heeft voorgedaan, alwaar op den 15den Junij jl. bereids bezweken waren 370 buffels en 100 runderen.

Sumatra's Westkust. (Junij) — Zr. Ms. schroefstoomschip *Groningen* kwam op den 17den Junij van zijne reis naar Atjeh en de peperhavens te Padang terug.

De generaal-majoor A. Meis heeft wegens ziekte het burgerlijk bestuur tijdelijk overgedragen aan den residént der Padangsche bovenlanden, II. M. Andrée Wiltens.

De kruisbooten, die het eiland Nias bekruisen, om den uitvoer aldaar van slaven zooveel mogelijk tegen te gaan, zijn in den laatsten tijd met goed gevolg werkzaam geweest.

Zoo heeft de kruisboot no 4 drie Atjehnezen, die van slavenhandel verdacht werden, te Goenoeng Sitoli aangebragt. Diezelfde boot maakte zich te Tandjong Manoe van een vaartuig meester, dat geheel ingerigt was voor den uitvoer van slaven.

Te Sikatoeba werden drie slavenhandelaren opgevat en eene vrouw, die door hen was medegevoerd, in vrijheid gesteld.

Aan den djoeragan van kruisboot no 11 gelukte het den beruchten slavenhandelaar Sidoepassir met drie zijner medgezellen op te vatten. Men vond twee geroofde of gekochte kinderen bij hem.

In de eerste helft van April vielen in de residentie Tapanoelie zware regens, die overstroomingen en veel schade, zoo aan het te veld staande gewas als bruggen en wegen aanrigtten. Daarop volgde eene buitengewoon felle droogte, die niet minder schadelijk was, voornamelijk voor de koffij, waarvan de bloesem in sommige streken, met name in Mandheling en de daartoe behoorende landschappen, uitgezonderd Tanabatoe, aan de takken verdroogde, zoodat men in die residentie een minder voordeeligen oogst verwacht.

In het laatst van Mei maakte die droogte weder plaats voor hevige regens. In de kampong Siboeloean, nabij Sihoga, werden 3 karbouwen, 3 geiten, 7 varkens, 73 zakken padi, 3 gevulde padischuren en 2 huizen door eene overstrooming medegesleept.

Ook in de afdeelingen Priaman, Aijerbangis en Rau klaagde men over de felle droogte, die in de maand Mei heeft geheerscht.

De kampong Tandjoeng Limon, in de afdeeling Tanah datar, Padangsche Bovenlanden, werd op den 5den Junij door een brand geteisterd, waarbij 42 groote en kleine huizen eene prooi der vlammen werden. Men schat de daardoor veroorzaakte schade op *f* 10.000 en schrijft het ontstaan van den brand aan onvoorzigtigheid toe.

— Den 1sten Julij zijn te Padang voor rekening van het gouvernement publiek verkocht 40.000 pikols koffij voor een totaal bedrag van *f* 1,316.790, of gemiddeld *f* 32,92 per pikol, zijnde *f* 2.70 per pikol minder dan de verkregen prijs op de veiling in de maand Maart jl.

Benkoelen (Junij). Den 13den Junij verliet de adsistent-resident de hoofdplaats om den weg, die van daar naar Palembang wordt aangelegd, op te nemen. Tot aan Pekan Doerian bevond hij den weg geschikt om voor voertuigen ingerigt te worden, maar verder op daarvoor te steil, als gaande over de toppen van eene menigte hooge heuvels. Dit gedeelte van den weg zal men dienen te verleggen, waartoe eene smalle vallei, door welke de Rindoe-hati-rivier stroomt, waarschijnlijk gelegenheid zal geven. Op 11 paal afstands van Rindoe-hati is de weg voortdurend stijgende en wel zoodanig dat men tusschen de 25ste en 26ste paal eene hoogte van 4000 voet passeert, zijnde de grensscheiding van de Redjang met de residentie Palembang. Het gedeelte van den weg, dat, aan de andere zijde van die hoogte, door de bevolking van de Redjang wordt aangelegd, is reeds zeer ver gevorderd. De verschillende marga-hoofden aldaar wedijveren met elkander om den weg zoo goed mogelijk te maken. Daar waar de Soengei Aijer Monno den weg snijdt is eene dam gelegd, welke het water uit dit riviertje over een uitgestrekt, voor sawa's geschikt terrein zal voeren. Vermits hij op zijne inspectiereis bijna nergens aanplantingen van bamboe, geschikt voor huisbouw, aantrof, heeft de adsistent-resident de noodige maatregelen genomen om bibit dier plant uit de Redjang te doen aanvoeren.

Den 19den Junij keerde de adsistent-resident ter hoofdplaats terug.

Te Poelo-Tenga (afdeeling Seloema) zijn reeds 38 pirings sawa's ontgonnen, op een terrein, dat vroeger uit bosch en wildernis bestond.

De wegen en pepertuinen in die afdeeling lieten echter over het algemeen nog al wat te wenschen over.

De doesoen Pahoe (afdeeling Manna) is door kwaadwilligen in brand gestoken, waardoor 14 huizen, even zoo veel padischuren en ongeveer 30 pikols zwarte peper eene prooi der vlammen zijn geworden.

Er zijn bevelen gegeven tot het opsporen der daders.

In de afdeeling Kauer was de weg door een troep olifanten bijna onbruikbaar gemaakt. Men heeft het noodige gedaan, om, dadelijk na het padi snijden, den weg te herstellen.

Gedurende de maand Mei werden in de afdeeling Ommelanden uitgeleverd 12 jonge krokodillen, in Lais twee groote krokodillen boven de 10 voet en 3 jonge; in Mokko-Mokko 59 stuks van diverse grootte, in Seloema 42 stuks kleine, in Manna 54 stuks kleine en in Kroe 1 krokodil en 1 tijger, waarvoor aan premien werd uitbetaald *f* 444,50.

De gouvernements koffij- en peperveiling, loopende over 236 pikols witte, 1566 pikols zwarte peper en $46^{87}/_{100}$ pikols koffij, die op 1 Julij jl. ter hoofdplaats is gehouden, bragt *f* 31.785.45 op; de gemiddelde prijs was: zwarte peper *f* 15.41, witte peper *f* 27.53 en koffij *f* 25.40.

Palembang, (Mei). — Uit de binnenlanden werden ter hoofdplaats aangebragt:

7395 pikols rijst, 4088 pikols padi, 780 pikols kapas 60 pikols gomme élastique, en 29 thails stofgoud.

De gemiddelde prijs der rijst was *f* 5 per pikol.

Aan regten werd ontvangen eene som van *f* 8132,54.

Het debiet van zout beliep eene hoeveelheid van 90 koijangs $17^1/_2$ pikols.

De pokken bleven op de hoofdplaats heerschen. In het geheel waren in den loop der maand aan die ziekte lijdende 493 personen, waarvan overleden 63 en hersteld 268, zoodat nog 162 onder behandeling bleven.

De resident van Palembang kwam op den 25sten Mei van eene inspectiereis naar de Ogan Ilir, Ogan Oeloe, Enem, Kommering Oeloe en Kommering Ilir, ter hoofdplaats Palembang terug.

Beneden divisien. — Het aantal poklijders in de divisien Moesi Ilir, Ogan Ilir en Kommering Ilir beliep in de maand Mei gezamenlijk 1297 personen, waarvan 277 overleden en 730 hersteld, zoodat met 1 Junij nog 290 onder behandeling bleven.

De ter hoofdplaats gevestigde doctor djawa werd in commissie gezonden, om de lijders geneeskundige hulp te verleenen.

De rijstoogst, die bijna overal was afgeloopen, is gunstig uitgevallen.

Boven divisien. De hoofden van de Passumah Lebar hebben zich met een aantal hunner onderhoorigen naar Lahat begeven, bij welke gelegenheid de hangende zaken en geschillen tusschen Passumahers en Lematangers in overeenstemming met de hoofden der betrokken boven-marga's en overeenkomstig met de waardigheid van het gouvernement en de regten der bevolking, beëindigd werden.

In den politieken toestand van de divisie Lematang Oeloe was overigens geene verandering.

De rust werd nergens gestoord en de publieke wegen werden door geene kwaadwilligen onveilig gemaakt.

Men was overal druk bezig met het oogsten der padi van de sawa's, hetgeen een gunstig resultaat opleverde Op de drooge rijstvelden (ladangs), waar de oogst reeds was afgeloopen, werden tweede gewassen, hoofdzakelijk katoen, tabak, obi's, enz., geplant.

De prijzen der levensmiddelen waren in de Lematang Oeloe dalende.

Overal, zelfs in de sedert de laatste jaren zoo verarmde Goemaij-landen, waren genoegzame voedingsmiddelen voorhanden.

In de afdeeling Tebing Tinggi was alles rustig.

In de Redang en Ampat Lawang ging de bevolking steeds voort met het aanleggen en verbeteren van wegen.

Ook in de boven divisien hadden zich gevallen van pokken voorgedaan. De ziekte had daar echter nog niet die uitbreiding verkregen, welke sedert eenige maanden in de beneden divisien werd waargenomen.

Van Djambi en Moeara Kompeh viel niets bijzonders te vermelden. (*Jav. Ct.*)

OFFICIELE BERIGTEN.

BEKENDMAKING.

Ingevolge bekomen last wordt bekend gemaakt, dat Zijne Excellentie de Gouverneur-Generaal gewone audientie zal verleenen op Donderdag den 18den Julij 1861, des morgens te negen uren, aan het gouvernements hotel te Rijswijk.

Belanghebbenden gelieven hunne aanvragen om audientie, onder duidelijke bekendstelling van namen en titels, te rigten aan den *Adjudant van dienst*.

BUITENZORG, den 4den Julij 1861. *De Majoor-Adjudant,* R. F. DE SEIJFF.

EXTRACT *uit het Register der Besluiten van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië.*

BUITENZORG *den* 5*den Julij* 1861. (No. 26.)

(Staatsblad no. 56.)

Gelet, enz.

Gelezen de missives:

a. enz.

b. van den minister van Kolonien van 6 Mei 1861, La. Arz, no. 11/564;

Den Raad van Nederlandsch-Indie gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: Krachtens magtiging van het opperbestuur, te verklaren, dat onder de emolumenten, bedoeld bij artikel 4 van het besluit van 10 Junij 1853 no. 2 (staatblad no. 47), niet begrepen zijn de voordeelen, welke onder den naam van kultuurprocenten of pikolgelden genoten worden, noch ook die, welke geacht worden te zijn toegekend, om het vast tractement geheel of gedeeltelijk te vervangen.

Ten tweede: enz.

Afschrift, enz.

Ter ordonnancie van den Gouverneur-Generaal:

De Algemeene Secretaris:
A. LOUDON.

BUITENZORG, den 6den Julij 1861. (No. 20.)

(Staatsblad no. 57.

Gelezen, enz.

Den Raad van Nederlandsch-Indie gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: enz.

Ten tweede: Met aanvulling van de afstandwijzers van de Minahassa (residentie Menado), vastgesteld bij de besluiten van 14 October 1854, no. 8, (staatsblad no. 81), en van 3 April 1858, no. 13, (staatsblad no. 43), te bepalen, dat de afstand tusschen de negorijen Belang en Tompassak bedraagt 7¼ (zeven en drie kwart) palen.

Afschrift, enz.

Ter ordonnancie van den Gouverneur-Generaal:

De Algemeene Secretaris,
A. LOUDON.

Bij besluit van Z. M. den Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, van den 8sten April 1861, is benoemd tot ridder der orde van de Eikenkroon de officier van gezondheid der tweede klasse bij de militaire geneeskundige dienst in Oost-Indie, E. W. A. Ludeking.

Bij besluit van Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van den 9den Julij 1861, no. 5, is aan den inlandschen keursoldaat Soetodowongso, algemeen stamboek no. 54177, ter vervolge op art. 3 van het besluit van 20 April 1861, no. 35, alsnog ter zake der Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo, toegekend de bronzen medaille voor moed en trouw.

Bij Koninklijk besluit van den 15den Mei 1861, no. 60, is de Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indie gemagtigd om de ambtenaren ter beschikking van den directeur der kultures D. Ples en A. H. Servatius, laatstelijk adsistenten voor de koffijkultuur in Nederlandsch-Indie te beschouwen als bezittende het radikaal van ambtenaar der tweede klasse voor de burgerlijke dienst in Nederlandsch-Indië.

Civiel Departement.

Ontslagen:

Op zijn verzoek, eervol, uit 's lands dienst, de telegrafist der derde klasse, chef van het telegraaf-kantoor te Ambarawa, C. M. Naudith.

Uit zijne betrekking, de élève bij het boschwezen, H. Koster.

Eervol, wegens ziekte, onder toekenning van wachtgeld, de kommies bij de administratie van 's lands graan- en ijzermagazijn te Batavia, A. M de Nijs.

Benoemd:

Tot kommies bij de administratie van 's lands graan- en ijzermagazijnen te Batavia, de klerk bij die administratie L. W. Brummer.

Ontheven:

Van de verdere vervulling der functiën van gezworen landmeter der eerste klasse en taxateur van vaste goederen te Soerabaija, de landmeter F. W. Nagel.

BIJ DEN RAAD VAN JUSTITIE TE AMBOINA.

Ontslagen:

Eervol, wegens vertrek, als lid, K. G. Fritzen, onder dankbetuiging voor de door hem als zoodanig bewezen diensten.

Benoemd:

Tot lid, H. C. van Eijbergen, kontroleur der eerste klasse, toegevoegd aan den adsistent-resident ter beschikking van den gouverneur der Moluksche Eilanden.

BIJ HET BESTUUR VAN HET PROTESTANTSCH WEES- EN ARMHUIS TE SAMARANG.

Ontslagen:

Eervol, wegens vertrek, als secretaris, tevens lid, mr. H. C. M. van Kervel, onder dankbetuiging voor de door hem als zoodanig bewezen diensten.

Benoemd:

Tot secretaris, tevens lid, C. S. A. Thurkow.

Schutterijen, enz.

BIJ DE SCHUTTERIJ TE DJOKJOKARTA.

Ontslagen:

Op zijn verzoek, eervol wegens vertrek, de eerste luitenant F. A. Hennige.

Militair Departement.

Ontslagen:

Uit Z. M. militaire dienst, de tweede luitenant der infanterie E. W. A. Krudop, thans op non-activiteit.

BIJ DE INFANTERIE VAN DEN BARISSAN TE BANG-KALANG (MADURA),

Ontslagen:

Eervol op hun verzoek:

de kapitein raden pandji Djoijo di Poero, en mas Wasing Djoijo de eerste luitenants raden ario Noto Poero, Wiro Nollo en raden ario Broto Admodjo;

de tweede luitenants Djoijo Proeso en Poespo Joedo; en

de tweede luitenant-vaandeldrager Singo Nollo.

Benoemd:

Tot kapiteins, de eerste luitenant-adjudant raden Werio Soeto en de eerste luitenant raden ario Djaijeng Rat.

eerste luitenants, de tweede luitenants Wiro Amok, Djiwo Soto, raden Gondo Joedo, Djoijo Semitro en de tweede luitenant, officier van kleeding en wapening, Sonto Moeho; met bepaling, dat deze ook als zoodanig in zijne tegenwoordige functien zal continueren.

Tot tweede luitenants, de adjudant-onderofficier Joedo Pattie, de sergeanten-majoor raden Sleeman, Joijo Sasmito, raden Soero Negoro, Wiro Setjo en de sergeant Nollo Troeno.

Tot tweeden luitenant-vaandeldrager, de fourier mas Troeno Joedo

Tot tweeden luitenant-adjudant, de sergeant raden Maijang Koro.

ADVERTENTIEN.

POSTKANTOOR.

De Directeur der Posterijen herinnert bij deze belanghebbenden, dat de tweede mailstoomer in Julij den 15den zullende vertrekken, de brievenpakketten daarmede te verzenden, bij het Postkantoor te *Weltevreden* zullen worden gesloten op

Zondag den 14den Julij aanst:

des avonds te 8 uren, voor *Europa, Britsch-Indië, China,* enz., benevens voor *Banka, Palembang* en *Riouw*.

Op Zondag den 21 dezer zullen postpakketten worden gesloten voor

Bandjermassing,

te verzenden met een der stoomschepen van *W. Cores de Vries*.

De daarvoor bestemde brieven kunnen dien dag worden bezorgd te *Weltevreden* tot 's avonds 5 uur, in de stad tot 4 uur.

Op Maandag den 22 dezer zullen postpakketten worden gesloten voor

Benkoelen en Padang

te verzenden met een der stoomschepen van *W. Cores de Vries*.

De daarvoor bestemde brieven kunnen dien dag worden bezorgd te Weltevreden tot 's avonds om 5 uur, in de stad tot 4 uur.

Overvoer van Steenkolen.

Op Vrijdag den 26sten Julij aanstaande, zal te Soerabaija door den resident te dier plaatse een openbare aanbesteding worden gehouden voor den overvoer van 600 tonnen steenkolen uit het hoofd-depôt te Onrust naar Muntok (eiland Banka), onder bepaling dat zij moeten zijn afgehaald onder ultimo Augustus aanstaande.

De betrekkelijke voorwaarden liggen op de residentie-kantoren te Batavia, Samarang en Soerabaija ter inzage voor belanghebbenden.

Gegadigden worden verzocht, hunne inschrijvingsbilletten franco en tijdig aan den resident van Soerabaija in te senden, en de uitbesteding bij te wonen of sich door gemagtigden te doen vertegenwoordigen.

BRITSCH-INDIE.

Staat der geraamde Inkomsten en Uitgaven voor Britsch-Indie voor het jaar 1861—62.

Inkomsten.

1	Landrenten		£ 20,313.526
2	Belastingen		» 2.084.097
3	Inkomende Regten.		
	a. Invoer } b. Uitvoer }	£ 2.484.410	
	c. Zout	» 1.255.000	
	Totaal		» 3.739.410
4	Zout		» 3.980.000
5	Opium		» 6.107,561
6	Zegel		» 1.216,040
7	Posterijen		» 750,000
8	Openbare werken		» 356,796
9	Schattingen en Contributiën van inlandsche staten		» 822,364
10	Diverse civiele inkomsten		» 1.195,001
11	» Militaire »		» 750,000
	Totaal		£ 41,294,595

Uitgaven.

		Ropijen	£
A	Pensioenen en verlofstractementen	2378565	
B	Ongelden en kosten op het innen der inkomsten.		
1	Landrenten	20201105	
2	Belastingen	1250313	
3	Ink. en Uitg. regten } 4 Zout }	9242486	
5	Opium	13351319	
6	Zegels	533211	
7	Postdienst	5550000	
	Telegraafdienst	1102760	
8	Afschrijvingen	438823	
9	Diversen	503175	
	Totaal	51973192	
II	Uitbetalingen en uitkeeringen aan Vorsten volgens overeenkomst of tractaat	22285844	
III	Voorschotten aan Districten		
IV	Diverse betalingen	758450	
	Totaal Rop.	74996486	£ 7.964.741
C	Leger	128000000	» 12.800,000
D	Indische marine	5360000	» 536,000
E	Openbare werken		
	Civiele Rijkswerken	30986290	» 3.098,629
	Militaire »	5388710	» 528,871
	Totaal »	30375001	
	Plaatselijk	5060000	
	Totaal publieke werken	41435000	
F	Burgerlijke dienst		
II	Tractementen en kosten van publieke depart.	12144934	
III	Regterlijke magt	15676472	» 1,567,647
IV	Politie	22347004	» 2,234,700
V	Onderwijs, Kunsten en wetenschappen	3807109	
IV	Polit. Agentschappen en andere vreemde dienst	1585914	
VII	Verjaarde en ingetrokken uitkeeringen, donatiën voor liefdadige en andere doeleinden	4671340	
	Pensioenen en donatiën van den opstand	118101	
VIII	Marine		
IX	Diverse	5961546	
X	Burgerlijke	3680220	
	Totaal Burgerl. dienst	71263997	» 5,096,916
	Renten	33161800	» 3,316,180
	Oostelijke bezittingen	952543	» 95,255
	Totaal Ropijen	352489391	£ 35,248,939

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

Parijs, 9 Mei. De regering heeft eene circulaire aan den heer Mercier, Fransch ambassadeur te Washington, gerigt, bestemd om aan alle Fransche agenten in de Vereenigde Staten te worden verzonden. Daarin wordt tot eene strikte neutraliteit aangemaand ten opzigte van de met elkander in strijd zijnde Noordelijke en Zuidelijke staten.

Betrekkelijk de blokkade der kusten van de Vereenigde Staten, eene kwestie, die van hoog gewigt is voor de handelsbelangen, schijnt men het beginsel, aangenomen bij het tractaat van Parijs, te zullen behouden. Dit verklaart de blokkade niet verbindend dan wanneer zij in werkelijkheid bestaat. Overigens heeft die blokkade volstrekt geene overeenkomst met die van eene belegerde stad en wordt niet uitgeoefend op koopvaardijschepen, die geene oorlogscontrabande in lading hebben.

Het beginsel door de Fransche regering aangenomen is, dat er minstens één oorlogschip op elke honderd mijlen langs de kust moet liggen, om de blokkade werkelijk te doen bestaan. Het beginsel van de Vereenigde Staten is, dat, hoe uitgestrekt de kust ook zij, drie schepen voldoende zijn voor de blokkade. De Fransche regering heeft met het oog hierop aangekondigd, dat er [illegible] oorlogschepen zouden worden gezonden, om, ter bescherming der Franschen, langs de kusten van America te kruisen.

— Het gerucht dat de Engelschen Saint-Jean-d'Acre zouden bezetten, is niet geheel ongegrond geweest; de concentratie van troepen op Malta geschiedde met het doel, om dit plan te verwezenlijken. Men spreekt van 8000 man, die gereed waren op de kust van Syrie te landen, ingeval Frankrijk geweigerd had de troepen op den 5den Junij terug te trekken.

— Er heeft eene langdurige conferentie plaats gehad tusschen den heer Thouvenel, lord Cowley en den heer Kisseleff aangaande de Syrische kwestie; wat er besproken is, is nog niet bekend.

— Frankrijk zal niet zes, maar acht linieschepen naar de kusten van Syrië zenden, en Engeland zal er ten minste veertien of vijftien hebben. Een rapport van generaal de Beaufort zou aanduiden, dat hij van nu af met weinig lof over de hulp van Groot-Brittannie te spreken heeft. De Fransche kommandant zou op de berg-Druzen kunnen rekenen om de rust in Syrie te bewaren. Het schijnt, dat de Engelsche invloed, waarschijnlijk met het doel, om het Fransche overwigt te bestrijden, de verzoenende pogingen tegengewerkt heeft, welke generaal de Beaufort bij die bergbewoners heeft aangewend.

— In de verschillende zeehavens van Frankrijk heeft men detachementen mariniers aangewezen, om voor eene mogelijke bezetting van Syrië te worden gebruikt; zoodra de dépêches, waarbij bevel was gegeven om de noodige maatregelen tot uitrusting dezer detachementen te nemen, in die havens waren aangekomen en onder de troepen bekend werden, hadden er manifestatiën tegen Engeland plaats. Vooral te Cherbourg en te Toulon waren deze vrij hevig; de aangewezen troepen liepen langs de straten en zongen de Marseillaise en het koor uit Charles VI: »*Guerre aux tyrans! Jamais en France l' Anglais ne règnera!*" Deze liederen werden afgewisseld door de kreten: »De oorlog aan Engeland! De dood aan de Engelsche regering!" Met moeite is deze beweging tot rust gebragt

— Prins Murat heeft prins Napoleon uitgedaagd, omdat hij dezen houdt voor de oorzaak der oppositie, die de vrijmetselaars tegen hem voeren. De keizer heeft echter dit duel verboden, doch prins Murat stoorde zich niet daaraan en liet prins Napoleon aanzeggen, dat hij hem heden op de kampplaats verwachtte; men weet echter niet of het duel heeft plaats gehad. Daar prins Napoleon een hoogeren graad in de vrijmetselarij bezit dan prins Murat, zoo kan men het voor stellig houden, dat hij tot grootmeester-nationaal zal worden gekozen. Er zijn meer dan 200 vrijmetselaars alhier aangekomen, om bij de verkiezing tegenwoordig te zijn.

— De heer Alexander Dumas zal zich geheel uit de politiek terugtrekken en zich toeleggen op de — kookkunst; hij zal eene restauratie in de Champs-Elysées oprigten.

— Bij het wetgevend ligchaam is een wetsontwerp ingediend, dat eigenlijk niets anders is dan een gevolg van de wet van 1860, waarin wordt bepaald, dat er gedurende drie jaar 250 millioen zullen worden besteed voor groote werken van algemeen nut, welke wet toen »het budget van den vrede" werd genoemd. Bij het ingediende ontwerp worden de 45 millioen aldus verdeeld: 7 millioen voor het ministerie van staat; 2 millioen voor dat van binnenlandsche zaken; 4 milioen voor oorlog; 4 millioen voor marine en koloniën, 2 millioen voor openbaar onderwijs en eeredienst en 26 millioen voor het ministerie van openbare werken.

— Mgr. Duplanoup zou onlangs een vrij langdurig gesprek met den keizer gehad hebben, hij moet in groote agitatie de Tuilerien hebben verlaten

— De zaak Mirès zal spoedig worden behandeld; men zegt, dat er zich nieuwe incidenten hebben opgedaan en er 15 millioen te kort zijn. De heer Mirès moet zeer ongesteld zijn; hij zou het water in de beenen hebben en men vreest voor kanker.

— De keizer vertrekt Zondag aanst. naar Fontainebleau; er zullen dus geene diners meer aan de Tuileriën plaats hebben. Vijfentwintig à dertig gedeputeerden, allen behoorende tot de katholieke partij, zijn niet uitgenoodigd geweest op het laatste diner. Daar dit niet aan een bloot toeval kan worden toegeschreven, heeft men er bij het wetgevend ligchaam algemeen over gesproken.

— Er loopt een gerucht, dat de keizer zou vergiftigd zijn; hij is sedert drie dagen aan hevige krampen lijdende. Er is een onderzoek gedaan bij het personeel der kamerbedienden en koks.

— De zaak van den heer Mirès zal in den loop der maand Julij worden behandeld. Er zijn reeds 7000 vervalschingen in zijne boeken ontdekt en aangezien er behalve hem en den heer Solar nog drie medebeschuldigden zijn, zoo rekent men, dat er wel 30,000 vervalschingen moeten worden onderzocht. De zaak zal correctioneel worden behandeld en de heer Mirès c. s. niet wegens opligterij, maar slechts wegens misbruik van vertrouwen teregtstaan.

DUITSCHLAND.

Berlijn, 15 Mei. Groot opzien baart hier eene zoo even in het licht verschenen brochure, getiteld: *Wat ons nog kan redden;* zij is bepaald anti-Fransch en anti-Oostenrijksch en beveelt Pruissen eene naauwere verbinding met Zwitserland, Belgie, Holland en onder zekere omstandigheden ook met Engeland aan, vermits het zijn lot op geene wijze met dat van Oostenrijk mag verbinden en voor den oogenblik niets van de Duitsche regeringen heeft te verwachten.

Het Pruissische administratieve en militaire beheer wordt voorts aan eene strenge kritiek onderworpen en eene zoo spoedig mogelijke wijziging der policie aanbevolen. Over het geheel is deze brochure met veel zaakkennis en groot letterkundig talent geschreven. Men wil weten, dat de schrijver een der aanzienlijkste staatslieden van Pruissen is.

RUSLAND.

St. Petersburg, 10 Mei. Volgens eene openbaarmaking van den minister van marine, bezit Rusland thans eene vloot van 242 stoomschepen, met gezamenlijk 36,935 paardenkracht en 2374 kanonnen, en 71 zeilschepen met 1477 kanonnen.

Ter herinnering aan de vrijmaking der lijfeigenen zal de stad St. Petersburg een Alexander-hospitaal ten behoeve van arme ambachtslieden oprigten. Het plan is door den keizer reeds goedgekeurd.

— Volgens een gerucht zullen de keizer en de keizerin zich in den herfst eenige maanden naar de Krim begeven.

Straat Sunda Doorgezeild.

DATUM.		VLAG.	NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	VAN.		NAAR
Julij	6	Engelsch	Granoella	E. Laker	Singapore	12 Junij	Londen
»	—	»	Omega	J. G. Ballingall	Point de Galle	15 »	Batavia
»	8	Nederlandsch	Krimpenerwaard	F. W. van Heijningen	Batavia	6 Julij	Padang
»	10	Amerikaansch	Judge Shaw	R. A. Abbot	Swansea	25 Maart	Hongkong
»	—	»	Hotspur	Wm. O. Johnson	New-York	26 April	» met 3 passagiers.

Aangekomen schepen te *Batavia.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	VAN.		AGENTEN
Julij	9	Ned. Indisch	bark	Kim Tiang Hoat	Tan Hoktjoan	Banjermassing	26 Junij	Buijs, Jacobsen & Co.
»	10	»	brik	Tartar	Lim Kiangkong	Pecalongan	6 Julij	Gezagvoerder.
»	11	»	bark	Vriendentrouw	D. Grevelinck	Passeroean	26 Junij	B. Koperamit & Co.
»	—	»	stoomsch.	Koningin der Nederlanden	E. Lewis	Soerabaija	7 Julij	W. Cores de Vries.
»	—	»	bark	Johanna	A. Tholen	Grissee	3 »	P. Landberg en Zoon.
»	—	»	schoen.	Anna Margarettha	C. M. van Nooijen	Makasser	2 »	»
»	12	Nederlandsch	bark	Elize Henriette	P. J. Deterding	Bantam	11 »	Paine, Stricker & Co.
»	—	Ned. Indisch	»	Srie Borneo		Banjermassing	8 Junij	Buijs, Jacobsen & Co.
»	13	»	»	Ellen	Wentholt	Samarang	6 Julij	B. Koperamit & Co.
»	—	Nederlandsch	schip	Catharina Maria	Oomkens	China		van Ommeren, Rueb & Co.
»	—	Ned. Indisch	stoomsch.	Oenarang	S. van Hulstijn	Samarang	12 Julij	Landberg, Bezoet de Bie & Co.

Vertrokken schepen van *Batavia.*

DATUM		VLAG		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	NAAR.
Julij	11	Ned. Indisch	bark	Balgies	Said bin Segaf	Palembang
»	—	Engelsch	schip	Prince Alfred	Harper	Hongkong
»	12	Ned. Indisch	stoomb.	Palembang Packet	J. F. Scheel	Palembang via Muntok
»	—	»	brik	Fathool Main*	Sech Abdulla	Cheribon
»	13	Nederlandsch	bark	Jacoba	M. F. Schaap	Nederland
»	—	Ned. Indisch	»	Baboel Joesoer	Sech Almasnie	Sumanap

In lading liggende schepen te *Batavia.*

VLAG		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	BESTEMMING.	AGENTEN.
Nederlandsch	brik	Koerier*	T. J. Rotgans	Amsterdam	B. Koperamit & Co.
»	schip	Friesland	H. C. E. Mispelblom Beijer		Metzendorff, Wilmans, Ruijs & Co.
»	bark	Jan Daniel	Zweede		»
»	schip	Staatsraad van Ewijck*	F. de Winter	Samarang	Maclaine, Watson & Co.
»	»	van Galen*	C. B. Braudligt	Amsterdam	Busing Schröder & Co.
»	bark	Souburg	Zwart	Nederland	Landberg, Bezoet de Bie & Co.
»	»	Vriendentrouw*	D. Grevelinck		B. Koperamit.
Ned. Indisch	schip	Maria Henriette*	J. Winter	Samarang	»
»	brik	Marzoek*	Sech Abdulla		B. J. Jacobs.
»	»	Alnoer*	Sech Sultan	Samarang	»
»	bark	Anoear Salim*	Said Madehie		Coulster
»	brik	Noor Hassim	Said Moh. Madehie		»
»	bark	Johanna*	A. Tholen		P. Landberg en Zoon.
»	schoener	Anna Margaretha*	C. M. van Nooijen		»
Engelsch	brik	J. C. Ross*	Ballard		Wilson & Co.
»	bark	Gorrilla*	J. Chuseman	Cocos Eilanden	»
»	»	Energie*	Meijer	Soerabaija	The Borneo, Comp. Limited.
»	»	Seaporth*	J. C. Bloomfiete	Soerabaija	Busing, Schröder & Co.
»	schip	Ommega*	J. G. Ballingale		»
Pruissisch	»	Ferdinand Brumm*	Voss	Amsterdam	»
Zweedsch	brik	Sijdpolen*	L. E. Geerts		J. Cezard & Co.
Amerikaansch	bark	Homer*	Rowe	Singapore	Maclaine, Watson & Co.
»	schip	Cromwell*	Symes		Dümmler & Co.
Hamburg	»	Ocean	Radsen		Metzendorff, Wilmans, Ruijs & Co.

Aangekomen schepen te *Cheribon.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	VAN
Julij	4	N. I.	bark	Kim Tjianhoat	Tan Hoktjoan.	Banjermassing
»	8	Brem.	schip	Etha	Buschman	Soerabaija

Vertrokken schepen van *Cheribon.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	NAAR
Julij	3	N. I.	bark	Ammana Tulbarie	Sech Badjasber	Panaroekan
»	7	»	schoen.	Fatahool Moelook	Abdul Rarim.	Muntok
»	—	»	bark	Kim Tianhoat	Tan Hoktjoan,	Batavia

Aangekomen schepen te *Indramaijoe.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	VAN
Julij	3	N. I.	bark	Hinggoan	Lim Doehak	Tegal
»	5	»	»	Lachmadie	Said Alhasnie,	»

Vertrokken schepen van *Indramaijo.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	NAAR
Julij	6	N. I.	bark	Lachmadie	Said Alhasnie.	Banka

Aangekomen schepen te *Pekalongan.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	VAN
Junij	30	N. I.	bark	Batavia	Oeij Soewio	Batavia
Julij	2	»	brik	Tartar	Kiangkong	Tagal

Vertrokken schepen van *Pekalongan.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	NAAR
Julij	1	N. I.	bark	Batavia	Oeij Soewio	Samarang

Vertrokken schepen van *Rembang*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	NAAR
Julij	2	Bal.	schoen.	Noerman	Intjes Taijeep.	Bali Selapar
»	—	N. I.	»	Maria	Scharff	Soerabaija

Vertrokken schepen van *Grissee*

DATUM.		VLAG		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	NAAR
Junij	28	N. I.	schip	Alfuck	Sech Baradja.	Soerabaija
Julij	1	»	bark	Johanna	Tholen	Batavia

De mailberigten loopende tot 25 Mei jl. kwamen op den 3 dezer in ons bezit, doch oefenden geen invloed uit op onze markt, zoodat wij ook ditmaal weinig belangrijks hebben mede te deelen. De kooplust voor Import artikelen bij voortduring uiterst gering zijnde, blijven prijzen nog zeer gedrukt. — In Export artikelen ging alleen in Suiker iets van belang om in de prijzen van *f* 16— en *f* 15 3/4 voor no. 16 op levering.

INVOEREN.

Lijnwaden. De vraag naar dit artikel blijft nog steeds zeer beperkt; alleen 6/4 wit en ruw is thans te plaatsen en wel meer bepaaldelijk het laatste. Onze noteeringen zijn thans als volgt: *Hollandsche Madapollams* 5/4 *f* 5.— @ *f* 5,10, 6/4 *f* 6,20 @ *f* 6,30, 7/4 *f* 7,10 @ *f* 7,25, 8/4 *f* 7,30. *Calicots* 5/4 *f* 5,10 @ *f* 5,20, 6/4 *f* 6,25 @ *f* 6,35, 7/4 *f* 6,80 @ *f* 6,90. *Engelsche witte* en *Ruwe Madapollams* met zeer weinig handel; ruwe zelfs onverkoopbaar. *Hollandsche Shirtings* met beperkte vraag. *Engelsche witte* genieten ook zeer weinig kooplust en de weinige afdoeningen die sedert ons laatste berigt plaats vonden, bepaalden zich tot de fijnere soorten. *Engelsche ruwe* onverkoopbaar, doordien groote opruimingen op publieke veiling van door zeewater min of meer beschadigde partijen, nadeelig op de markt influenceeren. *Cambrics.* In de ordinaire soorten hadden verkoopen plaats, doch tot lage prijzen; middelsoorten gaan moeijelijk van de hand; no. 24 en 30 à 36 met ruimen voorraad. *Adrianopel effen rood Katoen* langzaam afgaande; engelsch moeijelijk te plaatsen. *Gedrukte Goederen* verkeeren nog steeds in eene zeer lustelooze positie en valt daaromtrent niets van belang te vermelden. *Ginghams* zonder handel. *Battik Goederen* alleen tot lage prijzen verkoopbaar. *Hollandsche Drillings* met veel vraag en weinig voorraad. Voor prima kwaliteit zoude thans *f* 8. – @ *f* 8,50 te maken zijn. *Amerikaansche* ontbreken. *Engelsche* genieten mede goede navraag en bedongen naar qualiteit *f* 5,50 @ *f* 7.— ᵽ ps. *Ruw garen* met minder vraag en aangeboden voor no. 45 à 50 tot *f* 1,10 @ *f* 1,20 ᵽ picol. *Adrianopel Rood garen* zonder veel kooplust voor het oogenblik; prijzen onveranderd en met vooruitzigt op eene spoedige verbetering. *Molton dekens* meer gewild en naar kwaliteit betaald met *f* 1.— @ *f* 1,55 ᵽ ps.

Metalen. *Zweedsch IJzer* in staven en geassorteerd *f* 11.50 @ *f* 12.— ᵽ pikol, met voorraad en weinig kooplust; van alle Engelsche soorten is de markt ruim voorzien. *Bloklood* zonder vraag; aangeboden tot *f* 18 — ᵽ pikol. *Rollood* langzaam afgaande tot *f* 25.— ᵽ pikol. *Koperen Spijkers* *f* 90.—. *Hollandsch* en *Engelsch Bladkoper* *f* 110.— @ *f* 115.—. *Geel Metaal* *f* 95.— @ *f* 100.— ᵽ pikol, zonder handel. *Zweedsch Staal* met ruim voorziene markt en @ *f* 13.— ᵽ tob aangeboden. *Zink* in bladen gaat @ *f* 26.— ᵽ pikol langzaam af. *Blik* *f* 20.— @ *f* 21.— ᵽ kistje. *Geassorteerde IJzeren Spijkers* *f* 17.— ᵽ pikol verkrijgbaar.

Provisiën en Dranken. *Engelsch Bier* op fust onverkoopbaar, *afgetapte* soorten zijn overvoerd en worden bij groote partijen op vendutie gerealiseerd. *Hollandsch Pijpenbier* zonder de minste vraag zelfs tot lage prijzen. *Afgetapte* soorten echter zeer gewild voor het merk » De Haan", waarvan de voorraad is uitgeput en waarvoor thans *f* 7.50 @ *f* 7.75 ᵽ dozijn zoude te maken zijn. Van *Cognac*, zoowel op fust als afgetapt, zijn alleen bijzonder puike merken te verkoopen, daar de markt van alle soorten meer dan overvoerd is. *Genever* vooralsnog zonder prijsverbetering, doch met afnemenden voorraad. De invoer gedurende Mei bestond uit slechts 425 en gedurende Junij uit 300 kelders, terwijl de voorraad in Entrepôt op Ultimo Junij jl. bedroeg 6635 kelders. *Bordeaux Wijnen* op fust worden geplaatst naar gelang der qualiteit van *f* 80.— @ *f* 160.— ᵽ oxhoofd. *Kistwijn* is ruim voorhanden en bedingt voor goed bekende merken *f* 35.— @ *f* 40 ᵽ kist van 4 dozijn. *Rhijnwijnen* met weinig vraag en alleen in de fijnere soorten bij kleinigheden te plaatsen. *Portwijn* op 1/2 flesschen is @ *f* 30.— voor goede kwaliteit te plaatsen. *Madeira* ruim voorradig en langzaam afgaande. *Champagne* zonder verandering. *Selterswater* op halve kruiken ontbreekt en zoude thans *f* 13.— @ *f* 14.— ᵽ mand van 50/2 kr. bedingen. *Wijnazijn* *f* 25.— @ *f* 30.— met weinig vraag. *Boter* met afnemenden voorraad, doch zonder verbetering in prijs. De aanvoer gedurende Mei en Junij jl. bestond uit slechts 897 vaatjes. Als marktwaarde is thans aantenemen *f* 11.— @ *f* 14.— naar gelang van merken en kwaliteit. *Hammen* met weinig aanvoer en @ *f* 7.— tot *f* 8.— te plaatsen. *Kaas* schaarsch en gewild tot *f* 6.— @ *f* 8.—. *Gezouten Vleesch* buitenlandsch met ruimen voorraad en aangeboden @ *f* 85.— ᵽ vat; Hollandsch *f* 60.— @ *f* 65. ᵽ vat. *Amerik. Meel* met groote aanvoeren en niet hooger dan *f* 28.— @ *f* 30.— verkoopbaar. *Hollandsch* do. *f* 25.— @ *f* 28.— naar mate der kwaliteit. *Olijfolie* goede kwaliteit, schaarsch en gewild.

Diversen. *Propatria Papier* overvoerd. *Vensterglas* gewild van *f* 8.— tot *f* 10 ᵽ kist. *Glazen Dakpannen* verkoopbaar @ *f* 14.— @ *f* 15.— ᵽ kist van 50 ps. *Lijnolie* met meerdere vraag tot *f* 14.— ᵽ kelder. *Arakleggers* aangeboden tot *f* 25.— @ *f* 26.— ᵽ heele en tot *f* 17.— @ *f* 18.— ᵽ halve. *Zeildoek* en *Touwwerk* onveranderd. *Hollandsche Goenie-zakken* met verschillende afdoeningen van 40 tot 50c. naar kwaliteit; eene partij beste soort vond nemers @ 52 1/2 c. *Compositiekaarzen* verkoopbaar @ *f* 15.— en *f* 16.—. *Zweedsch Teer* zonder voorraad. *Koolteer* tot *f* 11.— afgedaan. *Harst* ontbreekt en geniet tot *f* 13.—, thans goede vraag. *Steenkolen* zonder verdere afdoeningen.

UITVOEREN.

Arak. Met afdoeningen @ *f* 52.50 ᵽ legger voor prima kwaliteit. Gedurende de maanden Mei en Junij jl. werden 824 leggers uitgevoerd. — **Cubeben** met contracten te Samarang @ *f* 65.— ᵽ picol. — **Gom Elastiek** met afdoeningen sedert ons laatste van *f* 72.— tot *f* 75 — ᵽ picol. De uitvoer gedurende Mei en Junij bedroeg 1924 picols. — **Gom Damar** tot *f* 24.— ᵽ picol aangeboden en afgedaan, 549 picols werden in de twee jongst verloopene maanden uitgevoerd. — **Foelie.** Benkoelen No. 1 *f* 40.— @ *f* 50.— ᵽ picol zonder veel kooplust. — **Muscaatnooten.** Benkoelen No. 1 *f* 70.— @ *f* 80.— ᵽ picol, met weinig handel. — **Peper.** Zwarte *f* 18.— @ *f* 19.—. Witte *f* 32.— @ *f* 35. — **Huiden.** Buffel *f* 3.50 @ *f* 4.25 met verkoopen. Koe *f* 3.— @ *f* 4.—, weinig begeerd. Uitvoer in Mei en Junij 18452 stuks. — **Rotting.** Banjermassing *f* 7.50 @ *f* 8.— met voorraad. Padang *f* 4.— @ *f* 5.— zonder vraag. — **Was.** Timor *f* 190.—. Bengaalsche *f* 180. — **Japansche Boomwas.** Op Vendutie gerealiseerd @ *f* 42. — **Tin.** Billiton per kleine partij @ *f* 86.— verkocht. — **Indigo.** Te Samarang voor prima kwaliteit met *f* 4,30 ᵽ Am. ℔ betaald. Gedurende de maanden Mei en Junij werden afgescheept 66606 Am. ℔. — **Koffij.** Java met afdoeningen tot *f* 34.— en *f* 35.— ᵽ picol naar kwaliteit. De afschepingen beliepen gedurende de maanden Mei en Junij 879 picols. De op 1 dezer te Padang gehoudene Koffijveiling bestaande uit 40/mille picols bragt gemiddeld op *f* 32.92 ᵽ picol. — **Suiker.** Hier ter plaatse werden eenige kleinigheden verhandeld tot *f* 16.— voor No. 16. Van Samarang zijn ons geene afdoeningen bekend, doch van Soerabaija worden die voor de maand Junij opgegeven als volgt;

49.000 picols, te Soerabaija en Passoeroean leverbaar @ *f* 16.
20.000 „ „ Probolingo leverbaar } @ *f* 15.75.
7000 „ „ Passoeroean „ }

De nog voortdurend vallende regens doen veel kwaad aan de fabricatie en vreezen wij voor eene late oogst.

De particuliere uitvoer in de maanden Mei en Junij bedroeg 62442 picols.

Rijst. De oogsten van Indramaijo, te zamen ongeveer 40,000 picols, worden bij inschrijving te koop aangeboden. Gewone Java soorten met weinig vraag en dagelijks toenemenden voorraad. De noteeringen zijn thans:

Witte Batavia 1e. soort *f* 145.— @ *f* 155.—
do. 2e. do. „ 135.— „ „ 145.—
Cargo „ 110.— „ „ 120.— ᵽ koijang. De uitvoer in de twee laatst verloopene maanden bedroeg 26649 picols.

Vrachten hebben wederom eene beduidende verhooging ondergaan. Men besteedde *f* 95— voor Suiker en *f* 90.— voor Koffij van Java en *f* 105.— voor Koffij van Padang naar Nederland en blijft er thans geen enkel Hollandsch schip ter bevrachting over, terwijl daarvoor nog steeds goed emplooi zoude te vinden zijn.

Sedert ons jongste berigt hadden de volgende charters plaats: — *Ocean* (Hamb.) tot £ 4 voor Suiker, £ 4.10 voor ligte goederen en £ 3,10 voor Rijst, van hier direct naar Hamburg. — *Sydpolen* (Zweed.) tot £ 3.10 voor Rijst van Indramaijo en Dadak naar Buenos Ayres en Monte Video. — *Friesland* (Holl.) en *Seaforth* (Eng.) hebben aangenomen tot *f* 105.— voor Koffij van Padang naar Amsterdam. — *Staatsraad Comm. van Ewijk* (Holl.) sloot af tot *f* 95.— voor Suiker en *f* 90.— voor Koffij van hier, Samarang en Soerabaija naar Amsterdam. — *Souverain* (Noordsch.) nam lading aan tot *f* 90.— voor Suiker en *f* 115.— voor Arak van hier en Cheribon naar Amsterdam.

Onbevracht blijven thans nog: — **Bremer.** *Elha en Energie.* — **Engelsche.** *Launceston.* — **Amerikaansche.** *Cromwell.* — De *Uiijsses* 785 ton (holl.) werd te Soerabaija verkocht voor *f* 23,000.— en de *Sicilie* 232 tons (holl.) voor *f* 15,700.— De *Gouverneur-Generaal Duymaer van Twist* is nog met kustreizen geëmpolijeerd.

Wisselkoers. Door het Gouvernement blijven wissels op Nederland aangeboden tot 99%. Bij particulieren hadden afdoeningen plaats tot 99 1/4 en 99 1/2%. Op *Engeland* 6/m zigt werd afgedaan tot *f* 11,90 en *f* 11,95 ᵽ £. Op *China* @ 2,72 ᵽ $. Op *Singapore* *f* 2,72 1/2 ᵽ $. Op *Calcutta* *f* 124.— ᵽ 100 CRs. nominaal.

Spetien. *Hollandsche gouden ducaten* oude *f* 7.—, nieuwe *f* 6.—, met verkoopen. *Engelsche Souvereinen* *f* 12,95 @ *f* 13.— met afdoeningen. *Australische Dubloenen*, zonder voorraad. *Dubloenen roode* *f* 38.— *geele* *f* 41.— *Tien Gulden stukken* *f* 10,25. *Spaansche Pilaar dollars* ontbreken. *Mexicaansche Dollars* gelden thans *f* 2.65. *Australisch Goud in staven* *f* 40.— @ *f* 45.— ᵽ Reaal, naar mate van gehalte.

Marktprijzen.

Te BATAVIA, DEN 13 JULIJ 1861.

BENAMING DER GOEDEREN.	PRIJZEN VAN	PRIJZEN TOT	AANMERKINGEN.
Arak Batavia .... ᵽ legg.	47.50	55.—	afgedaan tot not.
Casia, Vera	....	....	niet aan de markt.
Cochenille	....	....	Idem.
Cubeben	65.—	....	te Sam. afg.
Foelie N°. 1 Benkoelsche	50.—	....	weinig vraag.
Gom Elastiek .... ᵽ pic.	75.—	....	verkoopen.
„ Benzoin	35.—	65.—	geen transactien.
„ Dammar .... ᵽ pic.	24.—	....	eenige vraag, afged.
Gutta Percha	....	....	niets op de plaats.
Huiden, Koe	3.—	4.—	weinig gezocht.
„ Buffel .... ᵽ st.	3.50	4.50	afgedaan.
Indigo	4.20	4.30	Sam. afgedaan.
Japan Boomwas	44.—	....	op vendutie
Kampher, Japan... per Balie.	80.—	....	niet voorhanden.
Klapper Olie	22.—	23.—	verkoopen voor cons.
Koffij, Java	34.—	....	verkocht.
„ Padang	....	....	niet voorhanden.
Koper, Japansch	80.—	....	nom. zonder voorr.
Kruidnagelen .... ᵽ pd.	....	....	niet voorradig
Notenmuscaat No. 1 Benk.	70.—	....	geene omzettingen.
Peper, zwarte	19.—	....	besteed.
„ witte	35.—	....	zonder vraag.
Rotting, Banjermassing	7.50	8.—	lusteloos.
„ Padang	5.—	....	aangeboden.
Rijst, Indramaijoe met zakken	....	....	niet ter markt.
„ Witte Batavia 1e kwalit.	150.—	165.—	geringe afdoening.
„ „ „ 2e	135.—	145.—	„ „
„ Cargo	110.—	120.—	„ „
Sandelhout	....	....	niet voorradig.
Sapanhout, Manila in Entrep.	6.—	....	nominaal.
„ Java .... ᵽ pic.	3.—	3.50	niet gewild.
Suiker No. 16	....	16.—	afgedaan
Tabakbladeren	....	....	niet aan de markt.
Tamarinde	6.—	....	geen omzettingen.
Tin	86.—	....	weinig voorraad
Was, Timor	190.—	....	met minder vraag.

*) Bengaalsche *f* 185,— ᵽ picol, gewild.

Handelsberigten.

VAN 9 tot 12 JULIJ 1861.

Aanvoer

Van Manilla per Ned. bark *Jan Daniel*, gez. Zweede, agt. Metzendorff, Wilmans, Ruijs en co.

15 kn. sigaren, 359 pakk. touwwerk, *Arathoen.*
2 kn. sigaren, *Pitcairn, Syme en co.*
173 pakk. touwwerk, *Jacometti en co.*
50 kn. sigaren, *H. Moormann en co.*
442 pakk. touwwerk, 6 kn. sigaren, *Maclaine, Watson en co.*
470 pakk. touwwerk, 1 kt. sigaren, *Black.*
1 kt. sigaren, en do. sig. kokers, *Platon en co.*
3 kn. sigaren, *Schimmelpenninck en co.*
13 kn. sigaren, *Landberg, Bezoet de Bie en co.*
1 kt. sigaren, *Order.*
95 kn. sigaren, 197 pakk. touwwerk, 1 kt. sig. kokers, 1 pak. matten, 8 coll. beschuit, 1 kt. provisien, 1 kist. manufact., 214 pakk. touwwerk, eene partij sap. hout, *Metzendorff, Wilmans, Ruys en co.*
1 kt. regaal, *Martin, Dyce en co.*

Van Boston per Amer. bark *Cromwell*, gez. Sijmmes, agt. Dümmler en co.

802 ton. ijs, 772/1 en 200/2 vn. meel, 200/2 en 100/4 vs. appelen, 50 do. boter, 243 kn. stoelen, 58 ijs, kn. 300 vn. vleesch, 100 do. spek, 20/2 do. ossentongen, 100 do. brood, 50 kt. beschuit, 300 vn. harst, 100 do. pek, 8 rijtuigen, 63 coll. inkt, 2 do. pleetwerk, 50 kt. klokken, 20 ploegen, 1 dorsch werktuig, 80 roll. touwwerk, 200 kn. zeep, 16 bn. en 1 kt. zeildoek en zeilgaren, 5 vn. vijgen, 50 ks. bitter, 102 coll. provisien, 8 kt. likeuren, 2 pompen, *Dümmler en co.*
10 kt. vergift, 2 do. boeken, *Paine, Stricker en co.*
25 kt. sarsaparillen, 1 do. circularies, *Burt, Myrtle en co.*

Van Palembang per Ned. bark *Noor Hussin*, gez. Said Madehie.

18 planken, 981 sindoer planken, 188 do. hout, 10 do. schalen, 329 do. spanribben, 1020 do. latten, *Brijmba.*
18/m dakpannen, *Gezagvoerder.*
57 ps. hout, *Order.*

Van Padang en Bencoelen per N. I. stoomb. *Padang*, gez. Guijot, agt. W. Cores de Vries.

3 kt. sarongs, *N. H. M.*
2 kt. doeken, *Niederer en co.*
39 kt. wit katoen, *Tolson, Hunt en co.*
3 pic. was, 224 corg. sarongs, 34 do. tjendies, 58 ps. chitzen, 458 corg. slendangs, 460 ps. chitzen, 55 do. wit katoen, 115 pic. gomelastiek, *Lim Hoa.*

van Bencoelen.

29 pic. gomelastiek, 8 do. koffij, 29 do. dammer, 31/2 do. koffij, *Lim Hoa.*
90 pic. witte en 209 do. dammer, 21 do. tabak, 50 do. zw. peper, 10 do. gomelastiek, 1 1/2 do. foelie, 13 do. koffij, *Mossaniep.*

Uitvoer.

Naar Samarang, Soerabaija, Makasser, Timor en de Molukken per N. I. stoomb. *Menado*, gez. Couterus, agt. W. Cores de Vries.

Voor Samarang.

7 kt. amphioen, 1 do. gouv. goederen, *Gouvernement.*
1 kt. schilderijen, 1 do. stangen, *Willem de Jong.*
1 rijtuig, *Reynst en Vinju.*
9 ks. provisien, 1 do. pleet en ijzerwerk, 2 pakk. ijzer holwerk, *Ahlers.*
1 kt. papier, *G. Kolff en co.*
1 vt. wijn, *Platon en co.*
2 kt. jaconets, 1 do. franjes, 1 do. zijde, 1 do. monsters, 1 do. diversen, 1 do. cambrics, 1 do. jaconets, 1 do. fluweelint, 1 do. sarongs en gordijnen, *van Haanen.*
7 coll. gouv. goederen, 6 stav. ijzer, *Gouvernement.*
2 kt. provisien, 1 do. chocolaad, *Cassalette en co.*
15 kt. manufact., uit entrep., *Metzendorff, Wilmans, Ruys en co.*
68 coll. div. gouv. goederen, *Gouvernement.*
4 bn. en 1 kt. manufact., 2 do. zijde, 1 do. visch, 2 do. diversen, *Lading Singapore voor Samarang*
2 kt. was, *Lading voor Muntok.*
9 kt. opium, *B. Kopersmit en co.*
1 kt. opium, *Borneo, Comp. Limited.*
eenige marine goederen, *Gouvernement.*
1 kt. beddetijk, 2 do. zeildoek, *G. Buijn en co.*
15 kt. naaigaren, 15 pic. salpeter, *Joakim.*
1 kt. gedr. katoen, 11 bn. manufact., uit entrep., *Metzendorff, Wilmans, Ruys en co.*
2 kt. chirtings, *Pitcairn, Syme en co.*
6 bn. zeildoek, uit entrep., *Adam en co.*
4 kt. manufact., *Borneo, Comp. Limited.*
1000 blikk. olieteiten, uit entrep., *Said Achmat Srie.*
8 kt. opium, uit entrep., *B. Kopersmit en co.*
22 coll. div. gouv. goederen, *Gouvernement.*

Voor Amboina.

1 kt. wijn, 8 vs. boter, 1 kt. bier, 1 do. provisien, 2 do. likeuren, *Cassalette en co.*
1 kt. spiegeltjes, *Abeelen, Dennison en co.*
5 kt. rum *Leroux en co.*
1 kt. bitter, *Winsser, de Lange en co.*
1 kt. klokken, 4 pic. tin, *Landberg en Zoon.*
1 kt. ijzerwerk, *Metzendorff, Wilmans, Ruys en co.*
3 kt. manufact., uit entrep., *Martin, Dyce en co.*
4 kt. manufact., uit entrep., *Gumprich en Strauss.*
2 kt. daguerreotijp toestellen, uit entrep., *Hunter, Houghton en co.*
6 kt. bitter, uit entrep., *Dümmler en co.*
200 pakk. zakken, 5 coll. gouv. goederen, *Gouvernement.*

Voor Macasser.

1 kt. parapluien, *Hagedorn, Plump en co.*
1 kt. kantoorbehoeften, *G. Kolff en co.*
6 kt. doeken, *Burt, Myrtle en co.*
30 stoelen, *Busing, Schröder en co.*
1 kt. ijzerwerk, 2 do. manufact., uit entrep., *Metzendorff, Wilmans, Ruys en co.*
2 kt. gedr. katoen, uit entrep., *Adam en co.*
7 kt. opium, uit entrep., *Agenten.*
2 kt. sarongs, 2 do. doeken, 2 do. sarongs, uit entrep., *Arnold en Zonen.*
4 kt. ruwe zijde, uit entrep., *W. Cores de Vries*
5 ks. medicijn, 100 do. zeep. uit entrep., *Dümmler en co.*
186 bn. rood garen, uit entrep., *B. Kopersmit en co.*
1 keld. genever, uit entrep., *van Ommeren, Rueb en co.*
1 kt. provisien, 1 do. broekenstof, uit entrep., *Landberg, Bezoet de Bie en co.*
10 bn. manufact., uit entrep., *Martin, Dyce en co.*
5 kt. naaigaren, uit entrep., *Hunter, Houghton en co.*
28 coll. div. gouv. goederen, *Gouvernement*
33 kt. opium, 1 do. olipt. tanden, *Lading van Singapore voor Macasser.*

Voor de Molukkes.

2 mand. min water, uit entrep., *Winsser, de Lange en co.*
3 kt. manufact., uit entrep., *Maclaine, Watson en co.*
1 kt. boeken, 1 do. manufact., uit entrep., *Niederer en co.*

Voor Banda.

1 kist. zijde goederen, *Scharp de Visser.*
1 kt. kantoorbehoeften, *G. Kolff en co.*
1 kt. schilderijen, 2 do. lampen, *John Pryce en co.*
1 kist, bitter, 1 do. provisien, *Winsser, de Lange en co.*
2 kt. manufact., uit entrep., *Martin, Dyce en co.*
1 kt. div. kat goederen, uit entrep., *Said Hoessin*
1 kt. gedr. katoen, uit entrep., *Pandel en Stiehaus.*
800/2 leggers, en 200/1 aamen, 1000 boss. hoepel ijzer, *Gouvernement.*

Naar Billiton, Pontianak en Singkawang per N. I. stoomb. *Macasser*, gez. Kuller, agt. W. Cores de Vries.

Voor Billiton.

2 coll. artill. goederen, 29 do. div. gouv. goederen, *f* 10000 zilv. munt, *Gouvernement.*
1 zegel, *Tan Tsoek.*
f 10,000 zilv. munt, *John Pryce en co.*

Voor Singkawang.

50 coll. artill. goederen, *Gouvernement.*
8 ks. cognac, 16 mand. bier, 10 vn. afget. bier, uit entrep., *van Riet en ter Gouw.*
2 kt. behangsel papier, 1 do. boeken, *G. Kolff en co.*

Voor Borneo Westkust.

18 kt. provisien, uit entrep., *van Ommeren, Rueb en co.*
2 kt. wijn, 1 vt. bier, 2 kt. provisien, *van Riet en ter Gouw.*
4 ks. cognac, uit entrep., 4 keld. genever, 1 kt. bier en bitter, 1 do. speelkaarten en krijt, 2 do. blikwerk, *Winsser, de Lange en co.*

Voor Pontianak.

2 mand. min water, uit entrep., *van Riet en ter Gouw.*
1 tros touw, 1 ketting, 6 blokken, *Buijs, Jacobsen en co.*
1 kt. hammen, 1 do. haring, 1 do. gez. visch, 1 do. lamp. glazen, 4 do. ... 1 kt. wit katoen, *Zuur.*

Voor Sambas.

2 kt. wijn, 1 do. tinneriffe wijn, *Gouvernement.*

Voor Pontianak.

72 vn. vleesch, 50 do. spek, *Gouvernement.*
2 kt. opium, *Aan boord gebleven lading van Singapore.*

Naar Palembang per N. I. schip *Indramayoe*, gez. Tan Tjingtjoan.

20 keld. genever, *Winsser, de Lange en co.*
16 kt. sarongs en doeken, ens., 30 pic. oud koper, 1 kt. slendangs, *Said Batrie*
8 kt. div. goederen, 10 vs. boter, 20 doz. siropen, *Said bin Sawah*

Naar Nederland via Soerabaija per. Ned. bark *Zeeploeg*, gez. v. Wijngaarden, agt. Haager en Schnurman.

800 pic. tin, 160 do. rotting, *N. H. M.*

Voor Soerabaija.

50/m goenie zakken, 8 pic. goenie garen, *N. H. M.*

AANVOER TE SOERABAIJA.

VAN 25 APRIL TOT 8 MEI 1861.

Van Nederland per Ned. schip *Celebes*, gez. F. H. Renyekamp Gill,

58 coll. manufacturen, 100 vn. bier, 229 coll. provisien en dranken, *Order.*
51 coll. manufacturen, 200 vn. boter, *Schimmelpenninck en co.*
30 coll. provisien, *Polak.*
104 coll. manufact. 50 kelder lijnolie, *Arnold en Zonen.*
4 bn. manufact 505 coll. verfwaren, *E. ten Brinck en co.*
6 kn. confituren, *C. H. Gansch.*
87 coll. ijzerwerk, *Hill, Broekman en co.*
7 kn. spiegels, 24 manufact., *Karthaus en Melchers.*
50 kn. manufact., *Mathieu, Ebbe Ruijs, en co.*
2 kn. roodgeren, 88 bn. manufact., *B. Kopersmit en co,*
5 kn. diversen, *van der Hist.*
6 kn. manufact, *Le Roij en co.*
1 kist. zilv., *Mr. H. Dibbets.*
1 kist. provisien, *van Eck en co.*
120 vs. boter, 1 kist. zout, 50 vn. bier, 37 kn. provisien, 100 kn. wijn, *Gebrs. van Delden.*
100 mn. bier, *P. Kervel en co.*
2 kn. diversen, *Brouwer.*
1 kist. diversen, *De Sturler en Fagnotti.*
2 kn. diversen, *Major, Mattuw en co.*
2 kn. diversen, *Ausmaal en co.*
45 coll. diversen, *Adam en co.*
77 kn. manufact., *D. Maurits Mariens.*
1 kist. *Mr. C. C. van Berg.*
16 coll. medic., *C. Rosemeijer.*
64 kn. diversen, 100 vs. boter, *J. F. van Leeuwen en co.*
1 koffer, *Schotte.*
100 vs. appelen, *Lakerveld en co.*
3 kn. manufact., *Gebr. Gimberg en co.*
12 hammen, *Gezagvoerder.*
200 vs. boter, 185 kn. manufact., 25 vs. meppis, 78 coll. provisien, *Mc Lennan en co.*

Uitvoer.

Naar Amsterdam per Engels. schip *Lorraine Sabine*, gez. Devine.
1108 pic. suiker, 1093 pic. koffij, 529 pic. rotting, *F. Kervel en co.*

Van elk in deze courant voorkomend artikel, dat geen bloote nieuwstijding of aankondiging bevat, stelt zich verantwoordelijk voor de wet: **H. M. VAN DORP.**

SNELPERSDRUK VAN H. M. VAN DORP TE BATAVIA.